

Lisa 6 Ainevaldkond „Sotsiaalsained”

Üldalused

Valdkonnapädevus

Sotsiaalsainete pädevusega taotletakse õpilase toimetulekut iseendaga, suutlikkust toimida lähikonnas, valmisolekut ja oskust olla aktiivne ning vastutustundlik kodanik, oskust mõtestada ühiskondlikke suhteid mineviku ühiskondades lähtuvalt ajaloolisest kontekstist ja üldinimlikest väärtustest.

Sotsiaalsainete õpetamise kaudu taotletakse, et põhikooli lõpetaja:

- 1) tunneb huvi kogukonna, rahva ja maailma arengu vastu, mõistab ühiskonnas toimunud ja toimuvate muutuste põhjusi, tagajärgi ja seoseid;
- 2) tunneb huvi enda arengu vastu, hindab ennast adekvaatselt, analüüsib oma võimalusi, usub endasse ja kavandab oma tulevikku, võtab eakohase vastutuse oma tuleviku kujundamise eest, väärtustab loovust ja ettevõtlikkust ning arendab endas neid omadusi ja pädevusi;
- 3) austab demokraatiat ja inimõigusi, teab oma õigusi ja kohustusi, järgib seadusi, üldinimlike väärtusi ja üldtunnustatud käitumisnorme, kujundab oma arvamuse ning on vastutustundlik ja aktiivne ühiskonnaliige, on lojaalne Eesti riigile;
- 4) valdab infootsimise meetodeid, hindab kriitiliselt allikate usaldusväärsust ja teabe sisu; väärtustab teaduspõhist maailmapilti ja kujundab enda seisukoha;
- 5) aktsepteerib inimeste individuaalseid erinevusi, kultuurilist ja maailmavaatelist mitmekesisust, suhtub neisse sallivalt, kui need pole inimväärikust alandavad või inimsusevastased;
- 6) tunnetab oma rolli Eesti kultuuripärandi hoidja ja kandjana, väärtustab inimkonna kultuuripärandit ja aktsepteerib kultuurierinevusi;
- 7) hoolib endast ja teistest, järgib tervislikke eluviise, käitub turvaliselt enda ja teiste inimeste suhtes, hoiab keskkonda, on teadlik tarbija.

Ainevaldkonna kirjeldus

Sotsiaalsainetes käsitletakse inimese ja ühiskonna toimimist minevikus ning tänapäeval. Sotsiaalsainete vahendusel kujundatakse õpilastes oskusi näha ühiskonna arengus põhjuse tagajärje seoseid ning teha teadlikke valikuid, lähtudes ühiskonnas kehtivatest väärtustest ja moraalinormidest. Õppe vältel kujundatakse õpilastes tahet toimida kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonnaliikme ning isiksusena.

Sotsiaalsainete pädevusega taotletakse toimetulekut.

- iseendaga (intrapersonaalne: eneseusaldus, eneseregulatsioon, eneseanalüüs, empaatia, autonoomia ja vastutus) - enesemääratluspädevus;
- lähikonnas (interpersonaalne: suhestumine, osalus ja turvaline kohanemine erinevates sotsiaalsetes kontekstides) - sotsiaalne pädevus;
- ühiskonnas (institutsionaalne: poliitika, valitsemine, riik, vabakond, turg, meedia jt ühiskonnaelu korraldamise vormid) - kodanikupädevus.

Kodanikuks olemist määratletakse kui võimet tegutseda vastutustundliku kodanikuna ja osaleda ühiskonnaelus.

Sotsiaalse pädevuse ruumilisele haardele (lähiumbrus, kogukond, ühiskond, globaalne) lisandub ajaline/ajalooline (minevik, olevik, tulevik) mõõde.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Õppe korraldamisel lähtutakse Eesti riikliku iseseisvuse tunnustamisest, eesti kultuuri traditsioonide, Euroopa ning maailma kultuuri ja teaduse põhisaavutuste väärtustamisest ning riikliku õppekava üldosas sätestatud põhimõtetest.

Ajalugu õppides omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks olulisi teadmisi oma kodukoha ja maailma minevikust ning kultuuripärandist. Aine vahendusel suunatakse õpilane teadvustama, analüüsima ja kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende omavahelisi seoseid ja seoseid tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi. Ajaloõpetus kujundab oskust mõista minevikunähtuste mõjul toimuvat arengut.

Inimeseõpetus lõimib õppesisu kõigis kooliastmes, toetades õpilase toimetulekut eakaaslaste hulgas, peres, kogukonnas ja ühiskonnas. Inimeseõpetuse eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, õppides tundma ennast, kujundama vastutustundlikult oma suhteid, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane. Inimeseõpetuse kaudu kujundatakse esmased teadmised ja hoiakud sotsiaalsest võrdsusest, võrdväärsusest ning naiste ja meeste võrdõiguslikkusest.

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased teadmised, oskused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Õppeaine üldeesmärk on luua eeldused aktiivse kodaniku kujunemiseks ja ühiskonna sidususe tugevdamiseks.

Kõik sotsiaalvaldkonna ained on toeks, et õpilasel areneks suutlikkus analüüsida oma käitumist ja selle tagajärgi, sobival viisil oma tundeid väljendada, aktsepteerida inimeste erinevusi ning arvestada neid suheldes; ennast kehtestada, seista vastu ebaõiglusele viisil, mis ei kahjusta enda ega teiste huve ega vajadusi. Sotsiaalvaldkonna õppeainete kaudu õpitakse tundma ning järgima ühiskondlikke väärtusi, norme ja reegleid, omandatakse teadmisi, oskusi ja hoiakuid sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimeste vastastikustest suhetest, mis aitavad kaasa tõhusale kohanemisele ja toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas, kogukonnas ning ühiskonnas. Omandatakse teadmisi majandusest, tööturust, maksundusest, õpitakse tegema otsuseid rahatargalt ja vastutustundlikult. Sotsiaalainete kaudu kujundatakse alus maailmavaatelse mitmekesisusega arvestamiseks ning valmisolek dialoogiks erineva maailmavaate esindajatega. Sotsiaalainetes käsitletavate õppeteemade kaudu kujundatakse õpilastes esmane valmisolek märgata ebavõrdsust ühiskonnas ja aidata kaasa võrdõiguslikkuse, sh soolise võrdõiguslikkuse edendamisele.

Üldpädevuste arengu toetamine

Sotsiaalainete õppe kaudu kujundatakse ja arendatakse kõiki riiklikus õppekavas sätestatud üldpädevusi.

- **Õpipädevus** – õpilane õpib kriitiliselt ja loovalt mõtlema, leidma infot eri allikatest, hindama selle usaldusväärsust ning kujundama oma arvamust.
- **Suhtluspädevus** – õpilane harjutab arutlemist, väitlemist, koostöist õppimist ja oma seisukohtade põhjendamist nii suuliselt kui kirjalikult.
- **Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogia pädevus** – õpilane õpib analüüsima ajaloolisi ja ühiskondlikke protsesse ka arvulise ja statistilise info kaudu.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

- **Digipädevus** – õpilane kasutab digivahendeid info kogumiseks, töötlemiseks ja esitamiseks ning mõistab digikeskkonnas leviva info kriitilise hindamise vajalikkust.
- **Sotsiaalne ja kodanikupädevus** – õpilane õpib mõistma ühiskonna toimimist, osalema demokraatlikes protsessides ja arvestama teiste inimestega.
- **Ettevõtlikkuspädevus** – õpilane arendab oskust algatada projekte, planeerida ja vastutada, sealhulgas rahaga seotud valikuid ja eelarvelisi otsuseid.
- **Kultuuri- ja väärtuspädevus** – õpilane õpib tundma Eesti ja maailma kultuuripärandit, austama eri kultuure ja väärtusi ning kujundama isiklike seisukohti.
- **Enesemääratluspädevus** – õpilane mõtestab oma identiteeti, väärtusi ja rolli ühiskonnas ning õpib tegema teadlikke valikuid oma elu ja karjääri osas.

Läbivad teemad sotsiaalainetes

Sotsiaalainete õpetamisel käsitletakse riikliku õppekava läbivaid teemasid:

- elukestev õpe ja karjääri planeerimine (seostamine inimese arenguga, elukutsevalikuga ja ühiskonna muutustega),
- keskkond ja jätkusuutlik areng (ajalooliste ja tänapäevaste keskkonnaprobleemide käsitlemine),
- kodanikualgatus ja ettevõtlikkus (aktiivne osalemine kooli- ja kogukonnaelus, projektipõhine töö),
- kultuuriline identiteet (Eesti ja maailma kultuuripärandi tundmine),
- teabekeskond (info otsimine, hindamine ja kasutamine), tehnoloogia ja innovatsioon (ühiskonna arengut mõjutanud tehnoloogilised muutused),
- tervis ja ohutus (inimeseõpetuses tervisekäitumise ja turvalisuse teemad),
- väärtused ja kõlblus (ajaloo ja ühiskonnaõpetuse kaudu väärtushinnangute kujunemine).

Õppeainete lõiming

Sotsiaalainete valdkonna õpetamisel rakendatakse lõimingut nii valdkonna sees kui ka teiste õppeainetega.

- Valdkonna siseselt lõimitakse ajalugu, ühiskonnaõpetus ja inimeseõpetus: näiteks ühiskondlike protsesside ajaloolised põhjused ja tagajärjed, inimese roll ühiskonnas ning eetiliste väärtuste kujunemine.

Teiste valdkondadega toimub lõiming järgmistes suundades:

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

- Geograafia: Ajalooliste sündmuste geograafiline kontekst aitab mõista sündmuste toimumispaiku ja nende mõju piirkonna arengule, toetudes kaarditööle ja ruumilistele analüüsidele.
- Kirjandus ja kunst: Kirjandusteosed ja kunstiteosed on väärtuslikud ajaloolised allikad, mis aitavad mõista konkreetse ajastu maailmapilti, väärtusi ja ühiskondlikke hoiakuid. kultuuripärandi mõistmine ja tõlgendamine.
- Loodusained: Teaduslike avastuste ja tehnoloogia arengut tuleb käsitleda ajaloosündmuste taustal, et mõista nende mõju inimkonna elukorraldusele ja majandusele.
- Matemaatika: andmete kogumine, diagrammide ja statistika tõlgendamine, probleemide lahendamine teaduspõhiselt; Statistika ja graafikute kasutamine on oluline vahend ajalooliste andmete analüüsimisel, et teha järeldusi ajalooliste trendide ja sündmuste kohta.
- Kehaline kasvatus – tervisliku eluviisi ja turvalisuse teemad.

Õppe kavandamine ja korraldamine

Valdkondlikku õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üld- ja valdkonnapädevustest, kooliastme lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest ja kooli õppekavas sätestatud õppesisust, kooliastmete õppe ja kasvatus rõhuasetustest ning lõimingust teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsituste ja ainevaldkonnas toimunud arenguga, võetakse arvesse kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas;
- 3) toetatakse lõimingut valdkonna sees, õppeainete vahel ja õppekava läbivate teemadega, arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid;
- 4) rakendatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid õppetegevusi, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi;
- 5) arvestatakse õpilaste eelteadmisi, huvisid, individuaalseid eripärasid ja -võimeid, kasutatakse diferentseeritud sisu ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud ja õpilasele tähenduslikku käsitlust, reageeritakse õpiraskustele ning pakutakse õpiabi;
- 6) taotletakse mõõdukat ja ühtlaselt jaotuvat õpikoormust, mis soodustab motivatsiooni ning jätab aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 7) tegeldakse probleemikeskselt ja kogemuspõhiselt eluliste nähtuste ja olukordadega, seostatakse oskusi igapäeva elu ja jätkuõpingutega;

Õppekeskkond

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Õppimist toetav õppekeskkond kujundatakse viisil, kus luuakse kultuuritundlik, üksteist austav, kaasav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivallavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu. Aktsepteeritakse erinevate seisukohtade olemasolu, arutletakse nende üle ning hinnatakse neid, lähtudes allikatest, tõenduspõhistest faktidest ning demokraatliku ühiskonna aluspõhimõtetest.

Õpe viiakse läbi ruumis, kus on:

- 1) mööbli ümberpaigutamise võimalus liikumist eeldavateks tegevusteks nagu rühmatööd, dramatiseeringud, rolli- ja õppemängud;
- 2) internetiühendus nii õpetajal kui ka õpilastel, digitehnoloogia ning audiovisuaalsete esitluste ja videoühenduse kasutamise võimalused.

Võimaldatakse

- 1) korraldada õpet väljaspool klassiruumi, nt mäluasutuses või ametiasutuses;
- 2) kasutada ainekava eesmärke toetavaid õppematerjale ja -vahendeid;
- 3) õppekäike ja kohtumisi erinevate valdkondade esindajatega.

Hindamine

Praktilised tööd: Hinnatakse õpilase oskust rakendada teoreetilisi teadmisi praktikas, tööprotsessi korrektsust, tulemuse kvaliteeti ja esitlusoskust. Hindamisel pööratakse tähelepanu nii töö planeerimisele, teostamisele kui ka analüüsile.

Loovülesanded: Hinnatakse õpilase loovust, originaalsust, ideede genereerimise oskust, probleemilahendusvõimet ja eneseväljendusoskust.

Tunnitöö: Hinnatakse õpilase aktiivsust tunnis, osalemist aruteludes, ülesannete lahendamise kiirust ja täpsust ning suutlikkust seostada õpitut varasemate teadmistega. Oluline on ka õpilase panus rühmatöösse ja koostöö teiste õpilastega.

Töövihiku harjutused: Hinnatakse õpilase arusaamist õpitust, oskust iseseisvalt ülesandeid lahendada ning korrektsust ja täpsust.

Teoreetilised teadmised: Hinnatakse õpilase faktiteadmisi, arusaamist mõistetest ja seostest ning oskust neid teadmisi rakendada. Hindamine võib toimuda suuliste vastuste, kirjalike tööde, testide või muude meetodite abil.

Inimeseõpetuses hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi ning nende seostamise oskust. Õpilase hoiakuid ja väärtushinnanguid mõõdetakse ja tagasisidestatakse vaatluse, õpilase antud hinnangute ja otsustuste ning juhtumianalüüsi alusel.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Ajaloos hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi tähtsamate ajaloosündmuste ja -nähtuste analüüsi nõudvate ülesannete kaudu. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, kommenteerimist ning usaldusväarsuse üle otsustamist. Arutluse puhul hinnatakse kirjutise vastavust teemale, ajastu- ja teemakohaste faktide teadmist, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud argumentide toel.

Ühiskonnaõpetuses hinnatakse arutlusoskust, erinevate allikate, sh õigustekstide tõlgendamist ja analüüsi, ühiskondlike probleemide analüüsi ja oma seisukoha kujundamise ning selle põhjendamise oskust; aga ka kodanikuvalmidust ja -vastutust ühistegevuses osalemise, ühiskonnaliikmele kohustuslike toimingute, sh vajalike dokumentide täitmise oskuse jt eakohaste ülesannete kaudu. Väitluses hinnatakse oskust kuulata aktiivselt teise poole väiteid ning oskust esitatud väidetele tõenduspõhiste argumentidega vastata.

Ainevaldkonna õppeained

Ainevaldkonda kuulub kolm õppeainet - inimeseõpetus, ajalugu, ühiskonnaõpetus. Õppeaine nädalatundide jagunemine kooliastmete kaupa:

Tunnijaotuskava:

Õppeaine	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
Inimeseõpetus	2	2	2
Ajalugu		4	6
Ühiskonnaõpetus		1	2

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>ÕPPEAINE NIMETUS</p>	<p>INIMESEÕPETUS</p>
<p>ÕPPEAINE KIRJELDUS</p>	<p>Inimeseõpetuse eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, õppides ennast tundma, vastutustundlikult oma suhteid kujundama, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane.</p> <p>Inimeseõpetuses käsitletakse inimest ja tema sotsiaalset keskkonda tervikuna. Väärtuskasvatus ja hoiakute kujundamine toimub üksteist mõistvas õhkkonnas ning on suunatud õpilaste positiivse mõtlemise arendamisele oma arengu- ja toimetulekuvõimaluste üle.</p> <p>Soodne sotsiaalne õppekeskkond toetub eelkõige õpilaste isikupära ja isiklike seisukohtade austamisele, võimaluste tagamisele vabaks arvamusevalduseks, initsiatiiviks, osalemiseks ja tegutsemiseks nii üksi kui ka koos teistega.</p>
	<p style="text-align: center;">TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD</p>
<p>I kooliaste</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Näitab Eesti Vabariigi ja oma kodukoha asukohta kaardil, tunneb Eesti ja kodukoha sümbolikat, olulisi inimesi ja paiku. 2. Väärtustab enda ja kaaslaste huvisid ning positiivset suhtumist iseendasse. 3. Mõistab õppimise tähtsust igapäevaelus hakkama saamisel ja tuleviku kavandamisel. 4. Teab, et inimeste õigustega kaasnevad kohustused. 5. Mõistab üldtunnustatud käitumisharjumuste ja seaduste järgimise vajalikkust. 6. Tunneb liiklusreegleid. 7. Teab erinevaid teabeallikaid, oskab leida infot ja teab, mille põhjal hinnata infoallikate usaldusväärsust. 8. Märkab inimeste erinevaid omadusi ja arvamusi. 9. Mõistab sõpruse ja koostöö väärtust ning üksteise eest hoolitsemise ja abistamise vajadust. 10. Teab, mis on vägivald. Mõistab, et vägivald ei ole lubatud ja oskab vajaduse korral abi leida. 11. Teab eesti rahvakombeid ja mõistab enda rolli kommete ja tavade hoidja ja kandjana. 12. Suhtub sallivalt Eestis elavate inimeste keelelistesse ja kultuurilistesse erinevustesse. 13. Oskab oma tervist hoida. 14. Teab tervist ohustavaid tegureid, tunneb ära ja oskab hoiduda või keelduda tervist ohustavatest olukordadest. 15. Oskab planeerida oma tegevusi ja väärtustab aktiivset vaba aja veetmist. 16. Oskab kasutada lihtsamaid esmaabivõtteid ja kutsuda vajaduse korral abi. 17. Teab raha teenimise, hoidmise ja kasutamise võimalusi, käitub teadliku ja säästliku tarbijana. 18. Mõistab keskkonna hoidmise tähtsust ja enda võimalusi selles.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>Hindamine</p>	<p>Praktilised tööd: Hinnatakse õpilase oskust rakendada teoreetilisi teadmisi praktikas, tööprotsessi korrektsust, tulemuse kvaliteeti ja esitlusoskust. Hindamisel pööratakse tähelepanu nii töö planeerimisele, teostamisele kui ka analüüsile.</p> <p>Loovülesanded: Hinnatakse õpilase loovust, originaalsust, ideede genereerimise oskust, probleemilahendusvõimet ja eneseväljendusoskust.</p> <p>Tunnitöö: Hinnatakse õpilase aktiivsust tunnis, osalemist aruteludes, ülesannete lahendamise kiirust ja täpsust ning suutlikkust seostada õpitud varasemate teadmistega. Oluline on ka õpilase panus rühmatöösse ja koostöö teiste õpilastega.</p> <p>Töövihiku harjutused: Hinnatakse õpilase arusaamist õpitust, oskust iseseisvalt ülesandeid lahendada ning korrektsust ja täpsust.</p> <p>Teoreetilised teadmised: Hinnatakse õpilase faktiteadmisi, arusaamist mõistetest ja seostest ning oskust neid teadmisi rakendada. Hindamine võib toimuda suuliste vastuste, kirjalike tööde, testide või muude meetodite abil.</p>	
	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
<p>2.klass</p>	<p><u>Mina</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab enda huvisid ja tegevusi • põhjendab, miks on vaja endasse positiivselt suhtuda • teab, et inimesed on erinevad nii bioloogiliselt kui ka sotsiaalselt ning märkab inimeste sarnasusi ja erinevusi <p><u>Mina ja tervis</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • toob näited tervist hoidvast käitumisest (hügieen, karastamine, mitmekesine toit, uni ja puhkus ning kehaline aktiivsus) ja selgitab tervist hoidva käitumise vajalikkust 	<p><u>Mina</u></p> <p>Mina. Oma tugevuste (sh tunnused, omadused ja tegevused) välja toomine.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diskussioon ja vastavasisuline laste- ja/või noorsookirjanduse lisalugemine. • Paaristöö, diskussioon väikestes rühmades; enesehindamine. • Mõtdekaart • Loovtöö: visuaalne pilt. • Õppemängud (n liikumismängud). • Individuaalne töö: Õpilane paneb kirja 15 asja, mis talle enda juures meeldib. • Rühmatöö. Meie huvid ja lemmiktegevused. <p><u>Mina ja tervis</u></p> <p>Tervis. Tervise eest hoolitsemine. Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus, kehaline aktiivsus. Keha eest hoolitsemine.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diskussioon teemakohase lasteluule ja -kirjanduse katkendite või multifilmide üle. • Dramatiseering, juhtumianalüüs.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<ul style="list-style-type: none">• nimetab mõningaid haiguste tunnuseid• teab hädaabi numbrit ja oskab vajaduse korral kutsuda abi <p><u>Mina ja minu pere</u></p> <ul style="list-style-type: none">• kirjeldab enda ja pereliikmete ülesandeid kodus, toob näiteid üksteise abistamisest ja pereliikmetega arvestamisest• toob näiteid oma õigustest ja kohustustest peres, koolis ja ühiskonnas	<ul style="list-style-type: none">• Multifilmid: Jänku- Juss• Jutu kirjutamine: Mida teen oma tervise hoidmiseks?• Õppemängud.• Arutelu: une olulisusest ja tutvumine lapse unenormidega.• Paaristöö. Plakat. Tervislik eluviis.• Joonistus. Hügieen ja hügieenivahendid. <p>Terve ja haige inimene.</p> <ul style="list-style-type: none">• Diskussioon: nakkuslike ja mittenakkuslike haiguste tunnuste eristamine.• Näiteks multifilmid:• Jussil on tuulerõuged.• Kõik on sinu kätes.• Diskussioon: Kuidas toimin, kui jään haigeks? <p>Abi saamise võimalused. Vajadusel abi kutsumine.</p> <ul style="list-style-type: none">• Juhtumianalüüs.• Rollimäng.• Paaristöö: dialoogi koostamine, kuidas helistada hädaabinumbrile näidise alusel.• Diskussioon: Millal helistada hädaabinumbrile?• Video vaatamine ja arutelu. Hädaabinumbrile helistamine. <p><u>Mina ja minu pere</u></p> <p>Kodu. Erinevad pered. Pereliikmete tegevus ja rollid. Hoolitsemine, abistamine, kaasamine ja pereliikmetega arvestamine.</p> <ul style="list-style-type: none">• Diskussioon ja rühmatöö• vastavasisulise lasteluule ja/või lastekirjanduse alusel.• Õppemängud.• Rollimäng.• Multifilm: Jänku-Jussi väike heategu.• Õpetaja juhitud arutelu, miks on oluline iga pereliikme panus kodus? <p>Vastutus, õigused ja kohustused peres, koolis ja lähiümbruses.</p> <ul style="list-style-type: none">• Mõttemaart: Minu õigused kohustused kodus, koolis ja lähiümbruses.
--	---	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p><u>Mina ja Eesti</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● leiab kaardilt Eesti ja kodukoha ● nimetab Eesti Vabariigi pealinna ja sünnipäeva ● teab, kes on Eesti Vabariigi president ● tunneb ära, kirjeldab ja kujutab kodukoha ja Eesti Vabariigi sümbolikat ● teab ja tutvustab oma kodukoha olulisi inimesi ja paiku ● võrdleb rahvakombeid minevikus ja tänapäeval, nt mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlapäev, jaanipäev jt ● toob näiteid oma klassis või kodukohas elavate inimeste tavadest ja kommetest ● selgitab, kuidas õpilane saab ise olla kommete ja tavade hoidja 	<ul style="list-style-type: none"> ● Lastega filosoferimine: õigus, kohustus, vastutus. <p><u>Mina ja Eesti</u></p> <p>Eestimaa ja kodukoht. Eesti pealinn. Eesti Vabariigi sünnipäev. Eesti president.</p> <p>Multifilmid:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Jänku-Juss Vabariigi aastapäeva paraadil. ● Jänku-Juss ja Vabadussõda. ● Jänku-Juss ja kangelased. ● 23. Juuni on võidupüha. ● 14. Juuni on leinapäev <p>Eesti Vabariigi riiklikud, rahvuslikud ja kodukoha sümbolid</p> <p>Video:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● -Mina ka: Eesti, ● - Mina ka: Eestimaa, ● Luuletuse kirjutamine Eestile kasutades riigi sümboleid ja sõnu. ● Joonistus: Minu Eesti. ● Joonistus: Eesti ja kodukoha lipp ning vapp. ● Viktoriin: Eesti. <p>Oma kodukoha olulised paigad ja inimesed.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Õppekäik. ● Õppekäigu järgselt nähtust üheskoos kollaaži loomine. <p>Eesti rahvakombed ja tavad minevikus ja tänapäeval.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Õpiprojekt (infootsing): rahvakombed minevikus ja tänapäeval. ● Multifilmid: ● Jussi jaanipäev. ● Jussi mardipäev. ● September on teadmispäev ● Lühijutu kirjutamine ja joonistamine: Kuidas tähistan (nt kadripäeva, mardipäeva). ● Tähtpäevade alias. ● Rühmades miniuurimused rahvakommete kohta. <p>Kodukoha inimeste tavad ja kombed. Oma klassi tavad. Sallivus erinevustesse.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Teemapäev: kodukohas elavate inimeste tavad ja kombed.
--	---	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p><u>Mina: aeg ja asjad</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • planeerib oma päeva ja nädalat terviseteadlikult • toob näiteid, kuidas õppimine aitab igapäevaelus hakkama saada • sõnastab enda õppimise eesmärged ja seostab neid enda huvidega • seostab igapäevavalikuid tuleviku eesmärkidega 	<ul style="list-style-type: none"> • Teemakohane loovtöö. • Multifilmid: <p>Jussi sõber Ghanast. Juss saab seitsme-aastaseks. Jussi õpetaja sünnipäev.</p> <p>Enda roll tavade ja kommete hoidja ja kandjana.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpiprojekt: meie klassi tavad ja kombed nüüd ja 10 aasta pärast. • Arutelu: millised tähtpäevi tähistatakse õpilaste peredes ja kodukohas ning kuidas? Millised on kodukoha tavad ja kombed tulevikus? <p><u>Mina aeg ja asjad</u></p> <p>Mina: aeg ja aja planeerimine. Mina ja asjade väärtus teiste väärtuste seas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Individuaaltöö. Päeva- ja nädalakava. • Arutelu: millistest tegevustest koosneb õpilase päev ja nädal <p>Millised tegevused on kõige olulisemad ja mis vähem olulisemad, kuidas aega jagada.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Loovtöö - oma elu ajatelg. • Multifilm: Jussi ja Jassi varandus • Diskussioon ja rühmatöö: vastavasisulise lasteluule ja/või lastekirjanduse alusel. • Paaristöö: näited aja kulu ja seisu kohta. • Teemapäev: kodukohas kasutatavate asjade väärtus lähtudes nende loomiseks või ehitamiseks tehtust. <p>Erinevad meeled oma õpitegevuse ja vaba aja tegevuse kavandamisel.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Loovtöö: isiklik õpimapp - mina ja minu meeled õppimisel. • Multifilm: Jänku-Jussi viis meelt. • Viis meelt. Keelekümbluskeskus. https://e-koolikott.ee/rest/uploadedFile/2590/Viis_meelt.pdf • Arutelu allika põhjal: Bibi tahab mängida. Aga kus on ta sõbrad? • Võistlusemäng grupitööna: milleks on vaja matemaatikat/ inglise keelt/ inimeseõpetust ... (ja teisi õppeaineid), et olla tark ja tubli?
--	---	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Oma õpitegevuse eesmärkide seos oma huvide ja võimetega. Oma igapäevalikute seos oma tuleviku eesmärkidega.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Individuaalne õpimapp. Sõnastab mõne oma huviga seoses eesmärgi, mida soovib saavutada. Selgitab mida eesmärgi saavutamiseks teha plaanib. Kindla ajavahemiku järel selgitab kuidas ta eesmärgi saavutamine õnnestus ja mida võinuks teha teisiti. • Loovülesanne. Mina suurena.
<p>3.klass</p>	<p><u>Mina:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • põhjendab, miks on vaja endasse positiivselt suhtuda • teab, et inimesed on erinevad nii bioloogiliselt kui ka sotsiaalselt ning märkab inimeste sarnasusi ja erinevusi • nimetab inimeste õigusi ja nendega kaasnevaid kohustusi • toob näiteid oma õigustest ja kohustustest peres, koolis ja ühiskonnas <p><u>Mina ja tervis:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • toob näiteid terviseriskidest ja teab kuidas püsida terve • selgitab ja demonstreerib õpituatsioonis esmaabi võimalusi, nt haav, kukkumine, ninaverejooks, põletus, putukapiste • teab hädaabinumbrit ja oskab vajaduse korral kutsuda abi <p><u>Mina ja teised:</u></p>	<p>Mina. Igäihe väärtuslikkus. Positiivne suhtumine endasse.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diskussioon ja paaritöö • vastavasisulise lasteluule ja/või lastekirjanduse alusel. • Loovtöö: plakat, poster. • Mõistekaart. • Teemapäev. • Õpitsenaarium: • Sallivus https://sisu.ut.ee/opitsenaariumid/sallivus <p>Inimeste erinevused: bioloogiline ja sotsiaalne. Sallivus.</p> <p>Vaimne, füüsiline ja sotsiaalne tervis. Tervislik eluviis. Terviseriskid. Hoidumine tervist ohustavatest olukordadest. Esmaabi. Abi saamise võimalused.</p> <p>Diskussioon. Mõistekaart. Rühmatöö. Rollimängud.</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<ul style="list-style-type: none"> ● toob näiteid käitumisnormidest ja seadustest, mida tal tuleb järgida ● põhjendab käitumisnormide ja seaduste järgimise vajalikkust ● demonstreerib õpituatsioonis üldtunnustatud käitumisnormide ja seaduste täitmist ● tunneb liikluses turvalisust tagavaid märke ja tähiseid ● kirjeldab ja demonstreerib turvalisust tagavate liiklusreeglite järgimist ● märkab liiklusohutlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning pakub lahendusi turvalisuse tagamiseks ● teab, et vägivaldal on eri vormid; ● selgitab, mida vägivaldne käitumine võib endaga kaasa tuua ● teab abi saamise võimalusi inimväarikust alandava käitumise puhul, sh kiusamine ja vägivald; ● demonstreerib õpituatsioonis abi saamise ja abistamise võimalusi vägivalda korral ● selgitab sõpruse, koostöö, üksteise eest hoolitsemise ja üksteise abistamise vajalikkust <p><u>Mina: teave ja asjad.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● loetleb erinevaid teabeallikaid ● leiab infot erinevatest allikatest 	<p>Reeglid ja käitumisnormid. Seadused. Üldtunnustatud käitumisnormide ja seaduste järgimine. Käitumisnormide ja seaduste järgimine koolis ja lähiümbruses. Liiklusreeglid ja nende järgimine. Turvaline käitumine liikluses koduleel ja koduümbruses. Vägivald ja selle erinevad vormid. Vägivaldse käitumise negatiivsed tagajärjed. Abi saamise võimalused koolikiusamise ja teiste vägivaldse käitumise ilmingute korral. Sõprus ja sõpruse hoidmine. Koostöö vajalikkus.</p> <p>Hoolitsemine ja abistamine ning prosotsiaalse käitumise väärtustamine. Heategemine ja heategevus.</p> <p>Teave. Erinevad teabeallikad. Teabeallikate kasutamine. Teabeallikate usaldusväärsus. Meedia kasutusvõimalused ja ohud. Turvaline</p>
--	---	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<ul style="list-style-type: none"> • võrdleb erinevaid teabeallikaid usaldusvärsuse ja teabe sisu väärtuse poolest • kirjeldab meediaga, sealhulgas sotsiaalmeediaga seotud võimalusi ja ohte • selgitab ja demonstreerib kokkulepitud reeglite järgimist digivahendite abil teabe otsimisel • teab, mis on raha teenimine, säästmine, kasutamine ja laenamine • hoiab keskkonda, selgitab keskkonna hoidmise võimalusi, nt jäätmete vähendamine ja sorteerimine, vee ja energia tarbimine 	<p>meediavahendite kasutamine. Raha. Raha teenimine, kasutamine ja laenamine. Vastutus. Oma kulutuste plaanimine. Keskkonna hoidmise võimalused säästlikul tarbimisel. Enda võimalused keskkonna hoidmisel lähiümbruses.</p> <p>Töö erinevate teabeallikatega. Diskussioon, paaristöö, rühmatöö. Rollimäng.</p>
II kooliaste	Teadmised, oskused ja hoiakud	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teab, et ühiskond mõjutab inimest tervikuna, sealhulgas ka tervisekäitumist ja suhtlemist. 2. Väärtustab inimeste positiivseid omadusi ning positiivset mõtlemist, mõistab inimeste individuaalseid erinevusi ja on erinevuste suhtes salliv. 3. Mõistab, et murdeea arengutempo on erinev, aktsepteerib oma kehalisi muutusi ja keha eest hoolitsemise vajalikkust. 4. On loov ja ettevõtlik. 5. On iseseisev otsustaja, seostab otsuseid tagajärgedega. Teab, et „ei“ ütlemine on võimalus seista oma õiguste eest. 6. Kirjeldab tõhusaid sotsiaalseid oskusi igapäevaelus. Väärtustab hoolivust, ausust, õiglust, vastutustunnet, üksteise abistamist, sõprust ja armastust vastastikuse toetuse ning usalduse allikatena. 7. Teab, millest suhtlemine koosneb, mõistab avatud suhtlemise eeliseid ja ohtusid ning järgib turvalise suhtlemise reegleid. 8. Mõistab, et konfliktid on osa elust, teab konfliktide võimalikke põhjusi ja tõhusaid lahendusviise mõistab erinevate käitumisviiside tagajärgi. 9. Teab probleemide erinevaid lahendusviise ning mõistab koostegutsemise väärtust. 10. Mõistab meediast tulenevaid ohtusid oma käitumisele ja suhetele ning vastutust oma sõnade ja tegude eest. 11. Mõistab autoriõiguste järgimise vajalikkust. 12. Teab, kuidas leida usaldusväärseid terviseinfo allikaid, ja teab, kust terviseprobleemi korral abi küsida. 13. Väärtustab tervist, tervislikku eluviisi ja keskkonda ning mõistab eluviisi ja keskkonna mõju tervisele. 	

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>14. Teab, mis on riskikäitumine, teab riskikäitumist ennetavaid ja soodustavaid tegureid ja riskikäitumise mõju inimese tervisele. Mõistab enda valikute tagajärgi.</p> <p>15. Mõistab uimastite tarbimisega kaasnevaid riske, väärtustab tervislikku elu uimastiteta ja teeb tervislikke valikuid.</p>	
<p>5.klass</p>	<p><u>Tervis:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Selgitab tervise tähendust ja seda mõjutavaid tegureid. Nimetab tervist mõjutavaid füüsilisi, vaimseid ja sotsiaalseid tegureid. ● Seostab peamisi tervisenäitajaid inimese tervisliku seisundiga (nt unekvaliteet, stress, kehatemperatuur, pulss, kehamassiindeks). Nimetab mõõdetavaid ja hinnangulisi tervisenäitajaid; selgitab, kuidas erinevad tervisetegurid tervist mõjutavad. ● Teab, et meedia saab mõjutada inimeste tervisekäitumist, toob näiteid. Mõistab reklaamide eesmäärke, eristab arvamust faktist. ● Toob näiteid tegevustest, mis muudavad elukeskkonna turvaliseks, soodustavad kehalist aktiivsust ja tervislikku toitumist. ● Toob näiteid, kuidas meedia abil saab suurendada inimeste kehalist aktiivsust. ● Selgitab keha eest hoolitsemise vajalikkust. <p><u>Murdeiga ja kehalised muutused:</u></p>	<p>Tervis. Tervise olemus. Tervise aspektid: füüsiline, vaimne, sotsiaalne tervis. Tervist mõjutavad tegurid - eluviis, pärilikkus, keskkond, tervishoid. Arutelu klassis- seosed</p> <p>Mõõdetavad ja hinnangulised tervisenäitajad. Stress. Stressiga toimetulek.</p> <p>Prakiline töö klassis: tervisenäitajate mõõtmine, pikkus, kaal, vererõhk, pulss.</p> <p>Meedia osa tervisega seotud otsustes. Tervise teemalised veebilehed.</p> <p>Tervislik eluviis. Tervist toetavad tegevused: tervist toetav toiduvalik, füüsiline aktiivsus, uni ja puhkus. Praktiline töö : Päevaplaani koostamine, toidupüramiidi koostamine töövihiku juhendi järgi</p> <p>Turvaline elukeskkond (sh meedia) ja tervislik eluviis.</p> <p>Keha eest hoolitsemine (karastamine ja hügieen). Praktiline töö: Infovoldiku koostamine töövihiku ja õpetaja juhiste järgi. Rühmatöö; etteantud sõnadega jutukese koostamine õpitud teemade kohta.</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab murdeas toimuvaid füüsilisi ja emotsionaalseid muutusi. ● Toob näiteid erinevast arengutempost murdeas. <p><u>Turvalisus ja riskikäitumine:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Toob näiteid elu ja tervist ohustavatest teguritest ja teab, kuidas neid vältida, hoidub riskikäitumises. ● Selgitab, miks on normid, sh liikluseadus kohustuslik kõigile ning järgib neid. ● Toob näiteid meediaga seotud ohtudest. ● Teab, mis on autoriõigused ja et need on seadusega kaitstud, miks peab autoriõigusi järgima ja mida võib endaga kaasa tuua autoriõiguste eiramine. 	<p>Murdeiga elukaares. Murdeea olulisus. Murdeea füüsilised ja emotsionaalsed, vaimsed ja sotsiaalsed muutused.</p> <p>Igäihel oma tempo. Toimetulek muutustega. Suguline küpsus ja soojätkamine. Viljastumine, rasedus, lapse sünd. Muutustega seonduvate kehaosade ja elundite nimetused ja toimimise põhimõtted, sh sugurakkude valmimise seos lapsesaamisvõime ja seksuaalsusega. Positiivne suhtumine kehasse ja oma keha eest hoolitsemine.</p> <p>Rühmatöö: murdeea rõõmud ja mured. Praktiline töö: raamatukogus tutvuda murdeateemaliste raamatutega, valida üks, mida tutvustad teistele.</p> <p>Riskikäitumine ja selle liigid (sh terviseriskid). Ohutus kodus, koolis, avalikus ruumis, sh tule-, vee- ja elektriohutus. Riskikäitumist ennetavad ja soodustavad tegurid. Video vaatamine ja arutelu. <u>Hädaabinumbrile helistamine.</u></p> <p>Reeglid ja normid. Seadused (sh liikluseadus). Reeglite ja normide vajalikkus. Rühmatöö: tutvumine kooli sisekorra eeskirjadega, arutelu miks selliseid reegleid on vaja.</p> <p>Meedia (sh reklaami) mõju otsustele. Meediaohud ja nende vältimine ning abi saamise võimalused. Interneti ohud ja võimalused. Praktiline töö: Mõistekaardi koostamine.</p> <p>Autoriõigused. Autoriõiguste seadus. Autoriõigused ja õpilane. Praktiline töö: Kokkuvõtva infovoldiku koostamine õpetaja juhendamisel.</p>
--	---	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<ul style="list-style-type: none"> • Otsib, leiab ja esitab usaldusväärsetest allikatest tervise teemalist infot, järgides autoriõigust. • Kirjeldab tubaka, alkoholi ja teiste uimastite tarbimise kahjulikkust mõju tervisele. • Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest, kasutades tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi. <p><u>Haigused ja esmaabi:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Toob näiteid, kuidas enda käitumisega ennetada haigestumist. • Demonstreerib õpituatsioonis esmaabivõtteid, teab, kust otsida vajaduse korral abi. 	<p>Usaldusväärsed infoallikad. Infootsing (sh tervise teemaline) usaldusväärsetest infoallikatest. Internet, selle turvaline kasutus.</p> <p>Uimastid. Uimastite kahjulik mõju tervisele, otsustele ja käitumisele. Tervislikud valikud. Illegaalsed ja legaalsed uimastid. Tubaka, alkoholi ja teiste levinud uimastite tarbimisega seotud riskid tervisele. Kofeiini ja/või teisi erguteid sisaldavate jookide (sh kohv, energiajookid, energiavesi) mõju tervisele (sh sõltuvuse võimalik kujunemine). Praktilised harjutused töövihikus.</p> <p>Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused (sh sotsiaalsed toimetulekuoskused vägivalla ja uimastiennetuses). Oskus öelda "ei", selle ütlemise ja väljendamise viisid. Otsused/Otsustamine. Otsuste tagajärjed. Vastutus oma otsuste eest. Kaaslaste mõju otsustele. Koolikiusamine. (füüsiline, verbaalne, kaudne küberkiusamine). Kiusemisega hakkamasaamine ja abi saamise võimalused. Õppefilm, video. Peaasi.ee keskkond.</p> <p>Haigestumise põhjused. Haigestumise vältimise viisid. Haigused: nakkus- ja mittenakkushaigused, viirushaigused.</p> <p>Õnnetused. Õnnetuste vältimine. Esmaabi. Abi kutsumine. Tervis - inimese väärtuslikum vara. Õppefilmid. Praktiline töö: viktoriini koostamine ja läbiviimine. Võimalusel 5.klassi Tervisepäeval osalemine Raplamaal.</p>
	<p>ÕPITULEMUSED</p>	<p>ÕPPESISU</p>
<p>6.klass</p>	<p><u>Mina ja suhtlemine</u></p>	<p>Enesetundmine. Mina-pilt (kirjeldav ja hinnanguline osa). Enesehinnang. Enesehinnangu kujunemine.</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<ul style="list-style-type: none"> ● Selgitab, kuidas enesehinnang kujuneb. Mõistab enesehinnangu olemust. Saab aru, et enesehinnang on osa tema minapildist. ● Selgitab enda erinevate omaduste arendamise võimalusi. Oskab nimetada enda erinevaid omadusi. Mõistab, et ennast saab pidevalt arendada. ● Mõistab oma võimalusi algatada ettevõtmisi ja toob näiteid ettevõtlikust tegutsemisest. Mõistab, et tema ise saab suunata oma tegevusi. Seostab ettevõtlikkust tulevase tööeluga. Õpib tundma oma huvisid ning seostama neid tulevikuga <p><u>Suhtlemine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab, millest suhtlemine koosneb. Mõistab suhtlemise olemust. Toob näiteid suhtlemise komponentide kohta ● Eristab mitteverbaalseid ja verbaalseid suhtlemisvahendeid ning analüüsib nende vastastikuseid seoseid Mõistab suhtlemise kompleksust. 	<p>Eneseanalüüs. Füüsilised ja psüühilised omadused. Oma omaduste ja väärtuste selgitamine ja arendamine. Väärtused, väärtushinnangud. Huvid. Võimed. Ülesanne: intervjuu läbiviimine töövihiku juhendi alusel, klassis arutelu.</p> <p>Kogemused. Väärtushinnagute mõju suhete loomisel. Ettevõtlikkus, selle väljendumine tegutsemisel. Ettevõtlikkuse tähtsus igapäevaelus ja ühiskonnas. Ettevõtlikkus ja tööelu. Ülesanne: Piltide järgi analüüsida milliseid väärtusi pildil kujutatakse. Loovülesanne: Minu tulevik aasta, 5 aasta, 10 aasta pärast.</p> <p>Vajadused suhtlemiseks. Suhtlemise komponendid. Teabevahetus. Suhtluskaaslase tajumine. Mõjutamine. Släng. Teabekanalid. Uurimus: töövihiku ja õpetaja juhendi alusel teabekanalite tajumine</p> <p>Verbaalsed ja mitteverbaalsed suhtlemisvahendid. Diktsioon ja intonatsioon. Parasiitsõnad, žestid, miimika. Suhtlejate kaugus. Aktiivne kuulamine. Eneseavamine ja emotsioonide väljendamine.</p> <p>Agressiivne käitumine, alistuv käitumine, kehtestav käitumine. Oskus öelda EI. Kehtestamise põhimõtted. Käitumisviiside mõju suhetele. Vabandamine. Rühmatöö: etteantud juhendi järgi lavastada näidend.</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<ul style="list-style-type: none"> ● Eristab kehtestavat, agressiivset ja alistuvat käitumist ning mõistab nende käitumisviiside mõju suhetele. Iseloomustab erinevaid käitumisviise. Teab, et tal on õigus öelda „ei“, ja demonstreerib õpituatsioonis „ei“ ütlemist oma tervise kaitsel ja õiguste eest seismisel. Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest, kasutades tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi. Nimetab kahjustavaid käitumisviise. Selgitab, kuidas enese eest seista ilma teisi kahjustamata. ● Teab, mis on eelarvamused ja stereotüüpsed hoiakud, ja tunneb need ära. Toob näiteid eelarvamuste mõjust igapäevaelus. Toob näiteid, kuidas eelarvamused mõjutavad igapäevasuhtlust. ● Toob näiteid turvalisest suhtlemisest igapäevaelus, sh internetis ning lahendab õpituatsioonis teemakohaseid probleeme. Mõistab enda vastutust erinevates suhtluskeskkondades. ● Toob esile arengulisi individuaalseid erinevusi, mõistab inimeste erivajadusi. Nimetab inimeste erivajadusi. ● Toob näiteid hoolivast, ausast, õiglasest ja vastutustundlikust käitumisest. Selgitab miks sõbralik käitumine on kasulik. ● Demonstreerib õpituatsioonis sotsiaalsete oskuste tõhusat kasutamist. Nimetab sotsiaalseid oskusi, toob näiteid sotsiaalsete oskuste kohta. 	<p>Eelarvamused. Diskrimineerimine. Vabanemine eelarvamustest. Eelarvamuste ja stereotüüpide mõju suhetele. Rühmatöö: Lauamäng</p> <p>Internet kui teabekanal. Interneti võimalused ja ohud. Turvaline internetikasutus. Viisakas, austav ja hooliv suhtlemine. Kehtestav käitumine ja oskus öelda EI internetis.</p> <p>Inimeste erinevused. Vajadused. Väärtused. Erivajadused. Sallivus. Levinumad erivajadused. Eelarvamused. Praktiline ülesanne: Koos keskkonnas Peaasi.ee, hiljem vestlus leitud info kohta.</p> <p>Õiglus, vastutus, hoolivus, ausus.</p> <p>Tõhusad sotsiaalsed oskused: üksteise aitamine, abi küsimine ja vastuvõtmine, jagamine, koostöö, sallivus ja hoolitsemine, koostöö ja toetav mõtteviis.</p>
--	---	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<ul style="list-style-type: none"> ● Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas oma tundeid empaatiliselt ja suhteid tugevdavalt väljendada. Mõistab, et kõik tunded on normaalsed. Oskab oma tundeid väljendada ennast ja teisi kahjustamata <p><u>Konfliktid ja probleemilahendus</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Selgitab konflikti häid ja halbu külgi. ● Kirjeldab tõhusaid ja mittetõhusaid konfliktide lahendusviise. Valib õpituatsioonis konflikti lahendamiseks sobiva käitumisviisi. ● Näeb ühe probleemi lahendamise erinevaid võimalusi. Nimetab erinevaid probleeme. Toob näiteid erinevate tõhusate probleemilahenduste kohta. Lahendab loovalt ja koostöiselt probleeme ja toob esile erinevate lahenduste eelised ning puudused. ● Kirjeldab, kuidas kaaslased võivad mõjutada otsustamist. Nimetab mõjutamise viise. ● Toob näiteid, milliste tagajärgedeni võivad erinevad otsused viia. Mõistab enda vastutust oma otsuste ja tegude eest. <p><u>Positiivne mõtlemine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Märkab ja toob näiteid enda positiivsete omaduste kohta. Märkab ja toob näiteid teiste positiivsete omaduste kohta. 	<p>Eneseavamine ja emotsioonide väljendamine. Risk eneseavamisega. Tõhus sotsiaal-emotsionaalne eneseväljendus. Usaldus suhetes. Sõprus. Empaatia.</p> <p>Konflikt kui suhtepeblem. Konfliktide põhjused, tagajärjed, lahendamise viisid.</p> <p>Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise viisid. Konflikti lahendamise meelespea.</p> <p>Konfliktide lahendamise erinevad lahendused. Otsuste langetamine ja erinevate lahendusviiside kaalumise otsustamisel. Koostöise tegevuse võimalused ja eelised. Probleemilahenduste tõhusad ja ebatõhusad sammud. Kriitika.</p> <p>Kaaslaste mõju otsustele. Abistav ja kahjustav mõju. Grupi surve. Mõjutamine. Mõjutamise viisid (ähvardamine, äraostmine, nõu andmine, kingituste tegemine, vastuteene ootamine, veenmine).</p> <p>Toimetulek vägivallaga, sh kiusamisega, abi saamise võimalused. Vastutus.</p> <p>Positiivne mõtlemine ja mõtlemisviis. Optimism, motiveerimine, enesekindlus. Positiivne suhtumine endasse ja teistesse.</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>Hindamine</p>	<p>Praktilised tööd: Hinnatakse õpilase oskust rakendada teoreetilisi teadmisi praktikas, tööprotsessi korrektsust, tulemuse kvaliteeti ja esitlusoskust. Hindamisel pööratakse tähelepanu nii töö planeerimisele, teostamisele kui ka analüüsile. Loovülesanded: Hinnatakse õpilase loovust, originaalsust, ideede genereerimise oskust, probleemilahendusvõimet ja eneseväljendusoskust. Tunnitöö: Hinnatakse õpilase aktiivsust tunnis, osalemist aruteludes, ülesannete lahendamise kiirust ja täpsust ning suutlikkust seostada õpitut varasemate teadmistega. Oluline on ka õpilase panus rühmatöösse ja koostöö teiste õpilastega. Töövihiku harjutused: Hinnatakse õpilase arusaamist õpitust, oskust iseseisvalt ülesandeid lahendada ning korrektsust ja täpsust. Teoreetilised teadmised: Hinnatakse õpilase faktiteadmisi, arusaamist mõistetest ja seostest ning oskust neid teadmisi rakendada. Hindamine võib toimuda suuliste vastuste, kirjalike tööde, testide või muude meetodite abil.</p>	
<p>III kooliaste</p>	<p>Teadmised, oskused ja hoiakud</p>	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teab, kuidas ühiskond mõjutab inimeste tervisekäitumist, suhtlemist ja õppimist. 2. Mõistab inimese arengut murde- ja noorukieas. 3. Teab, kuidas kujundada ja hoida positiivset suhtumist iseendasse. 4. Väärtustab enese arendamise vajadust ja elukestvat õpet, mõistab oma võimalusi ja vastutust enda elutee kujundamisel. 5. On loov ja ettevõtlik. 6. Mõistab, et inimene on sotsiaalne olend, mõistab normide vajalikkust ühiselus. Väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet aktiivse ühiskonnaliikmena. 7. Teab, et inimesed erinevad rahvuse, soo, vaimse ja füüsilise suutlikkuse ning vaadete ja usutunnistuste poolest; on erinevuste suhtes salliv. 8. Teab, et ühiskond kaitseb laste tervist ja heaolu seadustega. 9. Kasutab terviseinfo saamiseks teaduspõhiseid allikaid ja spetsialistide abi. 10. Väärtustab positiivseid suhteid, nende loomist ja hoidmist. Mõistab ja aktsepteerib inimliku läheduse erinevaid avaldumisviise. 11. Mõistab ja aktsepteerib seksuaalse arengu individuaalsust, seksuaalse identiteedi erinevaid avaldumisvorme ja seksuaalõigusi. 12. Mõistab füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervise vastastikust seost ja neid mõjutavaid tegureid. 13. Mõistab eluviisi, keskkonna ja pärilikkuse mõju tervisele ning tervisliku eluviisi ja turvalise käitumise tähtsust igapäevaelus. 14. Väärtustab partnerite vastutustundlikku käitumist seksuaalsuhetes. Oskab leida infot seksuaaltervist puudutavate küsimuste kohta. 	
<p>7.klass</p>	<p><u>Inimese areng ja murdeiga</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab pärilike ja keskkonnategurite, nt elukeskkonna, ümbritsevate inimeste ja hariduse mõju inimese arengule ja otsustele; • Seostab inimese kasvamist ja arengut pärilike ning keskkonnateguritega; 	<p>Areng, küpsemine, kasvamine, õppimine, pärilikkus, keskkonna mõju, inimese valikud, keel, aju, inimese võimed, mälu. Ühiskonna mõju inimese kasvamisele ja arengule.</p> <p>Inimese elukaar. Murde- ja noorukiea koht elukaares.</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<ul style="list-style-type: none"> ● Selgitab inimese arengut murde- ja noorukieas ning eristab seda täiskasvanueast <p><u>Inimene, valikud, õnn</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Selgitab, mis on minapilt ja enesehinnang; ● Toob näiteid teguritest, mis kujundavad minapilti ja enesehinnangut; ● Analüüsib ennast oma väärtuste, isikuomaduste, võimete ja huvide põhjal ning seostab seda valikutega elus; ● Analüüsib inimese võimalusi ja vastutust oma elutee kujundamisel; <p><u>Inimene ja rühm</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Mõistab, et inimene on sotsiaalne olend, toob näiteid rühma kuulumise ja rühmas suhtlemise olulisusest; ● Toob näiteid erinevate rühmade normidest ja reeglitest, mis toetavad ühiselu toimimist; ● Analüüsib enda rolli, õigusi ja kohustusi erinevates rühmades; ● kirjeldab rühma mõju käitumisele, sh sõltumatuse ja autoriteedi olemust inimsuhetes, demonstreerib õpitu olukorras toimetulekut rühma survega; 	<p>Murde- ja noorukiea iseloomulikud tunnused. Suguküpsus, sootunnused, keha muutumine, sugu ja sooline käitumine. Emotsioonid. Paaristöö. Artiklite kirjutamine etteantud teemadel seinalehe vormistamiseks.</p> <p>Minapilt - kirjeldav ja hinnanguline aspekt minapildist. Ülesanne; Ennast tutvustav jutuke.</p> <p>Positiivse minapildi kujundamine, emotsioonid.</p> <p>Eneseanalüüs, teadlikud valikud ja vastutus elus. Enesekasvatuse võtted. Väärtused ja väärtushinnangud.</p> <p>Enesearendamine oma elutee kujundamisel. Positiivne suhtumine endasse ja teistesse kui heaolu alus.</p> <p>Rühm. Erinevad rühmade liigid. Erinevad rollid, reeglid ja normid rühmas. Inimeste õigused ja kohustused erinevates rühmades.</p> <p>Rühma kuulumine, selle positiivsed ja negatiivsed küljed.</p> <p>Koostöised ja võistluslikud rühma tegevused. Hoolivuse, austuse, õigluse ja vastutustunde väärtustamine koostöises tegevuses.</p> <p>Konformsus. Sõltumatus. Autoriteet. Sõprus. Kohanemisvõime. Toimetulek rühma survega ennast ja teisi kahjustavates olukordades. Rühmtöö Rollimängud</p>
--	--

AINEKAVA: AJALUGU (5.–9. KLASS)

Õppeaine kirjeldus

Ajaloo õppimise käigus omandatakse pädevused, mis on vajalikud oma elu korraldamiseks ajalooteadvuse toel ühiskonnale omases ajaloolises kultuuris. Ajalooõpetus toetab ajaloolise mõtlemise kujunemist. Ajalooline mõtlemine tähendab suutlikkust märgata tähenduslikkust ajaloos, oskust kasutada esmaallikaid tõendusmaterjalina, tunda ära muutusi ja ajaloosündmuste järjepidevust, analüüsida põhjusi ja tagajärgi, tajuda ajaloolist konteksti ja mõista ajalooliste tõlgenduste eetilist mõõdet.

Ajaloo õppimist alustatakse sissejuhatusest ainesse. Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis ning ajaloolises keskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Õpilasi suunatakse uurima, teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende seoseid omavahel ja tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi. Ajalooõpetusega alustades lähtutakse huvi äratamisest, õpitava õpilasele tähenduslikuks tegemisest.

Põhikooli ajalooõpetus on kronoloogilis-temaatiline. Õppeaine algab sissejuhatava algõpetusega ning jätkub muinas- ja vanaaja, keskaja, uusaja ning lähiajaloo õppimisega. Eesti ajalugu õpitakse lõimituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooa.

Käsitluse põhimõte on liikumine lähemalt kaugemale, alustades kodukoha ajaloost, kus on oluline luua käsitleva teema ja paikadega isiklik seos. Ajalooõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon. Põhikoolis tähtsustatakse õpilasele jõukohast, inimesekeskset ajalookäsitlust, eluolu ja kultuuri teiste ajalooõpetuse dimensioonide ees. Maailma ajalugu käsitletakse valitud teemade kaudu, millega ei taotleta ajalooperioodidest tervikpildi kujunemist. Tähtis on luua seosed mineviku ning nüüdisaja ajaloosündmuste ja -nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust, Eesti ajaloo

sõlmküsimusi, Eesti iseseisvuse ning selle kaitsmise ning teisalt võõrvallutuste mõju erinevatel perioodidel. Õpitakse väärtustama kohalikku kultuuripärandit, inimeste iseotsustamise õigust ja vabadust, analüüsima eetilisi valikuid ja mõistma hukka agressiooni ja okupatsiooni ning kõiki inimsusevastaseid kuritegusid.

Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline lõiming ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest.

Ajalooõpetuse kaudu laiendatakse teadmisi, omandatakse ajaloolist sõnavara ja kujundatakse erinevaid oskusi:

- 1) oskus orienteeruda ajas ning analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist;
- 2) ajaloo mõistete tundmine ja kontekstis kasutamise oskus;
- 3) ajaloo kohta küsimuste esitamise ning neile vastamise oskus;
- 4) funktsionaalne kirjaoskus, kriitilise mõtlemine oskus, arutlusoskus, järelduste tegemise ja seoste loomise ning oma seisukoha kujundamise ja põhjendamise oskus;

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

5) empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktlahendusoskus;

6) allikaanalüüs ja ajalookaardiga töötamise oskus, erinevatest teabeallikatest info leidmise, kasutamise ja hindamise oskus, suulise ja kirjaliku eneseväljenduse ning IT-vahendite kasutamise oskus.

Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning seda tehakse erinevate õppeteemade ja õppemeetodite kaudu. Oskuste saavutatuse taset kirjeldatakse ajaloo õpetamise eesmärkidena kooliastmeti.

Ajalootundides tutvustatakse õpilastele erinevaid ajalookäsitusi ja avatakse nende kujunemise tagamaid. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ja ajalooürija seisukohast, tuleb kujundada kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse ning võrrelda ajaloosündmuste ja -nähtuste käsitlemist erinevates allikates.

Sissejuhatava ajalooõpetuse kaudu tehakse tutvust minevikuga õpilasele tähenduslikus ja arusaadavas vormis, äratatakse õpilaste huvi mineviku vastu, õpitakse märkama ja ära tundma minevikujälgi – ajalooallikaid – ja mõistma, et ajalugu ongi meie kõigi ühine lugu. Alustatakse ajas orienteerumise oskuse kujundamisega, nn suure pildi loomisega, mida pidevalt uute teadmistega täiendatakse. See aitab õpilastel paigutada oma ajalooteadmised korrastatult konteksti, ajaloolisesse aega, näha oleviku seoseid mineviku ja tulevikuga, näha ja hinnata minevikku ajalooliselt oma ajastu kontekstis. Seejärel õpitakse mõistma, et jutustus minevikust on kellegi tõlgendus, mitte mineviku täpne kirjeldus. Õpitakse küsima, kas erinevad vaatenurgad ja arusaamad on olemasoleva tõendusmaterjali ja senise uurimisseisu alusel võrdselt asjakohased. Ajalooõpetus peab olema avatud muutuste raamistik, erinevaid narratiive toetav, mis vastab erinevatele küsimustele ja kohaneb uute eeldustega. Õpilased õpivad mõistma, et erinevast positsioonist vaadates võib minevikku tõlgendada erinevalt, õpivad eristama propagandistlikke tõlgendusi ja mõistavad, et kõik allikad ei ole võrdselt usaldusväärsed ning kõik tõlgendused ei ole asjakohased.

Püsivalt tuleb pöörata tähelepanu õpioskuste arendamisele. Ainekava annab õpetajale vabaduse otsustada temade käsitlemise sügavuse üle.

Hindamise alused

Hindamine on õppeprotsessi osa, mille kaudu toetatakse õpilase õppimist ja arengut.

Ajalooos hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi tähtsamate ajaloosündmuste ja -nähtuste analüüsi nõudvate ülesannete kaudu. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, kommenteerimist ning usaldusväärsuse üle otsustamist. Arutluse puhul hinnatakse kirjutise vastavust teemale, ajastu- ja teemakohaste faktide teadmist, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud argumentide toel.

II KOOLIASTE

TAOTLETAVAD TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

1. Teab, ajaloo periodiseerimise põhimõtteid ning et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline.
2. Teab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

3. Kasutab ajaloo mõisteid kontekstis.
4. Teab näiteid kodukoha minevikust.
5. Teab, et Eesti ei ole alati olnud iseseisev ning teab olulisi sündmusi ja isikuid Eesti omariikluse kujunemisloos.
6. Mõistab, kuidas kujunes inimasustus.
7. Mõistab, et teadus ja tehnika on pidevas arengus ja mõjutavad inimesi ning ühiskonnaelu.
8. Oskab asetada end minevikus elanud inimese olukorda ning saab aru, et erinevast rollist vaadates on maailm erinev.
9. Teab, et eri aegadel on ühiskonnas olnud erinevad väärtussüsteemid, mida ei ole õige hinnata tänapäeva kontekstis.
10. Teab, mis tunnused on iseloomulikud demokraatlikele ja mittedemokraatlikele ühiskonnavormidele ajaloos.
11. Teab, millist liiki allikatest saab mineviku kohta teavet ja milliste tunnuste järgi saab allikate usaldusvärsust hinnata.
12. Teab näiteid kodukoha kultuuri pärandist, olulisi inimesi ja nende rolli kodukoha kultuuriloos.
13. Märkab ja väärtustab minevikupärandit Eestis ja mujal.
14. Teab, kuidas meditsiin ja inimeste teadmised tervisest on aja jooksul muutunud.
15. Teab näiteid, kuidas inimkond on minevikus keskkonda mõjutanud.

5. klass	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU, ÕPPETEGEVUSED
<p>Ajaarvamine ja ajalooallikad</p> <p>Märksõnad, mõisted: eKr, pKr</p> <p>sajand, aastatuhat, ajatelg, Rooma number, araabia number</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt: eKr, pKr, sajand, aastatuhat, kümnend, ajajoon, Rooma number, araabia number</p> <p>paigutab ajateljele isikliku elu sündmusi, ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti</p>	<p>“Aeg” sõnad Jaan Kaplinski: võib lugeda luuletust või kuulata lauluna.</p> <p>Esitlus: Aja mõõtmine</p> <p>http://www.slideshare.net/Jarveotsaaja lugu/aja-mtmine</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>ajaühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid</p> <p>· mõistab, et ajaloo jagamine on tinglik ning ajaloolased teevad seda selleks, et lihtsustada ajaloo uurimist</p> <p>· jagab ajalugu perioodideks (kujuneb arusaam ajaloolise keskkonna kujunemisest)</p> <p>esi- ehk muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu</p>	<p>Vestlus ajast, kuidas vanasti aega mõõdeti.</p> <p>(veekell, päikesekell, liivakell, kalendrid), näitlikustada vahenditega.</p> <p>Ajaloo jagamine on tinglik. Mineviku uurimise ja mõistmise lihtsustamiseks jagatakse ajalugu perioodideks (sedelid ajaloo perioodidega, mida saab järjestada, asetada ajajoone peale). Ka koolis õpime me ajalugu perioodide kaupa.</p> <p>Õpetaja tutvustab ajajoont, märgib peale Kristuse sünni ja selgitab, mis on tänapäevase ajaarvamise alus.</p> <p>Sajandite määramine ja ajajoonele kandmine.</p> <p>Kuidas minevikust saab ajalugu? (õpetajale)</p> <p>https://ajalugu.haridusekraanil.ee/teoreetiline-osa/aeg-loos/kuidas-minevikust-saab-ajalugu</p> <p>Ajaarvamine:</p> <p>https://eelmine.e-koolikott.ee/kogumik/27179-Ajaarvamine ja https://e-koolikott.ee/en/oppematerjal/27179-Ajaarvamine/248981</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Sajandite määramine: https://sisuloome.e-koolikott.ee/node/2195</p> <p>Ajalooa seotud mõisted: https://wordwall.net/et/resource/4723958/ajalugu/m%c3%b5isted-ptk-1-4-inimesed-ajas-5kl</p> <p>Kristo Siig. 5. klassi ajaloo kursus: video 7, Ajaarvamine https://www.youtube.com/watch?v=qTWQIoEsiF8</p>
<p>Märksõnad, mõisted: Suulised, esemelised, kirjalikud ja audiovisuaalsed allikad; muuseum, arhiiv, kroonika, legend, arheoloogia, muistis</p>	<p>Teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning toob nende kohta näiteid</p> <ul style="list-style-type: none"> · nimetab ja liigitab ajalooallikaid · kasutab kontekstis ajalooallikatega seonduvaid mõisteid: kirjalik, suuline, esemeline ja audiovisuaalne allikas, muuseum, arhiiv <p>Iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust</p>	<p>Suulise ajalooallika ilmestamiseks regivärsiline rahvalaul, legend, vanasõnad jm või intervjuuerida lähedasi mingi sündmuse teemal (kool nõukogude ajal, 20. august 1991, minu lapsepõlve mängud). Pärast saavad lapsed gruppides jagada mälestusi ja neid võrrelda. Mälestuste puhul tuleb meeles pidada, et teine inimene võis neid sündmusi näha teisest vaatenurgast.</p> <p>Audiovisuaalne ajalooallikas näitena, nt Eesti Kultuurifilmi „Eesti algkool 1939“: https://www.youtube.com/watch?v=0isf3jpllrE</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Esemelised ajalooallikad, nt “Vanad asjad” https://www.youtube.com/watch?v=gTlQdwioShQ</p> <p>Õpilased lisavad näiteid ajalooallikate kohta. Kus ajalooallikaid hoitakse ja kes nendega töötavad? Pilte muuseumist, arhiivist. Ajalooallikate liigitamine, nt õigesse lahtrisse kas sedelitena või digitaalse harjutusena.</p> <p>Töö erinevate allikatega: nt fotoga, regilauluga jne.</p> <p>Arhiivikool:</p> <ol style="list-style-type: none">1) “Avastades fotot” https://www.ra.ee/oppematerjal/avastades-fotot/?filters=2) “1905. aasta lendleht” https://www.ra.ee/oppematerjal/1905-aasta-lendleht/?filters=3) Kooliolud ja koduõpetus 18. sajandil https://www.ra.ee/oppematerjal/haridusest-18-sajandil/?filters=4) Ajalugu - igäihe lugu https://www.ra.ee/arhiivitund/ajalugu-igaue-lugu/?filters=
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Paleograafia õpituba: nt “Millest jutustab Käsü Hans?” https://www.ra.ee/apps/paleograafia/test.php?test_id=2</p> <p>Kristo Siig. 5. klassi ajaloo kursus: video 3, Ajaloo uurimine ja ajalooallikad https://www.youtube.com/watch?v=D XnDMvXyqHg&list=PLH55BK1JEw-p280MvUwzjFTR0y-z4OCgi&index=3</p> <p>Kristo Siig. 5. klassi ajaloo kursus: video 4, Kirjalikud ajalooallikad ja arhiivid https://www.youtube.com/watch?v=6 2SNFtqiCf8&list=PLH55BK1JEw-p2 80MvUwzjFTR0y-z4OCgi&index=4</p> <p>Kristo Siig. 5. klassi ajaloo kursus: video 5, Esemelised ajalooallikad, muuseumid, arheoloogia ja muinsuskaitse, osad 1-3 https://www.youtube.com/watch?v=d WaNedAa83Y&list=PLH55BK1JEw-p280MvUwzjFTR0y-z4OCgi&index=5&t=2s</p> <p>Ajalooallikad ja nende eesmärgid</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/15907-Ajaloo-allikad-ja-eesmargid</p> <p>Muinasaja allikad ja nende uurimine https://vara.e-koolikott.ee/node/941</p> <p>Eesti esimese filmioperaatori Johannes Pääsukese 2012. aastal digitaalselt taastatud filmid.</p> <p>https://www.youtube.com/playlist?list=PLGm2cHJq7Sk-9A7hSGBQhKIYhFQPHHPK3</p> <p>Film “Johannes Pääsukese tõeline elu” https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/18820/</p> <p>Kuidas me ajalooa suhtleme https://ajalugu.haridusekraanil.ee/teoreetilise-osa/aeg-loos/kuidas-me-minevikuga-suhtleme</p>
<p>Mõisted, märksõnad:</p> <p>mälestused, intervjuud, fotod, videod, päevikud, kirjad jne</p>	<p>Kasutab perekonnaloouurimisel eritüübilisi allikaid</p>	<p>Koostada ajajoon ning õpilane kannab ajajoonele oma sünniaja. Seejärel leiab internetist kuni oma praeguse vanuseni sündmuseid Eesti ja maailma ajaloost, mille kannab ajajoonele (valdkonnad majandus, kultuur, teadus, poliitika, sport jne).</p> <p>Kristo Siig. 5. klassi ajaloo kursus: video 6 Info otsimine 1-3 https://www.youtube.com/watch?v=p</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>OIEjZDaMEc&list=PLH55BK1JEw-p280MvUwzjFTR0y-z4OCgi&index=9</p> <p>Lisa: mastery.eu - Kristo Siig õppevideod koos ülesannetega (vajab sisse logimist).</p> <p>Reili Reintali magistritöö “Mängufilm ajaloo õppevahendina kolmandas kooliastmes” (2013). Miks kasutada filmi ajalooõpetuses?</p> <p>https://drive.google.com/file/d/1r2uWmA1Ruid-TEa-yY-mh5SGO7DnqPw/view</p>
<p>Elu muinasajal</p>		
<p>Märksõnad, mõisted: kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, korilus, kütmine, kodukohaga seotud muinasaja asustus,</p>	<p>ÕPILANE: toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus</p> <p>teab kodukohaga ja Eestiga seotud muinasaja asulaid ning kirjeldab selle/nende tekkimise ja kujunemise põhjuseid</p> <p>kirjeldab muinasaja inimese eluolu ja selgitab inimese</p>	<p>Katkend Jaak Sarapuu raamatust „Uru kummalised seiklused muistses Eestis” (lk 151–153) - õpilased loevad gruppides ja teevad teistele gruppidele kokkuvõtte (võib jaotada osadeks)</p> <p>Töö kaardiga: selgitatakse, mis on ajaloo atlas, ning õpitakse, kuidas sellega tööd teha; miks on legend ja kuidas legendi koostada.</p> <p>Kontuurkaardi täitmine: kaardile kantakse Kunda, Pulli muinasasulad.</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>muinaslinnus</p>	<p>sotsiaalse rolli kujunemist ühiskonnas</p> <p>nimetab mõnda avastust /leiutist ja selgitab selle/nende tähtsust</p>	<p>Märgitakse ära, kus asub õpilase kodukoht ja mis ajast pärinevad esimesed jäljed inimasustusest õpilase kodukohas. Võimalusel märkida kaardile ka kodukohaga seotud muinasaegsed asulakohad.</p> <p>Pildianalüüs: pilt Eesti esimeste elanike asula paikadega, kuid pildil on vigu. Tuleb märkida asjad, mida 8000–9000 aastat tagasi siin elanud inimestel veel ei olnud.</p> <p>Näidata kivist, pronksist ja rauast, esemeid ning neid võrrelda. Püüda nt lõigata mõnda puu-ja/või juurvilja. Arutada, mis on ühe või teise materjali plussid ja miinused.</p> <p>Pildiülesanne: tuua välja igale muinasaja perioodile tehnoloogiline uuendus ning mõtestada koos õpilastega, mida see kaasa tõi ja miks oli oluline.</p> <p>Õpilane valib ühe muinasaja perioodi ja koostab lühijutukese ajastu kohta.</p> <p>Ajajoone koostamine muinasaja perioodidest (võib ka kanda tähtsamad sündmused/leiutised ajajoonele)</p> <p>Kristo Siig. 5. klassi ajaloo kursus: video 9, Eesti kiviaeg</p>
---------------------	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://www.youtube.com/watch?v=r0zfYixq5R8&list=PLH55BK1JEw-p280MvUwzjFTR0y-z4OCgi&index=15</p> <p>Kristo Siig. 5. klass ajaloo kursus: video 10, Eesti pronksi ja rauaaeg</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=AXLPo5oJcoc&list=PLH55BK1JEw-p280MvUwzjFTR0y-z4OCgi&index=16</p> <p>Film “Välek Vibulane”</p> <p>https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/7317/ ja</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=6l8hKZOR7Y8</p> <p>Juurde koostada küsimused.</p> <p>Õppekäik kodukohaga seotud ajaloolisesse paika. Õppematerjali iga maakonna muinasaja kohta leiab: “Eesti kultuurilooline õppematerjal”:</p> <p>https://www.eays.edu.ee/%C3%B5ppematerjalid/ajalugu#h.3f41i6c8va5b</p> <p>Ühe minuti loeng. Kas kiviajal Eesti aladel elanud inimesed jõid piima?</p> <p>http://novaator.err.ee/v/uhe_minuti_loeng/eaf7f5fb-f5ad-4c6a-97b2-c615885af281</p>
<p>Märksõnad, mõisted: muistne</p>	<p>ÕPILANE: kirjeldab ajaloosündmuse</p>	<p>Õpetaja annab lühikese ülevaate muistsest vabadusvõitlusest või</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>vabadusvõitlus, Läti Henrik, Liivimaa kroonika, maakond, ristiusk, Lembitu</p>	<p>näitel põhjuse ja tagajärjeseost ja iseloomustab allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust</p> <p>teab muistse vabadusvõitluse põhjuseid ja tagajärgi</p> <p>teab, kes oli Läti Henrik ja Lembitu ning miks nad on ajaloos olulised</p> <p>selgitab, miks on Henriku Liivimaa kroonika tähtis ajalooallikas</p>	<p>loetakse klassis valju häälega lühikest ülevaadet muistsest vabadusvõitlusest. Küsimuste moodustamine loetud teksti või õpetaja üle vaate kohta (küsimuste moodustamiseks küsisõnad ette andamis?, millal?, kuidas?, miks? jne).</p> <p>Segipaisatud laused: põhjused ja tagajärjed muistisel vabadusvõitlusel, millal toimus, kes olid osapooled. Ülesanne on panna laused teatud loogilisse järjekorda.</p> <p>Töö kaardiga: õpilane täidab ajaloo atlase põhjal kontuurkaardi muinasmaakondade kohta ja võrdleb seda tänapäeva Eesti haldusjaotusega; toob esile, mis maakonnad on tänapäeval alles, ning märgib välja, mis muinasmaakonnas õpilane praegu elab.</p> <p>Häälega lugemine: loetakse esmalt lühikest lõiku Läti Henriku “Liivimaa kroonikast” ja seejärel suuline arutelu loetu põhjal.</p> <p>Faktipüramiid Läti Henriku ja Lembitu kohta: I tasandil faktid, II tasandil toetavad väited, III tasandil kokkuvõtte-tähtsus. Infot otsida internetist või anda ette allikatekstid.</p>
---	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Näidata, milline on Läti Henriku “Liivimaa kroonika” digiteeritud kujul (püüda lugeda osasid sellest); tekitada arutelu, miks on antud teos ajaloolise tähtsusega: https://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:101209</p> <p>Võrrelda kaasajastatud raamatuga (milline on teksti visuaalne pool? jne) https://www.ester.ee/record=b2929307*est</p> <p>Eesti ajaloo pöördepunktid: http://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:18442 (lk 30 või lk 32).</p> <p>Kristo Siig. 5. klassi ajaloo kursus: video 11, muistne vabadusvõitlus https://www.youtube.com/watch?v=7cIwQWJrPJc&list=PLH55BK1JEw-p280MvUwzjFTR0y-z4OCgi&index=17</p> <p>Läti Henriku “Liivimaa kroonika”: https://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:101209</p> <p>Film “Malev” - teatud lõikude vaatamine: https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/231 ja https://etv.err.ee/1078163/malev</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Sada Eesti mõtet. Läti Henrik eesti kirjakeele lätetel: https://kultuur.err.ee/678740/sada-eesti-i-motet-lati-henrik-eesti-kirjakeele-lat-etel</p> <p>video “Pildid Eestimaal sündinud asjust: Eesti esiaeg ja muistne vabadusvõitlus”: https://www.youtube.com/watch?v=STfD0Qubc7Q</p>
Eluolu keskajal		
<p>Märksõnad, mõisted</p> <p>ristiusk, kirik, katoliku kirik, paavst, klooster</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas</p> <p>teab ja selgitab, mis roll oli kirikul keskaja ühiskonnas ja kultuuriloos</p> <p>toob näiteid oma kodukoha ja/või Eesti ajaloomälestistest ja selgitab nende olulisust</p>	<p>Võtta lõike ja vajadusel veel lihtsustada teksti J. Le Goff raamatust “Keskaeg” (2010), nt lk 87-91. Õpilastel täita tabel/ mõistekaart: mis on katoliku kirik, kes juhib, mis oli kiriku roll keskaja ühiskonnas (tähtsus, mõju). Seejärel arutleda. Saab teha individuaalselt kui ka grupitööna.</p> <p>Õppekäik kodukohaga seotud kultuurimälestise juurde. Õppematerjali iga maakonna keskaja kohta leiab “Eesti kultuurilooline õppematerjal”: https://www.eays.edu.ee/%C3%B5ppematerjalid/ajalugu#h.3f41i6c8va5b</p> <p>(õpetaja valikul jõukohased</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>ülesanded)</p> <p>Võrdlev tabel: paavsti roll keskajal ja tänapäeval (J. Le Goff raamat “Keskaeg”;</p> <p>https://longread.delfi.ee/artiklid/suur-lugu-paavst-tuleb-ees-tisse-koik-mida-pead-kristuse-ase-mikust-teadma?id=83743999</p> <p>Leida internetist uudislõike Rooma katoliku kiriku ja paavsti kohta.</p> <p>Näidata piltidena tuntumaid keskaegseid kirikud - mis riigis asuvad, võrrelda kirikute eksterjöõri - erinevused, sarnasused.</p> <p>Kiriku järgi ilmakaarte määramine. Anda ette kiriku põhiplaan, nt https://ajapaik.ee/photo/524317/arvata vasti-uhe-kiriku-pohiplaan-fotokoopia/ ; https://ajapaik.ee/photo/789558/tallinna-niguliste-kirik-pohiplaan</p> <p>Vaatlus või lühiuurimus: kas, kus ja kuidas religioon ümbritseb õpilase kodukanti (keskkonda, kus õpilane viibib) ja dokumenteerida plakati, esitlusena vms vormis. Püüda leida seos/seoseid keskajaga.</p> <p>Kristo Siig. 5. klassi ajaloo kursus: video 12 Eesti keskaeg:</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://www.youtube.com/watch?v=Zhgxb7dsacw&list=PLH55BK1JEw-p280MvUwzjFTR0y-z4OCgi&index=18</p> <p>Õppekäik kodukohaga seotud ajaloolisesse kirikusse. Õppematerjali iga maakonna keskaja kohta leiab: “Eesti kultuurilooline õppematerjal”: https://www.eays.edu.ee/%C3%B5ppematerjalid/ajalugu#h.3f41i6c8va5b</p> <p>Pirita klooster: http://www.piritaklooster.ee/birgitiini-d-pirital/</p> <p>Niguliste kirik: https://nigulistemuuseum.ekm.ee/niguliste-muuseum/pusiekspositsioon/</p> <p>Vaadata lõike fimidest “Apteeker Melchior” (õpetaja valikul eakohased lõigud, mis ilmestaksid kiriku ja kloostri seotud teemasid): https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/20523</p> <p>Psühhodraamameetodid ajaloo- ja ühiskonnaõpetuses (Tallinn 2016), ülesanne 2.2. Paavst ja keiser: https://drive.google.com/file/d/1mi32Q-PxMZJMxWFO9wdldioX6EagqiS-C/view (vajadusel lihtsustada meetodeid ja materjale).</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>Mõrksõnad, mõisted:</p> <p>elu keskajal linnas ja maal, raad, tsunft, raekoda, Hansa Liit, gild, linnaõigus, linnused</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat, toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu</p> <p>kirjeldab keskaja inimese eluolu ja tegevusalasid</p> <p>kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat</p>	<p>Videode vaatamine: keskaegne linn, Eesti keskaeg</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=ORfLgV6jpig ja</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=QhyUI3H2qqA</p> <p>Ideekaart: keskaegne linn; õpilased kannavad videos nähtud märksõnad skeemile.</p> <p>TTS-meetod: õpilastele antakse lühitekst keskaegse linna elust. Võib kasutada allikana tekstilõike nt J. Le. Goff raamatust “Keskaeg”, (lk 58-74).</p> <p>T-tabel: võrreldakse tänapäeva ja keskaja linna (inimeste arv, hoonete funktsioonid, tegevusalad jms).</p> <p>Töö kaardiga: kaardile märgitakse Eesti keskaegsed linnad ja eraldi värviga hansalinnad.</p> <p>Lühijutu koostamine: Tallinna keskaegse linna kaardi põhjal lühijutu koostamine, kus ette on antud lausete algused.</p> <p>Filmide “Apteeker Melchior” etteantud küsimustele vastamine linna</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>eluolu, inimeste välimuse kohta jne.</p> <p>Õppekäik kodukohas või selle läheduses, mis on seotud keskaja temaatikaga. Õppematerjali iga maakonna keskaja kohta leiab “Eesti kultuurilooline õppematerjal”: https://www.eays.edu.ee/%C3%B5ppematerjalid/ajalugu#h.3f41i6c8va5b</p> <p>Keskaja inimese toidulaud: ajastule omase toidu valmistamine grupis.</p> <p>Võrdlev tabel: mis olid linna ja maaelu head ja halvad pooled.</p> <p>Keskaja muusika kuulamine ja selle võrdlemine tänapäeva muusikaga.</p> <p>Rakvere linnus: https://virumaamuuseumid.ee/rakvere-linnus/programmid/</p> <p>Ajakeskus Wittenstein: https://wittenstein.ee/</p> <p>Kuressaare linnuse virtuaalne tuur: https://kuressaarecastle.ee/</p> <p>Tallinna vanalinna külastus.</p> <p>Tallinna linnamüür 360 kraadi: https://www.youtube.com/watch?v=5KnS5wfZits</p> <p>Ekskursioon: Narva linnuse ajalugu: https://narvamuuseum.ee/est/ekskursi</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>oonid/ekskursioonide-valik/#ekskursi oon-linnuses-narva-linnuse-ajalugu</p> <p>Keskaegne linn: https://www.youtube.com/watch?v=ORfLgV6jpig</p> <p>Eesti keskaja linnad: https://www.youtube.com/watch?v=QhyUI3H2qqA</p> <p>Film "Verekivi" https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/814/</p> <p>Keskaegne toidulaud: http://tarbija24.postimees.ee/2606480/keskaegne-toidulaud-tallinnas-ohtralt-soola-ja-olut</p> <p>Linn ja kaubandus Eesti keskajal: https://www.youtube.com/watch?v=udpC9kKvLds</p> <p>Linnaloomad keskajal: https://www.youtube.com/watch?v=GdLCnlANlgQ</p> <p>Elu maal keskajal: https://learningapps.org/1192680</p> <p>Põllumajanduse areng: https://www.taskutark.ee/pollumajanduse-areng/</p> <p>Keskaja muusikast: https://www.taskutark.ee/keskaja-muusika/ ja selle näiteid: https://sites.google.com/tg.edu.ee/muusikaajalugu/2-keskaeg/2-2-gregoorius-laule</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>Eesti 16.-18. sajandi sõdade perioodil</p>		
<p>Märksõnad, mõisted: Liivi sõda, Ivan IV (Balthasar Russow, Liivimaa kroonika) Põhjasõda, Karl XII, Peeter I</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos. Nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos, toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus</p> <ul style="list-style-type: none"> · mõistab ajaloosündmuste ajalist järgnevust · kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost · nimetab ajalooliseid isikuid ja miks nad on ajaloos olulised 	<p>Töö allikaga: sõdade põhjuste ja tagajärgede sõnastamine</p> <p>Liivi sõda: https://learningapps.org/10136798</p> <p>Töö tekstiga: kava koostamine Põhjasõja kohta.</p> <p>Lühikokkuvõtted valitsejate kohta, nende põhjal kolmeastmeline intervjuu.</p> <p>Piltide analüüs: Kirjeldatakse Ivan IV, Karl XII-t, Peeter I.</p> <p>Paaristöö: Karl XII ja Eesti või Peeter I ja Eesti. Tutvutakse legendidega (Karl XII kohta – üks õpilane loeb teisele legendi ette; teine õpilane jutustab, mida kuulis.</p> <p>Ajatelg: rühmatöö ajateljega. Õpilased paigutavad teljele valitsejatega seotud sündmused. Oluline on, et sündmused oleksid õiges ajalises järjekorras. Teljele saaks kanda ka pilte (nt Kadrioru loss, mille juurde märgitakse, kuidas see on Peeter I seotud).</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Empaatiäülesanne: õpilased kujutlevad, et nad on ühe suure riigi valitsejad ja arutlevad, miks soovivad valitsejad ühiskonnas ümberkorraldusi teha.</p> <p>Film "Viimne reliikvia". https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/499</p> <p>"Pildikesi Eestimaal sündinud asjust: Rootsi ja Vene aeg." https://arhiiv.err.ee/video/vaata/pildid-eestimaal-sundinud-asjust-rootsi-aeg-ja-vene-aeg</p> <p>Kristo Siig. 5. klassi ajaloo kursus: video 13, Rootsi aeg https://www.youtube.com/watch?v=Nf4VETK1k0&list=PLH55BK1JEw-p280MvUwzjFTR0y-z4OCgi&index=19</p> <p>Tujurikkuja Oti räpp (katkend sõjad, katk ja nälg) https://www.youtube.com/watch?v=Ox1I4z9LPEE</p> <p>Lisa:</p> <p>Miks kasutada filmi ajalooõpetuses?: https://drive.google.com/file/d/1r2uWmA1Ruid-TEa-yY-mh5SGO7D_nqPw/view</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Eluolu uusajal		
<p>Märksõnad, mõisted:</p> <p>Rehielamu ja mõis, toidulaud, rõivad ja rahvatraditsioonid, pärisorjus</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu</p> <ul style="list-style-type: none"> · kirjeldab inimeste eluolu minevikus · teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust · leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid 	<p>Õppekäik/virtuaal- tuur: 1) talurahva eluolu oma kodukoha muuseumi näitel või; 2) Vabaõhumuuseumi külastus.</p> <p>Venni diagramm: õpetaja annab talupoja rehielamu ja tänapäeva elamu pildid ning õpilane nimetab tunnused, mis iseloomustavad vana aja ja tänapäeva inimese elamist (võrrelda saab ka talupoja ja mõisniku elamut).</p> <p>Pildiallikas: erinevad pildid toitudest, mida söödi vanasti ja mida mitte; pildid rühmitatakse.</p> <p>Pildianalüüs: võrreldakse rahvariideid ja tänapäeva riideid – erinevate riiete otstarve, rahvariided tänapäeval.</p> <p>Ideekaart: rahvakalendri tähtpäevad tänapäeval ja vanasti – mida tähistame siiaaani ja mis tähtpäevad on juurde tulnud.</p> <p>Töö tekstiga: talurahva eluolu kirjeldus A.H. Tammsaare näitel (mäluasutuse õppematerjal https://www.vargamae.ee/materjal-aja)</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>loost/). Õpetaja uurib muuseumi kodulehel olevat teksti, valib välja sobivad lõigud ja õpilane rakendab funktsionaalset lugemist ja koostab teksti põhjal küsimusi.</p> <p>HEV õpilasele:</p> <p>Talurahva elu 19. sajandil Mahtra sõja näitel (esitlus ja tööleht):</p> <p>http://ajalugueesti.weebly.com/teema.html</p> <p>Vabaõhumuuseum:</p> <p>https://evm.ee/haridus/haridusprogrammide/ringkaik-muuseumis</p> <p>ja</p> <p>https://evm.ee/haridus/virtuaalprogrammide</p> <p>Eesti rahvarõivad:</p> <p>https://rahvaroivad.ee/</p> <p>Rahvusarhiivi fotoinfosüsteem</p> <p>www.ra.ee/fotis (otsisõna: rahvariided, rahvarõivad)</p> <p>Rahvakalender:</p> <p>http://www.folklore.ee/Berta/kalender.php</p> <p>Kristo Siig. 5. klassi ajaloo kursus:</p> <p>video 14, Aadlike elu Eestis tsaariajal</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=qWnkg0rnAF0&list=PLH55BK1JEw-p280MvUwzjFTR0y-z4OCgi&index=20 ja video 15, Talurahva elu tsaariajal</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=L7Dm9YDybeI&list=PLH55BK1JEw-p280MvUwzjFTR0y-z4OCgi&index=21</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Kool vanal ajal		
<p>Märksõnad, mõisted: Tartu Ülikool, talurahvaharidus ja Bengt Gottfried Forselius</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis</p> <ul style="list-style-type: none"> · kirjeldab hariduse andmist minevikus; · leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid 	<p>Venni diagramm:</p> <p>erinevused ning sarnasused – tänapäeva ja vana aja hariduses (õppeained, õppeaasta pikkus, kes koolis käisid jne).</p> <p>Mälestused: õpilased küsivad oma vanematelt ja/või vanavanematelt nende kooliaja kohta ning teevad võrdleva tabeli.</p> <p>Töö pildiga/videoga/õppekäik: Tartu Ülikooli tähtsus Eesti kultuuriloos.</p> <p>Teleseriaal “Wikmani poisid” 10. osa (min-st 15.35). Arutelu Forseliuse rollist Eesti talurahvahariduse ajaloos https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/19504</p> <p>Tartu Ülikool: www.ra.ee/fotis (otsisõna: Tartu ülikooli peahoone).</p> <p>Tartu ülikool (1913): https://www.youtube.com/watch?v=bCj06wjiFLQ</p> <p>E-koolikott. Kultuurilooline retk Tartus: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/26478-Kultuurilooline-retk-Tartus</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Rahvuslik ärkamisaeg		
<p>Märksõnad, mõisted:</p> <p>rahvuslik ärkamisaeg, Janssen, Koidula, Jakobson, Hurt, laulu- ja mänguseltsid, I üldlaulupidu</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos</p> <ul style="list-style-type: none"> · teab, kes olid Johann Voldemar Janssen, Lydia Koidula, Carl Robert Jakobson, Jakob Hurt ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos · kirjeldab tähtsamaid ärkamisaja sündmusi <p>nimetab mõnda kodukohaga seotud isikut ja/või sündmust ja/või ajaloomälestist</p>	<p>Pildianalüüs: Tegelased Eesti kroonilt: Hurt, Koidula, Jakobson.</p> <p>Eesti kroonide olemasolul tuua need kooli, näidata ekraanilt (Eesti krooni pangatähed:</p> <p>https://www.eestipank.ee/sularaha/krooni-pangatahed) või kutsuda kooli Eesti Panga rändnäitus (“Eesti raha margast kroonini” https://www.eestipank.ee/muuseum/kutsu-naitus-kulla).</p> <p>Töö piltidega:</p> <p>Eesti kroonide visuaalid. Õpilane märgib, kes ja miks on kroonil (olulisus kultuuriloos).</p> <p>Mõistekaart: mis oli rahvuslik ärkamine?</p> <p>Kuulamine:</p> <p>“Mu isamaa, mu õnn ja rõõm”</p> <p>Kristo Siig. 5. klassi ajaloo kursus video 16, Eesti rahvuslik ärkamisaeg</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=9GZb5NOIIZk&list=PLH55BK1JEw-</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>p280MvUwzjFTR0y-z4OCgi&index=22</p> <p>Õppematerjali iga maakonna kohta leiab: “Eesti kultuurilooline õppematerjal”:</p> <p>https://www.eays.edu.ee/%C3%B5ppematerjalid/ajalugu#h.3f41i6c8va5b</p> <p>Teatri ja Muusikamuuseumi muuseumitund “Lood ja laulud”:</p> <p>https://www.ajaloomuuseum.ee/haridus/pohikoolile2/lood-ja-laulud</p> <p>Lisa:</p> <p>Eestimaa kuulsad inimesed:</p> <p>Lydia Koidula:</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=qVL3fiKAP3Q</p> <p>Jakob Hurt:</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=tLcv1bZuH0s</p> <p>Carl Robert Jakobson:</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=mVm7XKj3eaQ</p> <p>Eestlaste perekonnanimed:</p> <p>https://www.ra.ee/apps/onomastika/index.php/et</p> <p>Psühhodraamameetodid ajaloo- ja ühiskonnaõpetuses (Tallinn 2016),</p> <p>https://drive.google.com/file/d/1mi32Q-PxMZJMxWFO9wldioX6EagqjS</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>C/view</p> <p>ül 7.5 Rahvuslik ärkamisaeg;</p> <p>ül. 13.2 Kuidas eestlased said endale perekonnanimed? (vajadusel lihtsustada meetodeid ja materjale).</p>
Eesti iseseisvumine		
<p>Märksõnad, mõisted: Päästekomitee: Päts, Konik, Vilms, iseseisvusmanifest, iseseisvuse väljakuulutamine</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>nimetab Eesti iseseisvumisega seotud sündmusi ja isikuid:</p> <ul style="list-style-type: none"> · kirjeldab Eesti iseseisvumise näitel põhjuse ja tagajärje seost · teab, kes olid Konstantin Päts, Konstantin Konik ja Jüri Vilms ja põhjendab nende olulisust · teab, millal ja kus kuulutati välja Eesti Vabariik 	<p>Töö tekstiga:</p> <p>õpetaja annab ette ülevaate Eesti iseseisvumisest ja küsimused, millele vastata/iseseisvusmanifesti lugemine</p> <p>Faktipüramiid: koos pannakse kirja olulisemad märksõnad iseseisvumise kohta.</p> <p>Pildi- ja kuulamisülesanne: rahvussümboolika (lipp, vapp, hümn, nominaalid jne).</p> <p>Kristo Siig. 5. klassi ajaloo kursus video 17, Eesti iseseisvumine ja vabadussõda</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=tpiLS5ygWCw&list=PLH55BK1JEw-p280MvUwzjFTR0y-z4OCgi&index=24</p> <p>Saade Eesti aja lood:</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		https://arhiiv.err.ee/seeria/eesti-aja-loom/info/31
Iseseisev Eesti kahe maailmasõja vahel		
<p>Märksõnad, mõisted: Vabadussõda (1918-1920), Johan Laidoner, Võnnu lahing - võidupüha, Poska, Tartu rahu</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos. Kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost</p> <ul style="list-style-type: none"> · teab vabadussõja põhjuseid ja tagajärge · teab ja oskab selgitada võidupüha tähtsust Eesti kultuuriloos · teab, kes oli Jaan Poska ja põhjendab tema olulisust. · Selgitab Tartu rahu tähtsust 	<p>Töö tekstiga: teksti põhjal sõja põhjuste ja tagajärgede sõnastamine, oluliste sündmuste väljatoomine.</p> <p>TTS meetod - suunatud lugemine (V - teadsin varem, + sain teada, ? - tahan teada).</p> <p>Erinevad ülesanded kaardiga - sõja alguse, oluliste lahingute leidmine, kontuurkaardile kandmine, Tartu rahu järgse ja tänapäevase Eesti kaardi võrdlemine.</p> <p>Ajatelg: vabadussõja alguse ja lõpu ning oluliste lahingute dateerimine, ajateljele kandmine.</p> <p>Vabadussõja monumendi või paiga külastamine.</p> <p>Töö tekstiga: teksti põhjal sõja põhjuste ja tagajärgede sõnastamine, oluliste sündmuste väljatoomine.</p> <p>TTS meetod - suunatud lugemine (V - teadsin varem, + sain teada, ? - tahan teada).</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Erinevad ülesanded kaardiga - sõja alguse, oluliste lahingute leidmine, kontuurkaardile kandmine, Tartu rahu järgse ja tänapäevase Eesti kaardi võrdlemine.</p> <p>Ajatelg: vabadussõja alguse ja lõpu ning oluliste lahingute dateerimine, ajateljele kandmine.</p> <p>Vabadussõja monumendi või paiga külastamine.</p>
<p>Märksõnad, mõisted:</p> <p>Eesti aeg kahe maailmasõja vahel: Maaseadus, Eesti kroon, üldine eluolu ja kultuur</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos</p> <p>kirjeldab üldist eluolu ja kultuuri, toob näiteid</p>	<p>Ajalooalaste küsimuste koostamine lõikude kohta, paariline vastab või küsitakse klassikaaslastelt.</p> <p>Arhiivikool</p> <p>“Kuidas varem koolis käidi?” https://www.ra.ee/oppematerjal/kuidas-s-varem-koolis-kaidi/?filters=</p> <p>Allikatöö: Maaseadus https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/16377-Eesti-Vabariik-Maaseadus</p> <p>Lühikokkuvõtted nimekatest kultuuritegelastest kahe maailmasõja vahel, nt padlet keskkonda või seinalehele</p> <p>Paul Keres, Kristjan Palusalu, Anton Hansen Tammsaare, Eduard Wiiralt, Marie Under, Kristjan Palusalu jne.</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Ajajoon: ajajoonetele kantakse isikute tegutsemise aeg (võib lisada pildid).</p> <p>Eesti aeg https://www.youtube.com/watch?v=38tTo3UbvtQ&list=PLH55BK1JEw-p280MvUwzjFTR0y-z4OCgi&index=24</p> <p>masteryapp.eu - õppevideo küsimustega</p> <p>Tapa muuseum: Eestis käibel olnud rahad https://www.tapamuuseum.ee/veebina-itused/eestis-kaibel-olnud-rahad/</p> <p>Õppekäik Eesti Panga muuseumisse: https://www.eestipank.ee/muuseum</p> <p>Eesti raha ajalugu: https://www.eestipank.ee/muuseum/esti-raha-ajalugu</p>
<p>Eesti ja teine maailmasõda</p>		
<p>Märksõnad, mõisted: Stalin, Hitler, MRP, Nõukogude okupatsioon, küüditamine, Saksa okupatsioon, holokaust, suur põgenemine</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus; kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost</p> <p>toob näiteid, kuidas</p>	<p>Filmianalüüs: õpetaja valikul vaadatakse lühikesi filmilõike. Mida filmides nähti? Missugused emotsioonid tekkisid? Mida õpilased teavad nendest sündmustest?</p> <p>Pildianalüüs: sõjapurustused Tallinnas. Õpetaja valib pildid, mille üle arutletakse (sõda ja selle mõju,</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>Teine maailmasõda mõjutas elu Eestis</p> <ul style="list-style-type: none"> · teab, kes olid Jossif Stalin ja Adolf Hitler ning selgitab nende mõju Eesti ajaloole · toob näiteid oma perekonnaloost 	<p>tagajärjed).</p> <p>Filmid:</p> <p>1) „Risttuules“ https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/11723</p> <p>2) „1944“ https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/16404</p> <p>3) “Tuulepealne maa” 10. ja 11. osa. Ajaloolised fotod: www.ajapaik.ee</p> <p>Pildikesi Eestimaal sündinud asjust: 7, Eesti rahvas Teises maailmasõjas, MRP sõlmimine, baaside leping, Eesti okupeerimine, dokumentaalkaadrid (min-st 3,07-8,25) https://arhiiv.err.ee/video/vaata/pildid-eestimaal-sundinud-asjust-est-rahva-s-ii-maailmasojas</p> <p>Kogu Me Lugu: https://www.kogumelugu.ee (õpetaja valib eakohase ja sobiliku videoloo või lõigu)</p>
<p>Nõukogude aeg</p>		
<p>Märksõnad, mõisted:</p>	<p>ÕPILANE:</p>	<p>Kristo Siig video põhjal küsimuste</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>metsavendlus, kolhoos, eluolu ENSV-s</p>	<p>toob näiteid sündmustest ja protsessidest Eesti ajaloos ja isiklikus elus; toob näiteid ajaloomälestisest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised:</p> <ul style="list-style-type: none"> · iseloomustab erinevatest valdkondadest ENSV eluolu · toob näiteid ja teab mõnda lugu oma perekonnaloost ENSV ajal · teab ja tunneb kodukohaga seotud paiku, isikuid 	<p>moodustamine, paariline vastab küsimustele. Küsimuste algused (nt mis, miks, mida jne) ette anda.</p> <p>Vestlus/intervjuu: õpilased uurivad kodus vanematelt, vanavanematelt ja/või perekonna tuttavatelt, missugune oli eluolu nõukogude ajal (kool, poes käimine, elamud, kultuur, meelelahutus jne). Kirjalikult või salvestada vestluse/intervjuu. Eelnevalt ette valmistada küsimused intervjuuks/vestluseks.</p> <p>Nõukogudeaegne ese: Õpilased toovad võimaluse korral kooli kaasa ühe eseme, mis on pärit nõukogude ajast. Teavad eseme lugu.</p> <p>Rühmatöö: õpilased esitlevad eset ning teevad kokkuvõtva plakati esemetest ja kodus räägitud lugudest. Esitluse võib teha ka digitaalselt.</p> <p>Ajajoon rühmatööna. Õpilased kannavad esemed ajajoonele.</p> <p>Õppekäik kodukohas või selle läheduses olevasse paika, mis seostub ENSV ajaga. Miks oluline? Mis on tänapäeval roll või tähtsus? Kuidas säilinud? Mis lugusid paiga kohta teatakse? Näiteid õppematerjali iga</p>
---	---	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>maakonna kohta leiab: “Eesti kultuurilooline õppematerjal”: https://www.eays.edu.ee/%C3%B5ppematerjalid/ajalugu#h.3f41i6c8va5b</p> <p>Perekonnaloos uurida metsavendluse kohta.</p> <p>Teha lühiettekandeid nõukogude aja Eesti muusikute, sportlaste, kirjanike, näitlejate, teadlaste kohta (õpetaja võib anda valiku ette, võimalusel esitleda kodukandiga seotud isikuid).</p>
Iseseisvuse taastamine		
<p>Märksõnad, mõisted:</p> <p>laulev revolutsioon, Balti kett, Lennart, Meri, fosforiidisõda</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust; toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus</p> <ul style="list-style-type: none"> · teab, kes oli Lennart Meri selgitab tema olulisust · teab, mis põhjustel sai Eesti iseseisvuse taastamine võimalikuks · oskab nimetada mõnda iseseisvumise taastamisega seotud 	<p>Pildianalüüs: vaadatakse Tallinna lennujaama pilti. Kelle nimega lennuväli seostub?</p> <p>Ideekaart: loetakse teabeteksti Lennart Meri kohta (valju häälega). Koostatakse ideekaart Lennart Meri kohta.</p> <p>Visuaalne materjal: iseseisvuse taastamise kohta vaadatakse filmi. Küsimuste esitamine ja neile vastamine (küsimuste algused ette anda).</p> <p>Mälestused: uuritakse vanematelt ja/või vanavanematelt, mida nad mäletavad iseseisvuse taastamisest.</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>sündmust</p> <p>teab mõnda perekonnalugu</p>	<p>Võimaluse korral tuuakse kodust kaasa pilte vms. Õpilane jutustab (nt paaristööna), mis talle kodus selle pildi või eseme kohta räägiti ning kuidas see on perekonnaga seotud. Mis on emotsionaalne väärtus?</p> <p>Kontuurkaart: Balti kett kandmine kontuurkaardile ning selgitamine, miks see toimus, kus ja millal.</p> <p>Mälestuste kogumine: kas on peres kedagi, kes Balti ketis osales? Uurida perekonnalugu ja pilte antud sündmusega seoses.</p> <p>Isamaaliste laulude kuulamine. Näiteks “Ei ole üksi üksi maa” - õpetaja selgitus, miks see laul ja kuidas on seotud fosforiidisõjaga; arutleda klassis, kuidas seostub iseseisvuse taastamisega.</p> <p>Lünkteksti täitmine iseseisvuse taastamise kohta, märksõnad on etteantud.</p> <p>Tutvuda näiteks Balti keti kajastanud toleaege ajalehe artikliga (“Ühistöö”: Rapla maakonna leht, nr. 102, 31 august 1989): https://dea.digar.ee/?a=d&d=uhistoo19890831.2.5&srpos=12&e=-----et-25--1--txt-txTI-Balti+tee-----</p>
--	---	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

6. KLASS	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU, ÕPPETEGEVUSED
<p>Muinasaege ja vanaaeg</p> <p>Mõisted ja märksõnad: esiaeg ehk muinasaege, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu, eKr, pKr, sajand, aastatuhat, kümnend, araabia number, Rooma number, ajalooallikad, arheoloogia</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajalooperioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele, põhjendab oma valikut</p> <p>kasutab ajaarvamise seotud mõisteid asjakohaselt</p>	<p>Ajaarvamine- ajajoon, eKr, pKr, ajaloo perioodid esiaeg ehk muinasaege, vanaaeg, keskaeg, uusaeg</p> <p>Ajajoone koostamine ajaloo põhiperioodide alusel, kandes joonisele olulisi ajaloo sündmusi</p> <p>sajand, aastatuhat, kümnend, araabia number, Rooma number, sajandi määramine</p> <p>ajalooallikate liigitamine</p>
<p>Mõisted ja märksõnad:</p> <p>inimese kujunemine, kiviaeg, pronksiaeg,</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste</p>	<p>Pildiülesanne: tuua välja igale muinasaja perioodile tehnoloogiline uuendus ning mõtestada koos õpilastega, miks see oli oluline ja</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>rauaaeg, sugukond, kütmine ja korilus</p>	<p>igapäevaelu</p> <p>kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis</p> <ul style="list-style-type: none"> • nimetab muinasaja perioode ja toob näiteid erinevate perioodidele iseloomulikest tunnustest, avastustest ja leiutistest • kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid • seletab ja kasutab mõisteid kontekstis 	<p>mida endaga kaasa tõi.</p> <p>Näidata kivist, pronksist ja rauast esemeid ning neid võrrelda. Arutada, mis on ühe või teise materjali plussid ja miinused.</p> <p>Pildianalüüs: pilt Eesti esimeste elanike asula paikadega, kuid pildil esineb vigu. Tuleb märkida asjad, mida 8000–9000 aastat tagasi siin elanud inimestel veel ei olnud.</p> <p>Ajajoone koostamine muinasaja perioodidest (ajajoonele võib kanda ka tähtsamad avastused/leiutised).</p>
<p>Muinasaeg Eestis</p>		
<p>Mõisted, märksõnad: inimese kujunemine, kiviaeg, pronksiaeg, raua-aeg, sugukond, kütmine ja korilus</p>	<p>ÕPILANE: teab mõnda inimese ajaloolist asulat, kirjeldab selle tekkimise ja kujunemise põhjusi</p> <p>teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid Eestis • teab esimesi asulaid: Pulli ja Kunda Lammasmägi • teab mõnda kodukohas asuvat muistist või kodukoha inimasustuse tekkelugu <p>Mõisted: muistis, kalme, arheoloogiline</p>	<ul style="list-style-type: none"> • muinasaja inimese eluviis ja tegevusalad Eestis • esimesed asulad: Pulli ja Kunda Lammasmägi • teab mõnda kodukohas asuvat muistist või kodukoha inimasustuse tekkelugu <p>Töö kaardiga (kontuurkaardi täitmine): kaardile kantakse Kunda Lammasmägi, Pulli asula. Lisaks kantakse kaardile õpilase kodukoht ja võimalusel tema kodukohaga seotud muinasaegne asulakoht ja inimasustuse tekkeaeg.</p> <p>Kristo Siig videote põhjal võrdleva</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	kultuur	<p>tabeli täitmine: kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg - lühiiseloostus, peamised uuendused. Arutelu iga video vaatamise järel.</p> <p>Film “Välek Vibulane” https://www.youtube.com/watch?v=6l8hKZOR7Y8</p> <p>Õppekäik kooli või kodukoha ümbruses.</p>
Vanad Idamaad		
<p>Mõisted, märksõnad: tsivilisatsioon ehk kõrgkultuur, Egiptus ja Niilus, Mesopotaamia - Eufrat ja Tigris, Hiina - Huanghe ja Jangtse, India - Indus ja Ganges</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus</p> <p>nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust</p> <ul style="list-style-type: none"> • selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid • oskab näidata kaardil Egiptust, Mesopotaamiat, Vana Indiat ja Vana Hiinat 	<p>Töö kaardiga: esimeste tsivilisatsioonide paiknemine jõgede ääres</p> <p>Definitsioonikaardi koostamine mõiste TSIVILISATSIOON kohta (tunnused, näited, oma definitsiooni koostamine)</p> <p>Esitlus https://www.slideshare.net/kaiaa168/muistsed-tsivilisatsioonid Kristo Siig. 6. klass ajaloo kursus: Riikide (tsivilisatsioonide teke) https://www.youtube.com/watch?v=0MI7Uh2IBLg</p>
Mesopotaamia		
Mõisted,	ÕPILANE:	Töö kaardiga - millised tänapäeva

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>märksõnad: sumerid, linnriik, Babüloonia, Hammurapi, seaduste kogu, kiilkiri, savitahvel, tsikuraat, Ištar, Marduk, potikeder ja ratas, Gilgameš</p>	<p>toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu</p> <p>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos</p> <p>teab, milline oli Mesopotaamia riiklik korraldus</p> <p>teab, kes oli Hammurapi</p> <p>mõistab Mesopotaamia kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ning oskab tuua näiteid</p>	<p>riigid asuvad muistse Mesopotaamia alal, jõed, looduslikud olud.</p> <p>Töö tekstiga - ajaloolaste küsimuste koostamine ja neile vastamine paarilisega</p> <p>Kolmeastmeline intervjuu Hammurapi kohta (tekst https://sites.google.com/view/isikulo/od/hammurapi)</p> <p>Töö ajalooallikatega - Hammurapi seadustekogu</p> <p>Teemantluuletus võib teha nt tsikuraadi või jumalate kohta</p> <p>Mesopotaamia teema õppimine Mastery keskkonnas (masteryapp.eu)</p> <p>Monogramm kiilkirjas https://watsoneastwoldblog.wordpress.com/2010/02/24/write-your-name-in-cuneiform-just-like-a-mesopotamia/</p>
<p>Egiptus</p>		
<p>Mõisted, märksõnad: Vaarao, preestrid, templid, ametnikud, orjad, hieroglüüfid, papüurus, palsameerimine, muumia, sarkofaag, püramiidid, kalender, aritmeetika ja</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust</p> <p>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab</p>	<p>Töö piltidega: õpilane märgib, kes on pildil: Thutmosis III, Ramses II ja Tutanhamon.</p> <p>Ühenda paarid: viia kokku valitseja ja selgitus tema kohta.</p> <p>Lühiettekanded paaris- või grupidööna Egiptuse kultuuri- ja</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>geomeetria</p>	<p>nende olulisust kultuuriloos</p> <p>kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab, milline oli Egiptuse riiklik korraldus ning kes olid Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon • kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse näitel • tunneb Egiptuse kultuuri- ja teadussaavutusi meditsiinis, matemaatikas, astronoomias • toob näiteid kujutavast kunstist, teab mõnda Egiptuse püramiidi 	<p>teadussaavutustest (õpetaja annab ette suunavad märksõnad ja/või küsimused).</p> <p>Töö tekstiga, paaristöö: õpilane loeb teksti, esitab teksti kohta küsimused (küsisõnad ette anda), teine õpilane vastab küsimustele ja esitab oma vastused paarilisele.</p> <p>Ristsõna koostamine.</p> <p>Ideekaart Egiptuse riikliku korralduse kohta, nt kasutada videomaterjali.</p> <p>Joonistada Vana-Egiptuse temaline pilt ja õpilane kirjeldab lühidalt, mida kujutas, miks just nii kujutas.</p> <p>Lühijutt “Kui ma elaksin Vanas Egiptuses”</p> <p>Kaarditöö: Egiptus, Niilus, olulisemad paigad Vana-Egiptuses, püramiidide asukohad.</p> <p>Uudise koostamine Vana-Egiptuse kohta. Teemad annab õpetaja ette (nt põlluharimise alguse kohta, religiooni teemadel). Heli salvestamiseks võib kasutada keskkonda www.vocaroo.com</p> <p>Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus: Vana-Egiptuse kultuur ja teadus https://www.youtube.com/watch?v=mxvYXwphJzM</p>
--------------------------	---	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus: Vana-Egiptuse usund</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=mbiBrPmgp5w</p> <p>Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus: Vana-Egiptuse riigikorraldus</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=D8j-e3sro-E</p> <p>Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus: Loodusolud Egiptuses</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=5CgxSWP65Fw</p>
<p>Vahemere idaranniku kõrgkultuurid: Foiniikia, Iisraeli ja Juuda riik</p>		
<p>Mõisted ja märksõnad. Tähestik, meresõitjad, Kartaago Ainujumala usk, Jahve, Mooses, Vana Testament, kümme käsku</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ajaloos</p> <ul style="list-style-type: none"> ● teab, et foiniiklased head meresõitjad, võtsid kasutusele tähestiku ● teab, et Iisraelis tekkis monoteistlik religioon ● teab, mis on Vana Testament 	<p>Töö kaardiga: Foiniikia, Kartaago ja Iisraeli asukoht.</p> <p>Töö tekstiga: ajalooalaste küsimuste koostamine ja neile vastamine.</p> <p>Mooses</p> <p>https://sites.google.com/view/isikulo/od/mooses?authuser=0</p> <p>Taavet</p> <p>https://sites.google.com/view/isikulo/od/taavet?authuser=0</p> <p>Juutide ja egiptlaste usu võrdlemine</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Töö allikaga: Vana Testament, kümme käsku</p> <p>Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus, video 20: Juudid ehk heebrealased ja Iisraeli riik</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=5w77E9SSs0w&list=PLH55BK1JEW-qymLPzQZRaKTKnGFmdsNTD&index=20</p>
<p>Vana-India ja Vana-Hiina</p>		
<p>Mõisted, märksõnad: India ja Indus, Ganges, kastisüsteem, usulised tõekspidamised, budism, kunst, kirjandus, arvutussüsteem, male, Hiina ja Huang He, Jangtse, keisriigi algus, Hiina müür, Suur Siiditee, kompass, paber, Konfutsius</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust</p> <p>teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab, et Vana-India ja Hiina kõrgkultuurid tekkisid suurte jõgede äärde • teab, mis on kastisüsteem • toob näiteid India ja Hiina avastustest ja leiutistest • mõistab, et erinevates piirkondades on erinevad usulised tõekspidamised ja väärtussüsteemid, mida ei ole 	<p>Rühmatöö: rühm jagab omavahel alateemad. Õpilane teeb oma alateema kohta illustreeritud kokkuvõtte ning õpib oma teemat teistele selgelt ja aru saadvalt selgitama.</p> <p>Rühmatöö hindamise juhend</p> <p>https://drive.google.com/file/d/1S4M16i36dH74BcJMSkIkoLxIz_pwOKY1/view</p> <p>Võib koostada plakati või slaidiesitluse etteantud hindamisjuhendi alusel.</p> <p>Ristsõnad</p> <p>Muistne Hiina</p> <p>https://learningapps.org/4910458</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>õige hinnata tänapäeva kontekstis</p>	<p>Muistne India https://learningapps.org/4914218</p> <p>Enesekontrolliks: Vana-Hiina ja Vana-India https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3550</p> <p>Geograafilised paigad https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3552</p>
<p>VANA-KREEKA</p>		
<p>Kreeta-Mükeene kultuur Balkani poolsaar, Mõisted, märksõnad: Hellas ja hellenid, barbarid, Kreeka, Kreeta, Ateena, Sparta, Knossos, Mükeene</p>	<p>ÕPILANE: kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis</p> <p>toob näiteid sündmustest ja protsessides maailma ajaloos</p> <p>oskab näidata kaardil: Kreeka, Kreeta, Balkani poolsaar, Ateena, Sparta</p> <p>teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreeta-Mükeene kultuurist</p>	<p>Töö kaardiga: Interaktiivne kaart/seinakaart, kontuurkaart. https://learningapps.org/display?v=pezx3hq323</p> <p>Magnetkaardid: õpilased leiavad õpetaja abiga tähtsamad märksõnad, mille alusel koostatakse koos teema kokkuvõte.</p> <p>Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus: video Kreeka geograafia https://www.youtube.com/watch?v=EDy6pZOtA5Y&list=PLH55BK1JEW-qymLPzQZRaKTKnGFmdsNTD&index=25</p> <p>Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus: video Kreeta-Mükeene kultuur</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://www.youtube.com/watch?v=uwdRLdzmspw&list=PLH55BK1JEw-qymLPzQZRaKTKnGFmdsNTD&index=27</p>
<p>Kreeka linnriigid Mõisted, märksõnad: polis, rahvakoosolek, akropol, agoraa, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori, Perikles, Kreeka-Pärsia sõjad (Maratoni lahing)</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi</p> <p>kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat</p> <p>toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust ja eluolu Ateena ja Sparta näitel, võrdleb neid kirjelduse põhjal • seletab ja kasutab järgmisi mõisteid: polis, rahvakoosolek, akropol, agoraa, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori 	<p>Rühmatöö, Venni diagramm: Ateena ja Sparta võrdlus (sarnasused ja erinevused).</p> <p>Ristsõna, õiged/valed väited uute mõistete omandamiseks</p> <p>Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus: video Vana-Kreeka ühiskond</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=4zWLiTZfROA&list=PLH55BK1JEw-qymLPzQZRaKTKnGFmdsNTD&index=28</p> <p>Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus: video Ateena linnriik</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=hDok1A2TZc8&list=PLH55BK1JEw-qymLPzQZRaKTKnGFmdsNTD&index=29</p> <p>Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus: video Sparta riik</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=11ji_B7s_-0&list=PLH55BK1JEw-qymLPzQZRaKTKnGFmdsNTD&index=30</p> <p>Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus: video Kreeka-Pärsia sõjad</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://www.youtube.com/watch?v=EGMPLL2JPX4&list=PLH55BK1JEw-qymLPzQZRaKTKnGFmDsNTD&index=34</p>
<p>Vana-Kreeka kultuur ja teadus</p> <p>Mõisted, märksõnad: Homeros, eeposed “Ilias” ja “Odüsseia”</p> <p>Herakles, komöödia ja tragöödia, Zeus, Olümpia, olümpiamängud, 776 eKr, templid, arhitektuur, skulptuur, vaasimaalid, Herodotos, nt Pythagoras, Hippokrates, Sokrates, Platon, Aristoteles</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos</p> <p>teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist</p> <p>iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust</p> <ul style="list-style-type: none"> • toob näiteid Vana-Kreeka kultuuri- ja teadussaavutustest • oskab nimetada tähtsamaid kreeka mõtlejaid • jutustab olümpiamängudest ja kreeka kunstist • püüab vaadelda maailma minevikus elanud inimeste pilgu läbi ning mõistab Vana-Kreeka kultuuri mõju Euroopa ajaloole 	<p>Ideekaardi koostamine õpetaja abiga või paaris/rühmatööna. Teemaga seonduvate märksõnade leidmine ja nende täiendamine näidete ja/või iseloomulike tunnustega.</p> <p>Tabeli koostamine, nt TTS-meetod (tean, tahan teada, sain teada).</p> <p>Töö tekstiga, nt häälega lugemine ja arutelu ning teksti kohta küsimuste koostamine ja koostatud küsimuste kaasõpilastele vastamiseks suunamine.</p> <p>Mäng: antiikolümpiamängude võistlusalad. Õpilased valivad ühe olümpiarõnga (võtta nt eri värvi hularõngad) ja seisavad selle sees. Õpetaja annab igale õpilasele sedeli, kus on antiikolümpiamängude erinevad alad. Kaks õpilast saavad sama ala. Õpetaja märguande peale tuleb õpilasel imiteerida saadud spordiala ja leida üles oma paariline.</p> <p>Spordiülekanne</p> <p>kommenteerimine: õpilased on gruppides ja valivad üks</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>antiikolümpiamängude spordiala, mille kohta salvestatakse spordiülekande kommenteerimine. Salvestamiseks võib kasutada www.vocaroo.com</p> <p>Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus: video Vana-Kreeka usund</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=mAnK60K44_A&list=PLH55BK1JEW-qymLPzQZRaKTKnGFmdsNTD&index=31</p> <p>Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus: video Antiikolümpiamängud</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=V08p2fcad9c&list=PLH55BK1JEW-qymLPzQZRaKTKnGFmdsNTD&index</p>
<p>Hellenism Mõisted, märksõnad: Aleksander Suur, hellenism, Aleksandria, seitse maailmaimet, nt Eukleides, Archimedes, Ptolemaios</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos</p> <p>toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ajaloos</p> <p>teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab, kes oli Aleksander Suur ja kirjeldab tema vallutuste tagajärgi 	<p>Töö kaardiga - Aleksander Suure vallutused.</p> <p>Pildiülesanne: tuua välja hellenismiaja olulisemad kultuurisaavutused.</p> <p>Võrdlev analüüs: Aleksandria ja Ateena linnaplaani võrdlemine.</p> <p>Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus: video Aleksander Suur ja hellenismiaeg</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=I133clX3h3Q&list=PLH55BK1JEW-q</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab, mis on hellenism ning toob näiteid hellenismiaja kultuuri- ja teadussaavutustest 	ymLPzQZRaKTKnGFmdsNTD&index=35
VANA-ROOMA		
<p>Rooma riigi tekkimine Mõisted, märksõnad: Apenniini poolsaar, Vahemeri, Rooma, Tiberi jõgi, Alpi mäestik, Romulus, 753 eKr, Kapitolium, foorum, ladina keel, etruskid</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>toob näiteid sündmustest ja protsessides maailma ajaloos</p> <p>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos</p> <p>kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis</p> <p>paigutab ajatelejele ajaloosündmusi, kasutades õigesti ajaühikuid, lahendab ajateleje abil ülesandeid</p> <ul style="list-style-type: none"> • näitab kaardil: Apenniini poolsaar, Vahemeri, Rooma linn, Tiberi jõgi, Alpi mäestik • teab Rooma riigi tekkelugu ning teab, kes oli Romulus ja miks on ta oluline Rooma kultuuriloos • paigutab ajatelejele Rooma linna asutamise aasta • selgitab ja kasutab kontekstis järgmisi mõisteid: Kapitolium, foorum, ladina keel 	<p>Töö kaardiga</p> <p>Google Maps, ajalookaart, kontuurkaart</p> <p>https://learningapps.org/display?v=prtvtaojc16</p> <p>Kolmeastmeline intervjuu - legend Romulusest ja Remusest tekstina ette anda</p> <p>Töö pildiga - Tiberi jõe kaldal seitse küngast, Kapitolium ja foorum, pildi põhjal lausete moodustamine asula kujunemisest, lünkteksti täitmine.</p> <p>Ristsõna mõistete kinnistamiseks Rooma riigi tekkimise kohta https://learningapps.org/display?v=pbjt5d7i221</p> <p>Paaristöö (sobib refleksioonifaasi): sedelid märksõnadega, paarilised võtavad vaheldumisi sedeleid ning koostavad saadud märksõnaga lauseid.</p>
<p>Rooma vabariik Mõisted, märksõnad:</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse</p>	<p>Töö tekstiga: häälega lugemine</p> <p>Kolmeastmeline intervjuu Caesar</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>vabariik, senat, konsul, rahvakoosolek, Puunia sõjad, Hannibal, Kartaago, Caesar, leegion, kodusõda</p>	<p>ja tagajärje seost</p> <p>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust</p> <ul style="list-style-type: none"> • selgitab Rooma vabariigi riigikorda • kirjeldab ja näitab kaardi abil Rooma riigi laienemist • teab, kuidas said roomlased Vahemere maade valitsejateks • seletab, miks ja kuidas lõppes vabariigi ajajärk • teab, kes oli Caesar ja ja põhjendab tema olulisust 	<p>https://sites.google.com/view/isikulo/od/julius-caesar?authuser=0 või</p> <p>Hannibali kohta</p> <p>https://sites.google.com/view/isikulo/od/hannibal?authuser=0</p> <p>Segipaistatud laused Puunia sõja kohta. Puunia sõdade põhjuste ja tagajärgede sõnastamine</p>
<p>Eluolu Vanas-Roomas Mõisted, märksõnad: patriitsid, plebeid, rahvatribuun, perekond, ori, gladiaator</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas</p> <p>toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu</p> <p>kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab eluolu Rooma riigis • teab mõisteid: patriitsid, plebeid, rahvatribuun, gladiaator ja kasutab neid õiges kontekstis 	<p>Võrdlev tabel patriitside ja plebeide õiguste kohta</p> <p>Vastastikune õpetamine - eluolu teemal (erinevad ühiskonnakihid, perekond, kooliharidus, gladiaatorid). Ekspertühmad koostavad kaks küsimust, kus küsivad kõige olulisemat oma alateema kohta. Nende põhjal teeb õpetaja pärast kodurühmades õpetamist enesekontrollitesti õpilastele.</p>
<p>Kultuur ja</p>	<p>ÕPILANE:</p>	<p>Magnetkaardid uute mõistete</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>religioon Vanas-Roomas Mõisted, märksõnad: templid, amfiteater, akvedukt, triumf, Colosseum, kristlus, Uus Testament, piibel</p>	<p>teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist</p> <p>toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised</p> <p>toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab roomlaste usule iseloomulikke jooni • mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos • teab, kes oli Jeesus Kristus ning mõistab tema olulisust kultuuriloos • kasutab uusi mõisteid õiges kontekstis 	<p>õppimiseks materjalide põhjal</p> <p>Rühmatöö: materjalide põhjal lühikokkuvõtete koostamine Vana-Rooma kultuuri kultuuripärandist</p> <p>Plakati koostamine ja selle esitlemine Vana-Rooma kultuuripärandi kohta rühmas (nt ehitised, skulptuurid)</p> <p>https://sites.google.com/view/sotsiaalopetajaraamat/hindamismudelid?authuser=0</p> <p>Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus, video 43: Rooma keisririik https://www.youtube.com/watch?v=G8Hha96NXjM&list=PLH55BK1JEW-qymLPzQZRaKTKnGFmdsNTD&index=43</p> <p>Kristo Siig. 6. klassi ajaloo kursus, video 46: Kuidas Rooma riik lagunes? https://www.youtube.com/watch?v=KWRuenzfwbw&list=PLH55BK1JEW-qymLPzQZRaKTKnGFmdsNTD&index=46</p> <p>Enesekontrolliks:</p> <p>Vana-Rooma ajaloo etapid https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/15719-Vana-Rooma-ajaloo-etapid</p> <p>Buratino tegutseb jälle: Rooma</p>
---	---	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>keisrid (min-st 6.30)</p> <p>https://arhiiv.err.ee/video/vaata/burati-no-tegutseb-jalle-rooma-keisrid</p>
<p>Rooma keisririik Mõisted, märksõnad: provints, Lääne-Rooma, Ida-Rooma, Augustus, Konstantinoopol, 476, hunnid, suur rahvasterändamine</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ajaloos</p> <p>teab, et ajaloosündmused on periodiseeritud ja sündmusi, mis on aluseks ajaloosündmusele</p> <p>paigutab ajateljele ajaloosündmused ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid</p> <p>nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos</p> <ul style="list-style-type: none"> • selgitab Rooma keisririigi valitsemiskorda • tunneb Rooma ühiskonna üldist arengut keisririigi ajal • teab, miks lõhenes Rooma keisririik • teab, kes oli Augustus ja põhjendab tema olulisust • teab, millal ja miks lagunes Rooma keisririik 	<p>Töö kaardi ja ajajoonega: Lääne- ja Ida-Rooma, provintsid, Konstantinoopol, hunnid rünnakusuunad, rahvasterändamine.</p> <p>Kinnistavad harjutused EIS keskkonnas: Rooma muutumine suurriigiks</p> <p>https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/4802</p> <p>Teksti abil võrdleva tabeli koostamine Lääne- ja Ida-Rooma iseloomulike tunnustega.</p> <p>Kolmeastmeline intervjuu Augustuse kohta</p> <p>https://sites.google.com/view/isikulo/od/augustus?authuser=0</p> <p>Gaius Julius Caesar</p> <p>https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3735</p> <p>Keiser Augustus</p> <p>https://eis.ekk.edu.ee/eis/lahendamine/3736</p> <p>Pimesikk Rooma ajalooperioodide kordamiseks. Sobib rühmatöök. Rühm saab osadeks lõigatud teksti ja sinna juurde kuuluvad illustratsioonid. Tekstiosad jaotatakse</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>rühmaliikmete vahel, liikmed tutvuvad nendega põhjalikult ning kirjutavad välja iseloomulikud jooned või märksõnad. Pärast pannakse tekst tervikuks kokku.</p> <p>Võib koostada ajajoone Vana-Rooma ajaloo kohta, kanda olulisemad daatumid, paigutada sinna sündmusi või pilte eri perioodidest, iseloomustada sündmusi/ pilte mõne lausega.</p>
--	--	--

HINDAMINE

Praktilised tööd: Hinnatakse õpilase oskust rakendada teoreetilisi teadmisi praktikas, tööprotsessi korrektsust, tulemuse kvaliteeti ja esitlusoskust. Hindamisel pööratakse tähelepanu nii töö planeerimisele, teostamisele kui ka analüüsile.

Loovülesanded: Hinnatakse õpilase loovust, originaalsust, ideede genereerimise oskust, probleemilahendusvõimet ja eneseväljendusoskust.

Tunnitöö: Hinnatakse õpilase aktiivsust tunnis, osalemist aruteludes, ülesannete lahendamise kiirust ja täpsust ning suutlikkust seostada õpitut varasemate teadmistega. Oluline on ka õpilase panus rühmatöösse ja koostöö teiste õpilastega.

Töövihiku harjutused: Hinnatakse õpilase arusaamist õpitust, oskust iseseisvalt ülesandeid lahendada ning korrektsust ja täpsust.

Teoreetilised teadmised: Hinnatakse õpilase faktiteadmisi, arusaamist mõistetest ja seostest ning oskust neid teadmisi rakendada. Hindamine võib toimuda suuliste vastuste, kirjalike tööde, testide või muude meetodite abil.

III KOOLIASTE

TAOTLETAVAD TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

1. Eristab ajaloo perioode ning iseloomustab neid põhitunnuste kaudu.
2. Mõistab ajaloosündmuste tähenduslikkust, toob esile sündmuste ja protsesside põhjusi ja tagajärgi ning jätkuvuse ja muutuste näiteid.
3. Seostab kodukoha ajalugu Eesti ja Euroopa ajaloo, teab Eesti ajaloo pöördepunkte.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

4. Mõistab Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa ajaloo taustal.
5. Mõistab tänapäeva Euroopa ja Ameerika Ühendriikide kujunemislugu ja arengut ning riikide mõju maailmas.
6. Analüüsib inimeste igapäevaelu ja ühiskonna elu muutumist ning linnade tähtsuse kasvu.
7. Mõistab teaduse ja tehnika arengu mõju inimeste eluviisile ja ühiskonnaelu valdkondadele.
8. Mõistab kolonialismi ja rahvastikurände põhjusi ja tagajärgi minevikus ja tänapäeval globaalse ajaloo perspektiivis.
9. Analüüsib inimese sotsiaalseid ja ühiskondlikke rolle minevikus ja tänapäeval, individuaalse eneseteostuse piiranguid ja võimalusi lähtuvalt ühiskonna arengust.
10. Mõistab, kuidas on kujunenud ja toimunud demokraatlik ühiskond minevikus, võrreldes tänapäevaga.
11. Mõistab, kuidas inimese käsitus on ajas muutunud.
12. Kogub ajalooalast informatsiooni, töötab eritüübiliste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt, teeb informatsiooni põhjal järeldusi.
13. Eristab poliitilisi õpetusi, teab nende kujunemislugu.
14. Analüüsib kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ja mõistab üksikisiku rolli kultuuripärandi kandjana.
15. Analüüsib inimese tervisekäitumise muutumist ajaloos.
16. Mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju ajaloos.

7. KLASS	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU, ÕPPETEGEVUSED
KESKAEG JA VARAUUSAEG		
Maailm keskajal 476–1492 Keskaja mõiste Mõisted, märksõnad: keskaja mõiste, keskaja periodiseering:	ÕPILANE iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajaloo perioode toob allikate põhjal esile	Töö ajajoonega - kannab ajajoonele keskaja algust ja lõppu tähistavaid daatumeid. Võib illustreerida perioodi iseloomustavate piltidega

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>vara-, kõrg- ja hiliskeskaeg.</p>	<p>ajaloosündmuste põhjuse-tagajärjeseid</p> <ul style="list-style-type: none"> • nimetab sündmuse ja aastaarvu, millega tähistatakse kokkuleppeliselt keskaja algust Euroopas ja Eestis • nimetab keskaja kolm perioodi (vara- kõrg- ja hiliskeskaeg) ning toob näiteid iseloomulike joonte kohta igast perioodist • mõtestab ja sõnastab ajaloolise keskkonna kujunemist oma kodukohas, selgitab keskaegse muistise tähendust keskajal ja tänapäeval oma kodukohas (nt linnus) • võrdleb Euroopat 5. ja 13. sajandil kaardi alusel 	<p>Töö tekstiga - täidab teksti põhjal tabeli nii Euroopas kui ka Eestis keskaja algust ja lõppu tähistavate sündmuste ja daatumitega.</p> <p>Õpilane kirjutab tekstist välja iga keskaja perioodi juurde nt kolm iseloomustavat joont; arutelu, mida see tähendab (kas see on pigem positiivne või negatiivne).</p> <p>Töö kaardiga – võrdleb Euroopat kaardi abil 5.-13. sajandil. Mis on muutunud?</p> <p>Võimalusel külastada keskaegset linnust või mõnda muud keskaja muistist.</p> <p>Maret Aasa (magistritöö) "7. klassi ajalooõpiku pildid ajalooallikana".</p> <p>Sissejuhatus keskaega. Lk 52-61 https://www.etera.ee/zoom/9884/view?page=52&p=separate&search=maret%20aasa&tool=search&view=0,0,2480,3509</p> <p>Esitlus: pilte keskaja erinevatest perioodidest – tunne ära, mis keskaja perioodi võiks pilt iseloomustada.</p> <p>Keskaja perioodidele iseloomulikud tunnused Teadlane vastab: kuidas</p>
--------------------------------------	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>mõtestasid keskaegsed inimesed maailma?</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=jaiyv0dU6D8</p>
<p>Seisused, läänikord ja eluolu Mõisted, märksõnad: läänikord ehk feodaalkord, lään ehk feood, läänimees ehk feodaal, senjäär, vasall, läänipüramiid ehk feodaalne hierarhia, turniir, linnus</p>	<ul style="list-style-type: none"> · iseloomustab seisuslikku ühiskonda: nimetab seisused ja ülesanded, selgitab jumala tähtsust keskaja inimese maailmapildis; · iseloomustab läänikorda · kasutab kontekstis mõistet senjäär ja vasall ja truudus, feodaal · kirjeldab feodaalset hierarhiat, selgitab seoseid. · iseloomustab läänimeeste elulaadi; · kirjeldab keskaegset linnust, · iseloomustab rüütli ja aadlidaami, kirjeldab nende elu. Nt kirjeldab keskaegse rüütlikeisuse ideaale, võrdleb neid tänapäeva meesideaaliga, iseloomustab keskaegse aadlidaami ilu- ning käitumiseideaali; võrdleb seda tänapäeva naise ideaalidega, loetleb aadlinaise kohustusi ja ülesandeid abikaasa ja lossiemandana; selgitab aadlike abielu peamist eesmärki. 	<p>Tabel keskaja seisuste ja nende ülesannete kohta teksti põhjal</p> <p>Rollimäng paarilisega: vasall ja senjäär – kirjeldad, kes sa oled ja mis on sinu õigused ja kohustused.</p> <p>Töö skeemiga: feodaalne hierarhia, kirjeldada skeemi põhjal seoseid ja läänikorda.</p> <p>Läänipüramiid</p> <p>https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18835-Seisused-keskaja-Euroopas/220194</p> <p>Vastastikune õpetamine e siksak meetod: õpilased töötavad rühmades. Tekstiosad käsitletava alateema kohta (nt rüütlike elu või aadlidaami elu). Iga rühm koostab kaks küsimust oma alateema kohta.</p> <p>Ajalooalaste küsimuste koostamine ja neile vastamine teksti põhjal - rüütli kasvatamine</p> <p>https://www.tlu.ee/opmat/ka/opiobjekt/keskaeg/keskaeg_exe/rtli_kasvatamine.html</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>· analüüsib linnuselu vooruseid ja puuduseid keskaja inimese seisukohast</p>	<p>Töö allikatega (pildid): Rüütlid ja linnused (lk 71-74) https://www.etera.ee/zoom/9884/view?page=71&p=separate&search=maaret%20aasa&tool=search&view=0,0,2480,3509</p> <p>Rüütlid ja rüütlikultuur (lk 75-78) https://www.etera.ee/zoom/9884/view?page=75&p=separate&search=maaret%20aasa&tool=search&view=0,0,2480,3509</p> <p>Seisused keskajal https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18835-Seisused-keskaja-Euroopas/220180</p> <p>Läänikord https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18835-Seisused-keskaja-Euroopas/220183</p> <p>Inna Jürjo loeng Keskaja naine https://www.youtube.com/watch?v=2ddm4k4_KaY</p> <p>Hirmud keskajal, hirmud kaasajal https://kultuur.err.ee/1064673/hirmud-keskajal-ja-hirmud-kaasajal</p> <p>Gravett ”Keskaegse rüütli maailm”</p> <p>Mäng, millega keskaja inimesed</p>
--	---	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>meelt lahutasid</p> <p>https://novaator.err.ee/1020188/mang-millega-keskaja-inimesed-meelt-lahutasid</p> <p>Kuressaare linnuse virtuaalne tuur: https://kuressaarecastle.ee/</p> <p>Ekskursioon: Narva linnuse ajalugu: https://narvamuuseum.ee/est/ekskursioonid/ekskursioonide-valik/#ekskursioon-linnuses-narva-linnuse-ajalugu</p> <p>Vaimulik seisus keskajal https://www.youtube.com/watch?v=k89-yAUayPo</p>
<p>Ristiusk, kirik ja kultuur Mõisted, märksõnad: ristiusk katoliku kirik kiriku struktuur kogudus usklikud vaimulikud ilmikud pühak paavst peapiiskop piiskop preester klooster munk</p>	<p>*kirjeldab kiriku struktuuri, teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis;</p> <p>*Selgitab mõne näite põhjal, mil moel võivad ehitised, kunstiteosed ja muud esemed anda teavet keskaegse inimese maailmapildi kohta.</p> <p>*teeb kirjalike tekstide või kunstiteoste põhjal lihtsamaid järeldusi, hinnates autori taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis.</p> <p>nimetab erinevate kunstistiilide olulisemaid tunnuseid ja tunneb</p>	<p>Meeldetuletuseks. Kristo Siig, video, Kuidas tekkis kristlus https://www.youtube.com/watch?v=e6qV4R04BWg</p> <p>Töö mõistetega.</p> <p>Kristo Siig, video. Vaimulik seisus keskajal. https://www.youtube.com/watch?v=k89-yAUayPo</p> <p>Sõnastiku koostamine, mõistete paigutamine skeemi, aliase mäng: õpilased koostavad teemaga seotud mõistetest sõnastiku (koos selgituste ja näidetega) tähestikulises</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

kerjasmunk	väliste tunnuste järgi ära erinevate kunstistiilide arhitektuurinäiteid;	järjekorras. Sõnade tähenduse leidmiseks sobib
nunn		https://xn--snaveeb-10a.ee/ ja teised
abt	*tunneb ära ja nimetab romaani ja gooti stiili arhitektuuris (ümarmkaar/teravkaar, hoone üldilme, akende suurus ja hulk,detailid);	õppematerjalid. Kui ülesanne tehakse veebikeskkonnas võivad õpilased otsida pilte (keskaegseid kunstiteoseid) mõistete illustreerimiseks.
abtiss		
tsölibaat		
askees		
palve	*iseloostab kunstiteoste toel keskaja kujutavat kunsti (temaatika, kujutamisiis, kunstniku staatus, eesmärgid).	Teemakaart või mõistete paigutamine skeemi: õpilased koostavad teemakaardi, grupeerides mõisted. Teemad võib ka ette anda (nt kiriku hierarhia/vaimulikud, jumalateenistus, kirikuhoone, kloostrielu, kujutav kunst jms).
palverännak		
palverändur		
reliikvia		
liturgia	märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju;	Teemaga seotud mõistega võib koostada aliase kaardid (nt üks mõiste kaardil), õpilased jagatakse gruppidesse, iga grupp (või rida klassis) on võistkond õpilased käivad kordamööda igast grupist klassi ees mõisteid seletamas. Vastata võib ainult oma võistkond. Kui seletaja oskab seletada nii, et võistkond mõiste ära arvab saab 2 punkti. Kui seletaja ei tea mõistet, võib seletada õpetaja ja võistkond arvab õigesti, siis saab võistkond 1 punkti.
koraal		
psalm		
sakrament	*selgitab ristiusustamise mõju kultuurile ja keskkonnale	
ristimine		
armulaud	kirikuehituse näite kaudu;	
laulatus	teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel;	
ordinatsioon		
patt		
paradiis		
põrgu	*toob näiteid keskaja inimeste teadmistest ja uskumustest haiguste kohta	
puhastustuli		
piht		
romaani stiil	toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist:	
gooti stiil		
altar		
ümarmkaar	*Toob näiteid keskaja kirjandusest, kunstist ja muusikast; *iseloostab keskaja kultuuripärandit näidete põhjal	Keskaja kirik ja kunst TTG õppematerjal (prinditav)
teravkaar		
manuskript		
miniatuur		

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://moodle.ag.tartu.ee/mod/book/view.php?id=4744&chapterid=402</p> <p>Romaani ja gooti stiil kirikuarhitektuurisTTG õppematerjal (prinditav)</p> <p>https://moodle.ag.tartu.ee/mod/book/view.php?id=4744&chapterid=408</p> <p>Uurige miniatuurmaale https://maritsillamagi.wixsite.com/kuNSTIAJALUGU/about1-cwba</p> <p>Ülesanne: koostage lugu või õpetussõnad kasutades ette antud mõisteid. Kuidas inimene peab jumalat teenima ja illustreerige see miniatuuri stiilis.</p> <p>Vaimulik seisus https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18835-Seisused-keskaja-Euroopas/220190</p> <p>Enesekontrolliks https://learningapps.org/23234789</p> <p>Kuulia! Raadisaadete sari, Keskpäevatund Püha Vaimu Kirikus https://arhiiv.err.ee/audio/seeria/keskpaevatund-puha-vaimu-kirikus</p> <p>Tartu Ülikooli muuseum. Muuseumiprogramm: Kirik ja</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>keskaja inimene</p> <p>https://muuseum.ut.ee/et/sisu/kirik-ja-keskaja-inimene</p> <p>Õppematerjal: Ajalooõpetus ja pildid</p> <p>Esimesed piiskopid</p> <p>Video</p> <p>https://youtu.be/revbFZVUHJg</p> <p>Riia linn (mh esimene teatrietendus Liivimaal)</p> <p>Video</p> <p>https://youtu.be/IzppIYVi3dA</p> <p>Niguliste kirik</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=eiT6Euy8SvA</p>
<p>Euroopa riigid varakeskajal Mõisted, märksõnad: Suur rahvasterändamine, germaanlased, Chlodovech, Frangi riik, Merovingid, Karolingid, Karl Suur, Verduni leping</p>	<p>toob näiteid rahvastikurännetest, selgitades nende põhjusi ja tagajärgi</p> <p>*selgitab suure rahvaste rändamise põhjuseid ja mõju Euroopale;</p> <p>*nimetab Lääne-Rooma riigi aladel tekkinud germaanlaste riike;</p> <p>*iseloomustab germaanlaste ja roomlaste suhteid;</p> <p>*nimetab romaani ja germaani keelkonda kuuluvaid keeli</p>	<p>Töö kaardiga: germaanlaste riigid - kaardi abil rahvastikurände kirjeldamine, germaanlaste riikide nimetamine või kontuurkaardile märkimine, Frangi riik ja selle lagunemine.</p> <p>Mõttekaart Chlodovechi kohta, näidis lk 11</p> <p>https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12258-7-klass-Ajalugu-Keelekumblu-s-1-66-toolehte</p> <p>Kolmeastmeline intervjuu: Karl Suur</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel;</p> <p>kirjeldab Frangi riigi tekkimist ning jagunemise põhjuseid ja tagajärgi (kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa);</p> <p>teab, kus tekkis Frangi riik – kannab kontuurkaardile</p> <p>selgitab milles seisnes ristiusu vastuvõtmise tähtsus Frangi riigi jaoks</p> <p>selgitab, kes on Merovingid, kes on Karolingid</p>	<p>https://vara.e-koolikott.ee/h5p/embed/4307</p> <p>Töö allikatega (pildid): Frangi riik, lk 62-70</p> <p>https://www.etera.ee/zoom/9884/view?page=62&p=separate&search=marret%20aasa&tool=search&view=0,0,2480,3509</p> <p>Valik erinevaid ülesandeid: Keelekümbluse kogumik. 7. klass lk 16-19</p> <p>https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12258-7-klass-Ajalugu-Keelekumblus-1-66-toolehte</p> <p>Esitlus: Keskaegse Euroopa kujunemine: https://www.slideshare.net/nataljadovgan/keskaegse-euroopa-kujunemine</p> <p>Esitlus: Frangi riigi tõus https://www.slideshare.net/Jarveotsaajalugu/frangi-riigi-tus</p> <p>Germaanlaste riigid, Frangi riik ja selle lagunemine https://learningapps.org/display?v=p3vfq1e2t19</p> <p>Frangi riigiga seotud mõisted</p>
--	---	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://learningapps.org/display?v=p6g72f6v521</p> <p>Ajalootund Raadio2-s. 1200 aastat tagasi krooniti Karl Suur keisriks.</p> <p>https://arhiiv.err.ee/audio/vaata/ajalootund-r2-s-ajalootund-r2-s-1200-aastat-tagasi-krooniti-karl-suur-keisriks</p> <p>Enesekontrolliks</p> <p>https://quizlet.com/34021341/ajalugu-frangi-riik-kt-flash-cards/</p> <p>https://quizizz.com/admin/quiz/60c0a18793008600200c5c58/ajalugu-frangi-riik-ja-karl-suur</p> <p>Maret Aasa (magistritöö) "7. klassi ajalooõpiku pildid ajalooallikana".</p> <p>https://www.etera.ee/zoom/9884/vievw?page=62&p=separate&search=marret%20aasa&tool=search&view=0,0,2480,3509</p>
<p>Linnad ja linnaelu</p> <p>Mõisted, märksõnad:</p> <p>linnaõigus, raad, raekoda, turuplats, gild, tsunft, Hansa Liit</p>	<p>kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab elu keskaegses linnas kasutades ajalooalaseid mõisteid õiges kontekstis • võrdleb elu keskaja ja tänapäeva linnas 	<p>Ideekaart keskaegse linna kohta eelteadmiste väljaselgitamiseks või digikeskkonnas kasutada keskkonda Mentimeter</p> <p>https://www.mentimeter.com/</p> <p>Kuulamisülesanne lünkharjutusega</p> <p>https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/13714-Keskaegsed-linnad</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>teeb allikate põhjal järeltusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis</p> <p>toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist</p> <p>toob näiteid, mis Eesti linnades on säilinud keskajast</p> <p>märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju</p> <ul style="list-style-type: none"> • selgitab hansakaubanduse mõju Eesti linnade arengule 	<p>TTS-meetod: õpilastele antakse lühitekst keskaegse linna elust. Võib kasutada allikana tekstilõike nt J. Le. Goff raamatust “Keskaeg”, (lk 58-74).</p> <p>T-tabel: võrreldakse tänapäeva ja keskaja linna (inimeste arv, hoonete funktsioonid, tegevusalad jms).</p> <p>Töö kaardiga: kaardile märgitakse Eesti keskaegsed linnad ja eraldi värviga hansalinnad.</p> <p>Rollides kirjutamine (RAFT): nt õpipoisi kiri kodustele. Õpilane valib, millisesse keskaegsesse linna ning mis meistri töökotta ta õpipoisisiks läks. Kirjeldab keskaegse linna olustikku ja oma kohustusi, kasutades vähemalt kümnet õpetaja poolt ette antud mõistet õiges kontekstis. Võib teha loovkirjutamise põhimõtetel (etappide kaupa, kus kaasõpilased rühmas tagasisidestavad kirjutatut) lõiminguna kirjanduse õpetajaga.</p> <p>Filmide “Apteeker Melchior” etteantud küsimustele vastamine linna eluolu, inimeste välimuse kohta jne.</p> <p>Skeem autute ametite kohta,</p>
--	---	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Sissejuhatuseks võib kasutada katkendit Indrek Hargla raamatust “Timuka tütar”</p> <p>Ülesanded õppevideo põhjal: 8. Keskaegne linnakultuur video ja ülesanded Video:</p> <p>https://www.eays.edu.ee/%C3%B5ppematerjalid/ajalugu/audiovisuaal-i</p> <p>tekst+ülesanded</p> <p>https://drive.google.com/file/d/1sSMFTTia4L37a2EBfNcUqp_wvKiNi-Ig/view</p> <p>Töö allikatega (pildid) piltide vaatlemine ja ülesanded nende põhjal: Käsitöö ja tsunftikord</p> <p>https://www.etera.ee/zoom/9884/view?page=96&p=separate&search=maaret%20aasa&tool=search&view=0,0,2480,3509</p> <p>Eluolu linnas</p> <p>https://www.etera.ee/zoom/9884/view?page=102&p=separate&search=maaret%20aasa&tool=search&view=0,0,2480,3509</p> <p>Õppekäik kodukohas või selle läheduses, mis on seotud keskaja temaatikaga. Õppematerjali iga maakonna keskaja kohta leiab “Eesti kultuurilooline õppematerjal”:</p> <p>https://www.eays.edu.ee/%C3%B5pp</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>ematerjalid/ajalugu#h.3f41i6c8va5b</p> <p>Keskaja inimese toidulaud: ajastule omase toidu valmistamine grupis.</p> <p>Ülesanded ja lahendused 7. klass</p> <p>https://olympiaadid.haridus.ee/?objID=313</p> <p>Olümpiaaditöö:</p> <p>https://olympiaadid.haridus.ee/failid/Ajalugu_%C3%BCles_7_kl_E_05_06.pdf</p> <p>Videotuur: Keskaegne Tallinn https://www.youtube.com/watch?v=XyY4-W05ztQ</p> <p>Keskaegne linn, lk 32-44. Keelekümbluse kogumik. 7. klass. https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12258-7-klass-Ajalugu-Keelekumblus-1-66-toolehte</p> <p>Keskaegne linnaühiskond https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18866-Keskaegne-linn-ja-kaubandus-haridus-ja-teadus-Euroopa/220594</p> <p>Loomad keskaja linnas https://www.ajakiripooning.ee/loomad-keskaja-linnas/</p> <p>Eesti keskaja linnad:</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://www.youtube.com/watch?v=QhyUI3H2qqA</p> <p>Keskaja kaart: http://www.travelandlifestylediaries.com/2014/02/panoramic-medieval-views-of-old-town.html</p> <p>Maret Aasa magistritöö "7. klassi ajalooõpiku pildid ajaloallikana". https://www.etera.ee/zoom/9884/view?page=96&p=separate&search=maret%20aasa&tool=search&view=0,0,2480,3509</p>
<p>Euroopa riigid kõrgkeskajal</p> <p>Mõisted, märksõnad: William Vallutaja, Henry II, Karolingid ja Kapetingid, Saja-aastane sõda, Jeanne d Arc</p>	<p>analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel;</p> <p>võrdleb riigi kujunemist Prantsusmaal ja Inglismaal.</p> <p>analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga;</p> <p>Toob näiteid relvastuse arengust keskajal, nt Saja-aastase sõja käigus võeti kasutusele tulirelvad</p>	<p>Töö allikaga: Bayeux vaip (nt mis allikaliik, mis sündmust kujutab, usaldusväärseuse hindamine jne.</p> <p>https://www.imelineajalugu.ee/mida-kujutatakse-bayeux-vaibal/</p> <p>Info hankimine või kinnistamiseks laul "William the Conqueror" (inglisekeelne) https://www.youtube.com/watch?v=bQ8A5gRe_Dw&list=PLA5NP5n9YwGU8-W_Ghthb7E9QTNdfWONS</p> <p>Töö allikatega: keskaegsed pildid</p> <p>Inglismaa, lk 131-135 https://www.etera.ee/zoom/9884/view?page=131&p=separate&search=maret%20aasa&tool=search&view=0,0</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>.2480,3509</p> <p>Prantsusmaa ja Saja-aastane sõda, lk 136-140</p> <p>https://www.etera.ee/zoom/9884/viiew?page=136&p=separate&search=maaret%20aasa&tool=search&view=0.0</p> <p>.2480,3509</p> <p>Kolmeastmeline intervjuu Jeanne d'Arc</p> <p>https://teadus.postimees.ee/4129095/kusimus-ajaloost-miks-poletati-prantsuse-rahvuskangelane-jeanne-d-arc-tuleriidal</p> <p>Väitlus rollides "Jeanne d'Arci kiri Inglise kuningale".</p> <p>Psühhodraamameetodid ajaloos lk 51-52</p> <p>https://drive.google.com/file/d/1mi32Q-PxMZJMxWFO9wldioX6EagqjSC/view</p> <p>Animeeritud Bayeux vaip</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=LtGoBZ4D4_E&t=7s</p> <p>Õpetajale</p> <p>https://www.readingmuseum.org/collections/britains-bayeux-tapestry</p> <p>Saade "Reisile minuga" (16st min-st)</p> <p>https://arhiiv.err.ee/video/vaata/reisile</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>-minuga-fecamp-bayeux</p> <p>Maret Aasa magistritöö "7. klassi ajalooõpiku pildid ajalooallikana". https://www.etera.ee/zoom/9884/view?page=1&p=separate&search=mar-et%20aasa&tool=search&view=0,0,2480,3509</p>
<p>Keskaegse Euroopa naabrid: araablased, Bütsants, viikingid, Vana-Vene riik</p> <p>Mõisted, märksõnad:</p> <p>Bütsants</p> <p>õigeusk</p> <p>patriarh</p> <p>ikoon</p> <p>ristkuppelkirik</p> <p>mosaiik</p> <p>kirikulõhe</p> <p>beduiinid</p> <p>Meka</p> <p>Kaaba</p> <p>islam</p> <p>moslem</p> <p>Allah</p> <p>prohvet</p>	<p>teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis;</p> <p>Selgitab mõne näite põhjal keskaegse Euroopa suhteid naabritega;</p> <p>teeb kirjalike või esemeliste allikate ja kunstiteoste põhjal lihtsamaid järeldusi</p> <p>arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda;</p> <p>toob näiteid, kuidas suhted naabritega on mõjutanud eurooplaste maailmapilti, teadmisi, oskusi, teeb lihtsamaid järeldusi rahvaste ja kultuuride vastastikuse mõju kohta</p>	<p>Piltide otsimine ja pildi kaudu ühiskonna eripärade kirjeldamine.</p> <p>Grupitöö. Ülesanne:</p> <p>Otsige iga käsitletava kultuuri (Bütsants, araablased, Vana-Vene riik, viikingid) kohta üks pilt ühest eluvaldkonnast:</p> <p>religioon ja usuelu</p> <p>majandus ja kaubandus</p> <p>välissuhted ja sõjandus</p> <p>igapäevaelu ja olme</p> <p>kultuur, haridus ja teadus</p> <p>Kujundage stend, plakat, slaid, esitus vms ning iseloomustage nelja keskaja Euroopa naaberkultuuri või ühiskonda ühe valdkonna (märksõnade) kaudu, tuues võimalusel välja vastastikused mõjutused Euroopaga.</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>kaliif</p> <p>kalifaat</p> <p>džihaad</p> <p>mošee</p> <p>minarett</p> <p>koraan</p> <p>imaam</p> <p>viikingid</p> <p>varjaagid</p> <p>normannid</p> <p>saaga</p> <p>ruunikivi</p> <p>valhalla</p> <p>bojaar</p> <p>veetše</p> <p>družiina</p>		<p>Töö esitlemine. Teema</p> <p>süvendamiseks täidavad teised õpilased võrdleva tabeli esitluste põhjal.</p> <p>Keelekümbluse töölehed, Bütsants, Vana-Vene riik vt lk 61-66</p> <p>https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12618-Ajalugu-keelekumbluse-toolehed-7-klassile/215090</p> <p>Sissejuhatuseks või kordamiseks enesekontrollitest Keskaegse Euroopa naabrid:</p> <p>https://learningapps.org/18314245</p> <p>Viikingid</p> <p>https://learningapps.org/3985185</p> <p>Viikingid 2</p> <p>https://learningapps.org/3985218</p> <p>Islam</p> <p>https://learningapps.org/8956880</p> <p>Islami teadust tutvustav programm Google Arts and Culture keskkonnas (lihtne inglise keel):</p> <p>https://artsandculture.google.com/story/JOURIFerj9RUIQ</p> <p>Vana-Vene riik</p> <p>https://learningapps.org/18752864</p>
---	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOI AINEKAVA

		<p>Salme viikingid https://arhiiv.err.ee/video/vaata/salme-viikingid-4</p> <p>Videoloeng. Bütsantsi 395-1453 https://youtu.be/GIXjpFp9YRo</p> <p>Islami invasioon Alpidesse https://objektiiv.ee/unustatud-ajalugu-islami-invasioon-alpidesse/</p>
<p>Ristisõjad Mõisted, märksõnad: Urbanus II, Saladin, püha maa, ristisõjad, Läti Henriku Liivimaa kroonika, muistne vabadusvõitlus, Lembitu</p>	<p>toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid;</p> <p>toob allikate põhjal esile ristisõdade põhjuse-tagajärje seoseid;</p> <p>selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;</p> <p>selgitab, miks algasid ristisõjad Läänemere ääres ning kuidas need mõjutasid Eesti ajalugu</p> <p>analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist;</p> <p>kirjeldab muistse vabadusvõitluse käiku ning paigutab selle sündmuse laiemasse ajaloolisse konteksti (ristisõjad Euroopas ja Liivimaal, keskaja algus Eestis);</p>	<p>Töö kaardiga: leiab kaardilt infot ja selgitab kaardi abil, mis riikidest mindi ristisõtta, kus asub püha maa jne. https://mapsontheweb.zoom-maps.com/post/162393086281/map-of-the-crusades-1096-1204-the-crusades-were https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/13783-Ristisõjad-Kaart-1</p> <p>Töö allikaga. Paavst Urbanus II kõne ja ristisõjad. Suunised õpetajatele. kuidas väärinfot avastada ja õpetada https://learning-corner.learning.europa.eu/system/files/2021-12/disinformation-booklet_et.pdf</p> <p>Sõnastab allika abil ristisõja põhjuseid või tulemusi http://keskaegnekirik.weebly.com/ristisõjajad.html</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>nimetab muistse vabadusvõitluse põhjuseid ja tagajärgi</p> <p>selgitab, kes oli Läti Henrik ja Lembitu ning miks nad on ajaloos olulised</p> <p>selgitab, miks on Henriku Liivimaa kroonika tähtis ajalooallikas</p>	<p>Töö allikatega: muistne vabadusvõitlus. Õpetaja võib tekste lihtsustada või ise selgitada:</p> <p>https://drive.google.com/file/d/192IRGOMXjR0gg8dpOxfbzIbpRcsqgOQk/view</p> <p>Töö tekstiga, tabeli täitmine rollimäng</p> <p>Ristisõjad lk 45-49 Keelekümbluse kogumik. 7. klass.</p> <p>https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12258-7-klass-Ajalugu-Keelekumblus-1-66-toolehte</p> <p>Töö ajajoonega: koosta ajajoon Liivimaa ristiusustamise tähtsamate sündmuste kohta</p> <p>Venni diagramm ristisõdade kohta Lähis-Itta ja Läänemere äärde</p> <p>Teemat kokkuvõttev laul "The Crusades" ("Eyes Without a Face" by Billy Idol):</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=weMhSSYoRi4</p> <p>Ristisõjad Lähis-Idas (test)</p> <p>https://learningapps.org/2255202</p> <p>Ristisõjad Läänemere ääres (test)</p>
--	---	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://learningapps.org/2255255</p> <p>Enesekontroll: Ristisõjad</p> <p>https://learningapps.org/10722776</p> <p>Tallinna olümpiaadid koolivoor 2007/08 Ristisõjad ja muistne vabadusvõitlus. Ülesanded ja lahendused 7. klass</p> <p>https://olympiaadid.haridus.ee/?objID=493</p> <p>Anti Selart ja Mihkel Mäesalu. Kas ristisõdijad arvestasid Liivimaa kohaliku ülikonnaga?</p> <p>https://www.ajakiri.ut.ee/artikkel/4016</p>
<p>Haridus, ülikoolid ja teadus</p> <p>Mõisted, märksõnad: kloostrikool linnakool toomkool ülikool teaduskond 7 vaba kunsti rektor dekaan dispuut skolastika alkeemia astroloogia</p>	<p>loetleb inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest;</p> <p>selgitab näidete toel, kellel ja kuidas oli keskajal võimalik haridust saada</p> <p>Nimetab keskaja seitse vaba kunsti</p> <p>Toob näiteid keskaja teaduste: skolastika, alkeemia, astroloogia ja arstiteaduse uurimismeetoditest ja -tulemustest</p>	<p>Töö tekstiga. Tekst jagada osadeks valida lõigud ja teemad vastavalt õpilaste arvule ja võimetele.</p> <p>Paaristöö: INSERT-lugemine (teksti kõrvale märgitakse kokku lepitud märgid (nt v varem teada, - erineb teadaolevast, + uus lisainfo, ? tahan rohkem teada)</p> <p>Haridus ja teadus, keelekümluse töölehed lk 59-60</p> <p>https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12618-Ajalugu-keelekümluse-toolehed-7-klassile/215090</p> <p>Dispuut - loetu üle arutamine.</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>nimetab Euroopa esimesi ülikoole ja kirjeldab ülikoolides toimunud õppetööd</p>	<p>Õpilased teevad loetud lõigu põhjal kokkuvõtted (suuliselt ja/või kirjalikult) ja esitavad vastastikku või õpetajale küsimusi. Arutelu võib laiendada võrdlusega tänapäeva kasvatuses ja hariduses.</p> <p>Maria Tilk TLÜ õppematerjal, Keskaja kasvatus</p> <p>https://www.tlu.ee/opmat/ka/opiobjekt/keskaeg/keskaeg_exe/keskaja_pedagogika_kujunemine.html</p> <p>Töö pildiga: Keskaja vabad kunstid</p> <p>https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/71/Septem-artes-liberales_Herrad-von-Landsberg_Hortus-deliciarum_1180.jpg</p> <p>Pildi toel uuritakse, mis olid keskaja seitse vaba kunsti ja arutletakse, miks olid olulised just need distsipliinid. Soovitav on arutleda ka ladina keele tähtsuse muutumise üle hariduses.</p> <p>Keskaja ülikoolid ja skolastika. Aquino Thomas.</p> <p>https://e-koolikott.ee/en/oppematerjal/18866-Keskaegne-linn-ja-kaubandus-haridus-ja-teadus-Euroopa/220605</p> <p>Töö tekstiga Aquino Thomas</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://www.katoliku.ee/index.php/et/uudised/eesti/500-pueha-aquino-thomasest</p> <p>Teksti põhjal koostatakse faktide püramiid või kasutatakse magnetkaartide või teeviida meetodit. (Vt RITA meetodid lk 22</p> <p>https://drive.google.com/file/d/1SyZapvyliwnnd15j76uaL1aTV408u_aU/view)</p> <p>Õpetaja võib ülesande lehele kopeerida ka teksti juures oleva Aquino Thomase portree. Oluline on uurida, mis faktid kinnitavad, et Aquino Thomas on hea näide keskaja haritlasest.</p> <p>Kasvatusest õpetajale.</p> <p>Tiiu Kuurme, Ühiskondlikult väärkoheldud kasvatus</p> <p>https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c21-teadus/uhiskondlikult-vaarkoheldud-ka-svatus/</p> <p>Esitlus ja ülesanded</p> <p>https://www.sutori.com/en/story/keskaja-kultuur--8FyJuhgzPGotG9kGxtGGKrKV</p> <p>Artikkel. Millist elu elasid lapsed keskaegses Tallinnas.</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://juunior.postimees.ee/7392533/millist-elu-elasid-lapsed-keskaegses-tallinnas</p> <p>Tallinna Linnamuuseum. Rohtudest ja apteekritest. Retk apteeker Melhiori radadel.</p> <p>https://linnamuuseum.ee/linnaelumuseum/haridus/pohikool-ja-gumnaasium/</p>
<p>Eesti keskajal Mõisted, märksõnad: keskaja periodiseering Eesti ajaloo, Vana-Liivimaa, Liivi sõda</p>	<p>toob allikate põhjal esile ajaloo sündmuste põhjuse-tagajärje seoseid;</p> <p>märgib kaardile Liivi sõja järgse haldusjaotuse</p> <p>arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloo sündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda;</p> <p>selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;</p> <p>selgitab muutusi Liivimaa valitsemises peale muistse vabadusvõitluse lõppu</p>	<p>Töö kaardiga - keskaegse Liivimaa valitsemine, täita saab kontuurkaarti või kirjeldada kaardi põhjal keskaegse Liivimaa haldusjaotust ning valitsemist.</p> <p>Faktipüramiid keskaegse Liivimaa kohta (võib teha nt paaristööna)</p> <p>Töö tekstiga: Seisused Vana-Liivimaal</p> <p>https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19070-Seisused-Vana-Liivimaal-moi-snikud-talupojad-ja-vaimulikud/222447</p> <p>Kristo Siig. 5. klassi ajaloo kursus: video 12 Eesti keskaeg: https://www.youtube.com/watch?v=Zhgxb7dsacw&list=PLH55BK1JEw-p280MvUwzjFTR0y-z4OCgi&index=18</p> <p>Esitlus: Vana Liivimaa</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://www.slideshare.net/nataljadovgan/vanaliivimaa</p> <p>Õppekäik kodukohaga seotud ajaloolisesse linnusesse või kirikusse. Õppematerjali iga maakonna keskaja kohta leiab: “Eesti kultuurilooline õppematerjal”:</p> <p>https://www.eays.edu.ee/%C3%B5ppematerjalid/ajalugu#h.3f41i6c8va5b</p> <p>Pirita klooster: http://www.piritaklooster.ee/birgitiinid-pirital/</p> <p>Niguliste kirik: https://nigulistemuuseum.ekm.ee/niguliste-muuseum/pusiekspositsioon/</p> <p>Vaadata lõike fimidest “Apteeker Melchior” (õpetaja valikul eakohased lõigud, mis ilmestaksid kiriku ja kloostri seotud teemasid): https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/20523</p>
Maailm varausajal		
<p>Maadeavastused Mõisted, märksõnad: Marco Polo reisikirjad kompass astrolaab karavell karak indiaanlased</p>	<p>selgitab Ameerika Ühendriikide kujunemislugu;</p> <p>Selgitab Christoph Kolumbuse rolli Ameerika avastajana eurooplaste jaoks;</p> <p>toob näiteid hispaanlastest ja</p>	<p>Töö allikaga (Postimees 26. oktoober 1891) Joonige eri värviga alla faktid ja arvamused. diferentseerimiseks võib kiirematele ja taibukamatele anda gooti kirjas teksti.</p> <p>https://dea.digar.ee/?a=d&d=postime</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>asteegid inkad konkistadoorid kolonialism koloniaalimpeerium</p>	<p>portugallastest kolonisaatorite eesmärkidest ja tegevusest Ameerikas.</p> <p>toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist;</p> <p>Märgib kaardile maadeavastajate retked. Kirjeldab retkesid oma sõnadega kasutades geograafia termineid.</p> <p>Selgitab eurooplaste kolonialismi põhjuseid ja tagajärgi Uues Maailmas;</p> <p>toob näiteid hispaanlaste ja portugallaste tegevusest Uue Maailma avastus- ja vallutusretkedel;</p> <p>annab hinnangu eurooplaste kolonisatsioonile Uues Maailmas kolonistide, põliselanike ja tänapäeva seisukohast.</p>	<p>esew18911026.2.13&e=-----et-25--1--txt-txIN%7ctxTI%7ctxAU%7ctxTA-----</p> <p>Võrrelge eelmist artiklit Postimehes 12. oktoobril 1942 ilmunud tekstiga. 450 aastat Kolumbuse esimesest reisist Ameerikasse</p> <p>https://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=postimeesew19421012.2.40&e=-----et-25--1--txt-txIN%7ctxTI%7ctxAU%7ctxTA-----</p> <p>Cristoph Kolumbuse vastuoluline lugu</p> <p>https://www.ohtuleht.ee/tervis/677507/christoph-kolumbuse-vastuoluline-lugu</p> <p>Töö allikaga. Ameerikate koloniseerimine andis hoogu väikesele jääajale.</p> <p>https://novaator.err.ee/906591/ameerikate-koloniseerimine-andis-hoogu-vaikesele-jaaajale</p> <p>Artikli analüüs.Tooge välja põhiseisukohad ja neid kinnitavad faktid. Analüüsi võib koostada ideekaardi või muus formaadis skeemina.</p> <p>Töö tekstiga:</p>
---	---	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://vara.e-koolikott.ee/h5p/embed/3103</p> <p>Rühmatöö: iga rühm saab maailma kontuurkaardi, seejärel allikatekstid maadeavastuste eelduste, põhjuste, tagajärgede kohta. Lisaks on allikatekstid erinevate maadeavastajate ja nende retkede kohta (nt Vasco da Gama, Ch. Columbus, Fernão de Magalhães vms). Rühmas on ülesanne koos allikad läbi töötada ja seejärel kanda eeldused, põhjused, tagajärjed kaardile, kaardile märkida erinevate värvidega avastusretkede suunad.</p> <p>Minemine: 12 Haiiti (Jaan Tätte Kolumbuse merereisist 1492) https://arhiiv.err.ee/video/vaata/mine-mine-haiiti-140759</p> <p>Christoph Kolumbus: https://sites.google.com/view/isikulood/christoph-kolumbus?authuser=0</p> <p>Liivimaa avastamise sarnasus Ameerika avastamisega</p> <p>Audiovisuaalne õppematerjal Ajaloõpetus ja -pildid, Liivimaa avastamise legend</p> <p>Tööleht</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Video</p> <p>https://www.eays.edu.ee/%C3%B5ppematerjalid/ajalugu/audiovisuaal-</p>
<p>Reformatsioon ja vastureformatsioon Mõisted, märksõnad: katoliiklus reformatsioon usupuhastus indulgents tees ketser Augsburgi usutunnistus luterlus protestantlus kalvinism anglikaanlus pildirüüste Trento kirikukogu jesuiidid vastureformatsioon inkvisitsioon</p>	<p>toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi;</p> <p>Toob näiteid reformatsiooni eesmärkidest, levikust ja mõjust;</p> <p>nimetab vastureformatsiooni põhjuseid ja tagajärgi.</p> <p>analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel;</p> <p>uurib ja tutvustab mõne keskajal elanud inimese võimalusi ja valikuid Marthin Lutheri ja tema mõttekaaslaste näitel</p>	<p>Evokatsioon: M. Luther on öelnud: “Kui ma teaksin, et homme on maailma lõpp, istutaksin täna veel õunapuu.” Pange individuaalselt kirja/arutlege, mida selles lauses väljendatud kujund võiks tähendada.</p> <p>https://www.kih.edu.ee/istutasime-kooliaeda-ounapuu/</p> <p>ja</p> <p>https://eelk.ee/et/kirik/vabaduse-teethised/istutame-ounapuu/</p> <p>Re-ga algavad mõisted ja nende tähenduse uurimine.</p> <p>https://voru.eelk.ee/leerikursus/reforatsioonist.htm</p> <p>https://vara.e-koolikott.ee/h5p/embed/5361</p> <p>Eri tasandi küsimuste esitamine teksti/ materjali kohta ja nendele vastamine.</p> <p>Võrdlemine. Õpilased koostavad tabeli või skeemi reformatsiooni leviku ja mõju kohta (nt luterlus, kalvinism, anglikaanlus), tuues välja</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>ka ühisosa.</p> <p>Uurige reformatsiooni mõju kunstile, muusikale, haridusele</p> <p>Vt näiteks meetod diskussoonivõrk</p> <p>https://vara.e-koolikott.ee/taxonomy/term/3121</p> <p>Miks puhkes vastureformatsioon?</p> <p>https://vara.e-koolikott.ee/h5p/embed/5730</p> <p>Väited</p> <p>https://vara.e-koolikott.ee/h5p/embed/5974</p> <p>Kordamine. Reformatsioon ja vastureformatsioon, keelekümluse töölehed lk 105-106</p> <p>https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12618-Ajalugu-keelekumbluse-toolehed-7-klassile/215092</p> <p>Tallinna Linnaarhiivi materjal</p> <p>https://linnaarhiiv.wordpress.com/2017/10/31/reformatsioon/</p> <p>ETV saatesari Reformatsioon 500</p> <p>https://arhiiv.err.ee/video/vaata/reformatsioon-500-1</p> <p>Tekst. Martin Luther:</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://sites.google.com/view/isikulo/od/martin-luther?authuser=0</p> <p>Audiovisuaalne õppematerjal Ajaloõpetus ja -pildid.</p> <p>Reformatsoon</p> <p>Video https://youtu.be/RryZFrOcf6U</p> <p>Tööleht https://drive.google.com/file/d/1kxWiKiqQRvZnnNtfLq8VABh1WYHYyp_tF/view</p> <p>Tallinna ajaloo olümiadi koolivoor 2018, 8. klass.</p> <p>Küsimused https://olympiaadid.haridus.ee/failid/AJOLTLN_16.01.2018_PK_8kl_%C3%9CLESANDED.pdf</p> <p>Vastused https://olympiaadid.haridus.ee/failid/ajoltn_16.01.18_PK_8kl_VASTUSED.pdf</p> <p>Õpetajale lugemiseks (vt allikate loetelu). Piret Lotman, Reformatsiooni saadikud: https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c9-sot-siaalia/reformatsiooni-saadikud/</p>
<p>Renessanss ja humanism</p>	<p>loetleb inimkeskse ja teadusliku</p>	<p>Uskmatu Tooma lugu: Toomas kui</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>Mõisted, märksõnad: humanism renessanss traktaat</p>	<p>maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest; võrdleb skolastikat ja humanismi;</p> <p>toob näiteid humanistide, maadeavastajate ja renessansiajastu õpetlaste tegevusest ja selgitab nende tegevuse mõju teadusliku maailmapildi kujunemisele.</p> <p>selgitab ja toob näiteid, kuidas inimesed on erinevatel ajastutel loodusesse suhtunud;</p> <p>selgitab, kuidas teadusliku maailmapildi kujunemine hiliskeskajal on mõjutanud inimeste suhtumist loodusesse.</p>	<p>kahtleja sümbol.</p> <p>https://www.eoc.ee/opetus/puha-apos-tel-toomas/?v=a57b8491d1d8 . Loo võib ette lugeda, jutustada, analüüsida kunstiteost - vt Caravaggio “Püha Tooma uskmatust” http://www.eestikirik.ee/uskmatu-too-ma-usust/</p> <p>Arutelu uskumisest ja kahtlemisest. Mis olukorras on kahtlemine hea, mis olukorras halb?</p> <p>Poster või slaid.</p> <p>Esitage kahtlevaid küsimusi (uurimisküsimusi) ja otsige neile vastuseid. Näidake visuaalselt ja põhjendage valikuid, kuidas leidsite oma küsimusele vastuse.</p> <p>Koostage võrdlev tabel või skeem skolastika ja humanismi kohta.</p> <p>Uurige, mis on traktaat.</p> <p>Sõnastage üks teema, probleem või küsimus, millega tegelesid renessansiajastu õpetlased, kunstnikud, arhitektid, kirjanikud ja koostage traktaat, milles jäljendate renessansiajastu mõtteviisi.</p> <p>Kuulsuste pidusöök: keelekümluse</p>
---	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>töölehed lk 104</p> <p>https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12618-Ajalugu-keelekumbluse-toolehed-7-klassile/215092</p> <p>Õpetajale. Aleksander Dugin, Minimalistlik ja maksimalistlik inimesekäsitus</p> <p>https://www.ra.ee/wp-content/uploads/2016/10/DuginAleksandr_Kaks_humanismi_TUNA2001_1.pdf</p> <p>Tunnikonspekt: Renessansiajastu selfie</p> <p>https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/26211-Tunnikonspekt-Renessansiajastu-selfie</p> <p>Ajalootunni kava: Leonardo da Vinci “Püha õhtusöömaaeg”</p> <p>https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/4848#262681-AJALOOTUNNI-KAVA-Leonardo-da-Vinci-Puha-ohтусoomaaeg</p> <p>Tehnika areng keskaja lõpul. Keelekumbluse töölehed lk 98-99</p> <p>https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12618-Ajalugu-keelekumbluse-toolehed-7-klassile/215092</p> <p>Muutused majanduses ja ühiskonnas. Keelekumbluse töölehed lk 100</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12618-Ajalugu-keelekumbluse-toole/hed-7-klassile/215092
--	--	---

8. klass	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU, ÕPPETEGEVUSED
Maailm 1600–1815		
<p>Uusaja mõiste, üldisloomustus periodiseering. Ühiskond varauusajal. Mõisted, märksõnad: varauusaeg uusaeg periodiseerimine ajaloo pöördepunkt</p>	<p>Iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode</p> <p>määratleb ajaliselt (märgib ajajoonele) varauusaja ja uusaja piirid; selgitab ajaloo periodiseerimise eesmärgi ja kokkuleppelisust; iseloomustab seisuslikku ühiskonda ja Euroopa usuelu varauusajal toob näiteid muutustest, mis toimusid Euroopas ja maailmas varauusajal ja uusajal.</p>	<p>Ajajoone koostamine: pöördepunktide, oluliste uusaja sündmuste ja nähtuste märkimine ajajoonele. Õpitakse kasutama õpikut, otsima infot veebist vms? Ühiselt pannakse paika ajastu piirid.</p> <p>Ajajoone võib koostada paberil või veebikeskkonnas, üksi, paaris või rühmatööna. Soovitav on ette anda sündmuste hulk, mida ajajoonele märkida (nt iga 50 aasta kohta kaks olulist sündmust, koos põhjendusega, miks just need välja toodi). Vähem võimekale õpilasele võib ajajoonele märgitavad sündmused ette anda.</p> <p>Õpilased/ rühmad tutvustavad oma tööd vastastikku. Üks-kaks õpilast-rühma võivad tutvustada kogu klassile. Seisuste skeemi</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>(püramiidi koostamine). Skeemil tuleb näidata erinevused seisuste sees.</p> <p>Sissejuhatuseks Kristo Siigi video https://www.youtube.com/watch?v=FWwNx9h1EEY&t=224s test</p> <p>Ajajoone koostamiseks sobiv veebikeskkond: https://www.timetoast.com/ enesekontrolliks https://learningapps.org/3791941</p>
<p>Ususõjad. Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa sisepoliitika varauusajal Mõisted, märksõnad: ususõda kodusõda protestandid katoliiklased hugenotid luterlased kalvinistid anglikaanid Vestfaali rahu</p>	<p>toob allikate abil esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid: võrdleb allikate toel Prantsusmaa ususõdade, Inglismaa kodusõja ja kolmekümneaastase sõja põhjuseid ja tagajärge analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist; Hindab allika usaldusväärsust eristades fakte ja arvamusest; teadvustab allika autori taotlusi ja eesmärke; põhjendab allika valikut. teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis; Teeb allika põhjal järeldusi autori positsiooni, taotluste või veendumuste kohta;</p>	<p>video ususõdade kohta https://www.youtube.com/watch?v=RHkZ_-l0820</p> <p>Töö tekstiga: õpilane koostab vähemalt kahe riigi näitel võrdleva tabeli 16.-17. sajandi kodusõdade/ ususõdade põhjuste ja tagajärgede kohta ja sõnastab Kristo Siigi video, oma koostatud tabeli ja teksti toel omapoolse järelduse ususõdade tulemuste ja tagajärgede kohta.</p> <p>Allika analüüs: Analüüsimiseks sobivad allikad: Francois Dubois' Pärtliöö veresaun: https://www.mcba.ch/en/collection/the-saint-bartholomews-day-massacre/ John Barker, Marston Moori</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>lahing 1644</p> <p>https://et.wikipedia.org/wiki/Inglise_kodus%C3%B5da#/media/Fail:Battle_of_Marston_Moor_1644_by_John_Barker.png</p> <p>Matthäus Merian (1593–1650)</p> <p>Praha kaitsmine 1618. aastal, nagu on kujutatud Francis Lützowi raamatus "Praha lugu".</p> <p>https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Story_of_Prague,_Defenestration_of_Prague_in_1618.jpg</p> <p>Gerard ter Borch, Vestfaali rahu - Münsteri lepingu ratifitseerimine 1648.</p> <p>https://www.nationalgallery.org.uk/paintings/gerard-ter-borch-the-ratification-of-the-treaty-of-munster</p>
<p>Absolutism ja valgustus Mõisted, märksõnad: monarh monarhia absolutism absoluutne monarh valgustatud absolutism valgustatud monarh</p>	<p>iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode</p> <p>iseloomustab põhitunnuste kaudu absolutismiajastut</p> <p>analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel;</p> <p>analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid uusajal elanud ajalooliste isikute näitel</p> <p>kujundab oma poliitilise eelistuse ja põhjendab seda:</p> <p>annab hinnangu absolutismile ajastu kontekstis</p> <p>loetleb inimkeskse ja teadusliku</p>	<p>Kasutab https://sonaveeb.ee/ mõistete seletamiseks</p> <p>Mõistekaardid</p> <p>Õpilane koostab laiendatud mõistekaarte näidetega valitsejatest, valgustusfilosoofidest ja nende vaadetest ja tegevusest.</p> <p>Kaardi mudel võib olla etteantud.</p> <p>Kaarte võib esitleda klassile ekraani vahendusel.</p> <p>Paaristöö: kirjavahetus kahe ajaloolise isiku (nt valitseja ja filosoofi vahel, kahe valitseja</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest:</p> <p>Seostab inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemist hariduse ja valgustusideede levikuga;</p> <p>nimetab valgustusfilosoofe ning toob näiteid nende panusest inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemisse</p>	<p>vahel vms).</p> <p>Õpilased valivad kaks ajaloolist isikut, kelle eluaastad võimaldavad neil kirjavahetuses olla ja kirjutavad kaks kirja. Esimene tõstatab mingi probleemi või küsimuse, küsib nõu vms. Teine vastab esimesele, andes soovitusi või hoopis kritiseerib esimese tegevust või seisukohti. Kirjades võiks puudutada valikuliselt usuküsimusi, lihtrahva elu parandamist, riigi valitsemise ja välispoliitika küsimusi jms, mis võis valitud isikule huvi pakkuda.</p> <p>Kristo Siig, video Riigivalitsemine varauusajal https://www.youtube.com/watch?v=VH3uXif9gOg&t=13s</p> <p>Kristo Siig, video Valgustusajastu https://www.youtube.com/watch?v=PsvWBIVgQ7w</p> <p>Kristo Siig, video Valgustatud absolutism https://www.youtube.com/watch?v=599DKbOzTpc</p> <p>Kristo Siig, Õppestsenaarium valgustatud absolutismi õppeks 8. klassile</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://kristosiiigedutech.wordpress.com/2018/05/08/opistsenaarium-valgustatud-absolutismi-oppeks-8-klassile-ifi7056-kokkuvottev-ulesanne/</p> <p>Louis XIV. Töö artikliga https://vara.e-koolikott.ee/node/3108 Tallinna ajaloo olümpiaadi koolivoor 2007/08 Absolutism Olümpiaaditöö: https://olympiaadid.haridus.ee/failid/8.klass.eesti.pdf</p>
<p>Ameerika iseseisumine Mõisted, märksõnad: koloonia emamaa iseseisvusdeklaratsioon iseseisvussõda põhiseadus demokraatia</p>	<p>selgitab Ameerika Ühendriikide kujunemislugu 17.-18. sajandil:</p> <p>Inglise kolooniate rajamine, konfliktid Prantsuse ja Inglise kolooniate vahel, kolooniate konfliktid emamaaga, iseseisvusdeklaratsioon, iseseisvussõda, 1789. aasta põhiseadus ja selle jõustumine.</p> <p>teab demokraatiale iseloomulikke jooni selle kujunemise ajal ja tänapäeval ja toob näiteid demokraatia arengust antiikajast tänapäevani;</p> <p>Selgitab inimõiguste ja kodanikuvabaduste arengut mõne ajaloolise dokumendi näitel Ameerika iseseisvusdeklaratsioon ja põhiseadus</p>	<p>Töö tekstiga ja sündmuste aegrivi koostamine. Paaristöö: Õpilastele antakse sedelid sündmustega Ameerika Ühendriikide kujunemisloost. Sedelid tuleb järjestada ja sündmuste sisu lahti kirjutada. Töö tulemusel võib valmida elektrooniline- või paberposter või -plakat teemal Ameerika ühendriikide loomine, mida klassikaaslastele tutvustatakse.</p> <p>. Ülesanne dokumendiga: Ameerika Ühendriikide iseseisvusdeklaratsioon https://vara.e-koolikott.ee/h5p/embed/2801 Õpilane tutvub Ameerika Ühendriikide põhiseadusega</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Ameerika Ühendriikide põhiseadus: https://koit.pri.ee/wp-content/uploads/2012/03/USA-Pohiseadus1.doc</p> <p>Õpilane võib otsida vastuseid õpetaja koostatud/esitatud küsimustele või koostatakse ja esitatakse küsimusi vastastikku. Oluline on mõista, et Ameerika Ühendriikide Põhiseaduse näol on tegemist maailma esimese demokraatliku põhiseadusega, mis on olnu eeskujuks teiste riikide põhiseaduste koostamisel.</p> <p>Hindlise tööna tuleb koostada kõne, mille põhiseaduse koostaja peab saadikutele enne põhiseaduse allkirjastamist.</p> <p>Parimad kõned loetakse ette ja klassis võib läbi mängida ka dokumendi allkirjastamise.</p> <p>Evokatsiooniks sobib stseen, kui õpilased kehastuvad senaatoriteks, õnnitlevad üksteist põhiseaduse vastuvõtmise puhul ning nimetavad üksteisele sündmusi Ameerika ühendriikide kujunemisloost, põhimõtteid iseseisvudeklaratsioonist või</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>põhiseadusest.</p> <p>Kristo Siig, video Ameerika iseseisvumine</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=LLfuHCDIa4s</p> <p>Põhiseaduse esileht</p> <p>https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6c/Constitution_of_the_United_States%2C_page_1.jpg</p> <p>Lihtsalt huvitav lugemine õpetajale, Hent Kalmo, Iseseisvusdeklaratsioonid 1776–1918 :</p> <p>https://ojs.utlib.ee/index.php/methis/article/view/560/549</p> <p>Jaques Derrida, Iseseisvusdeklaratsioonid</p> <p>https://sirp.ee/s1-artiklid/c9-sotsiaali/iseseisvusdeklaratsioonid/</p>
<p>Prantsuse revolutsioon ja Napoleon Mõisted, märksõnad: seisused generaalstaadid reform revolutsioon Asutav kogu äärmuslus žirondiinid jakobiinid</p>	<p>toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi</p> <p>selgitab Prantsuse revolutsiooni Asutava kogu ja Napoleoni reformide (koodeksite) näitel ühiskonna ümberkorraldamise vajadust ja erinevaid võimalusi.</p> <p>tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval</p> <p>Selgitab äärmuslike liikumiste ja ideoloogiate mõju ühiskonnale jakobiinide</p>	<p>Töö karikatuuriga. Õpilane iseloomustab karikatuuride toel seisuslikku ühiskonda Prantsusmaal 1789, tuues välja ühiskonna ümberkorraldamise vajadused erinevate seisuste seisukohalt</p> <p>https://vara.e-koolikott.ee/node/2596</p> <p>Töö videoga. Õpilane lahendab video käigus ülesanded ja kirjutab välja revolutsiooni arenemise</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>terror koodeks</p>	<p>näitel</p>	<p>sõlmpunktid/ etapid.</p> <p>Prantsuse revolutsioon. Interaktiivne video. https://vara.e-koolikott.ee/node/183 <u>1</u></p> <p>Töö tekstiga</p> <p>Prantsuse revolutsiooni põhjalikumaks käsitlemiseks sobib Lauri Leesi koostatud materjal koos kordamisküsimustega https://tpl.edu.ee/wp-content/uploads/2021/09/Suur-Prantsuse-revolutsioon.pdf aga ka vikipeedia artikkel Napoleoni koodeks https://et.wikipedia.org/wiki/Napoleoni_koodeks</p> <p>Töö mõistetega: õpilased koostavad üksi või paaristööna ristsõna temaga seotud mõistetest, kas paberil või sobivas veebikeskkonnas https://puzzlemaker.discoveryeducation.com/criss-cross, kasutades õpikut ja/või sõnaveebi https://sonaveeb.ee/</p> <p>Uudisloo koostamine: Louis XVI arreteerimine ja hukkamine. Uudisklipp. https://vara.e-koolikott.ee/node/270 <u>3</u></p> <p>Kokkuvõttev kordamine: Riigikorra muutumine Prantsusmaal</p>
---------------------------	---------------	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>1789-1804</p> <p>https://vara.e-koolikott.ee/node/157</p> <p><u>1</u></p> <p>Töö karikatuuriga. Napoleoni sõjad.</p> <p>https://vara.e-koolikott.ee/node/265</p> <p><u>0</u></p> <p>Prantsuse revolutsioon, ristsõna</p> <p>https://learningapps.org/7375261</p> <p>Enesekontrolliks</p> <p>https://learningapps.org/6205501</p> <p>Hardi Tiiduse radioloeng Marie Antoinette'ist</p> <p>https://arhiiv.err.ee/audio/vaata/skandaalne-legendaarne-skandaalne-legendaarne-marie-antoinette</p> <p>Napoleon Bonaparte:</p> <p>https://sites.google.com/view/isikulood/napoleon-bonaparte?authuser=0</p>
<p>Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus</p> <p>Mõisted, märksõnad:</p> <p>Rootsi aeg</p> <p>Vene aeg</p> <p>reduktsioon</p> <p>restitutsioon</p>	<p>selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu:</p> <p>Võrdleb Rootsi ja Vene ajal (17. ja 18. sajandil toimunud muutusi Eesti</p> <p>märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas</p>	<p>Töö tekstidega, ajajoon ja Freimi tabel</p> <p>http://entsyklopeedia.ee/artikkel/rootsi_aeg_eestis</p> <p>http://entsyklopeedia.ee/artikkel/vene_v%C3%B5imu_aeg_eestis_18._sajandi_l%C3%B5pusl</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>muutuda;</p> <p>Toob näiteid uusaja kultuuripärandist kodukohas ja Eestis (arukam õpilane toob esile näiteid nt kirikute või mõisahoonete käekäigust nõukogude ajal ja Eesti Vabariigis);</p> <p>toob näiteid eestikeelse kirjasõna ja hariduselu edenemisest kodukohas ja Eestis, analüüsib hariduse tähtsust ühiskonna arengus;</p> <p>tutvustab üht uusaja kultuuriobjekti kodukohas või Eestis, selgitades selle tähtsuse või funktsiooni muutumist ajas</p>	<p>Esmalt visandatakse ajajoonel Rootsi ja Vene aja kronoloogia ja olulisemad sündmused.</p> <p>Seejärel töötatakse tekstidega, eesmärgiga leida ja sõnastada Rootsi ja Vene aega läbivaid teemasid. Teemade leidmisel võib abi olla ka video vaatamisest Kristo Siig, video: Talurahva olukord 17.-18. sajandil https://www.youtube.com/watch?v=</p> <p>Ülesanded Eesti 17. sajandil https://vara.e-koolikott.ee/taxonomy/term/2935</p> <p>Ülesanded Eesti 18. sajandil https://arhiiv.err.ee/video/vaata/vana-d-ajad-pohjasoda</p> <p>Kultuuriobjekti tutvustamine: valida ja tutvustada üht kodukohta/ Eesti kultuuriobjekti 17.-18. Sajandis</p> <p>Rootsi ajal Tallinnas tegutsenud skulptor Christian Ackermann - Tallinna Pheidias. Ülbe ja andekas</p> <p>koduleht: https://www.ackermann.ee</p> <p>digitund:</p>
--	---	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOI AINEKAVA

		<p>https://ackermannidigitund.ekm.ee/</p> <p>Kristo Siig, video, Venemaa varauusajal</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=PTp8v97N7HU</p> <p>Hardi Tiiduse raadioloeng Peeter I Hollandis</p> <p>https://arhiiv.err.ee/audio/vaata/skandaalne-legendarne-skandaalne-lege-ndarne-peeter-i-hollandis</p> <p>Indrek Riigor, tunnikava: Põhjasõda erinevad vaatenurgad</p> <p>https://sisuloome.e-koolikott.ee/nod/e/2697</p> <p>Vanad ajad: Rootsi aeg</p> <p>https://arhiiv.err.ee/video/vaata/vanad-ajad-rootsi-aeg</p> <p>Vanad ajad: Põhjasõda</p> <p>https://arhiiv.err.ee/video/vaata/vanad-ajad-pohjasoda</p> <p>Vanad ajad: Vene aeg</p> <p>https://arhiiv.err.ee/video/vaata/vanad-ajad-vene-aeg</p>
<p>Kunst, kultuur ja teadus varauusajal Mõisted,</p>	<p>nimetab erinevate kunstistiilide olulisemaid tunnuseid ja tunneb väliste tunnuste järgi ära erinevate kunstistiilide</p>	<p>Mõistekaartide koostamine õppeteksti põhjal</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>märksõnad: barokk rokokoo klassitsism</p>	<p>arhitektuurinäiteid; võrdleb põhitunnuste alusel (üldilme, detailid) barokkstiili, klassitsismi arhitektuuris; tunneb ära ja iseloomustab allikate põhjal barokki, rokokoostiili, klassitsismi kujutavas kunstis, toob näiteid kunstnike ja nende teoste kohta; analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga; analüüsib teaduse arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile varauusaja teadusrevolutsiooni saavutuste näitel</p>	<p>barokk: https://sites.google.com/tg.edu.ee/kuNSTIAJALUGU/11-barokk rokokoo: https://sites.google.com/tg.edu.ee/kuNSTIAJALUGU/12-rokokoo klassitsism: https://sites.google.com/tg.edu.ee/kuNSTIAJALUGU/13-klassitsism</p> <p>Mängukaartide valmistamine: individuaalselt või rühmades valmistatakse kokku lepitud formaadis (nt A5) kokku lepitud hulk mängukaarte (nt 3-5 ühe õpilase kohta). Igal kaardil on üks näide barokk, rokokoo või klassitsistlikust kunstist, kaardi taga täpsem info pildil kujutatud kohta (kogu kaardipakk võiks jaguneda enam-vähem võrdselt stiilide vahel). Mängu variante on võimalik lõputult lisaks mõelda.</p> <p>Näitus: Teadusrevolutsioon 17.-18. sajandil Õpilased valmistavad individuaalselt või paaristööna kokku lepitud formaadis (suurus, kujundus, alateemad jms) postriid ühe valitud 17 -18. sajandi teadussaavutuse kohta. https://en.wikipedia.org/wiki/Timeli</p>
---	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		ne_of_historic_inventions#17th_century
Maailm 1815–1918		
Viini kongress ja Euroopa uusajal Mõisted, märksõnad: kongress lõppakt restauratsioon tagurlus tasakaal	analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel; *analüüsib Euroopa riikide arengut uusajal mõne riigi näitel/ (Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa, Venemaa, Austria, Rootsi vms)	<p>Propagandapildid. Napoleoni võidud ja kaotused.</p> <p>Video: https://www.eays.edu.ee/%C3%B5p.pematerjalid/ajalugu/audiovisuaal-i Tööleht: https://drive.google.com/file/d/1wZOmxfQZDY6BLSVjnuWDB3jEcHIY9dVC/view</p> <p>Kristo Siig video, Viini kongress: https://www.youtube.com/watch?v=q-442idzYcU</p> <p>Rühmatöö, ülesanne kaardiga. Rühmad koostavad kättejuhtuvatest esemetest (rõivad, koolikoti sisu jms) kaardi Euroopa pärast Viini kongressi. Kaardid pildistatakse. Vt ideed siit: http://ajaluguqr.blogspot.com/2016/10/euroopa-poliitiline-kaart-varauus_ajal_10.html</p> <p>Minireferaat Rühma liikmed jagavad ära riigid. Iga õpilane koostab minireferaadi ühe riigi kohta. Klassis lepitakse kokku referaadi maht (nt 2-3lk) struktuur (alapeatükid). Fookuses võiks olla riigi areng Napoleoni</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		sõdade ajal ning Viini kongressi ajal ja järel.
<p>Tööstusrevolutsioon ja industrialiseerimine Mõisted, märksõnad: kütused: süsi ja koks</p> <p>aurumasin</p> <p>võimsusühikud: hobujõud ja watt</p> <p>tööstus</p> <p>vabrik</p> <p>automatiseerimine</p> <p>linnastumine</p>	<p>analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga</p> <p>toob näiteid uusaja tehnilistest leiutistest ja selgitab nende ellurakendamise tulemusel toimunud muutusi inimeste igapäevaelus ja ühiskonnas</p> <p>selgitab ja toob näiteid, kuidas inimesed on erinevatel ajastutel loodusesse suhtunud:</p> <p>toob näiteid kuidas industrialiseerimise tulemusena on suurenenud inimkonna ökoloogiline jalajälg;</p> <p>analüüsib linnastumise põhjuseid ja tagajärgi 19. sajandi Euroopa ja Ameerika Ühendriikide linnade näitel;</p>	<p>Sissejuhatav ülesanne pildi ja artikliga</p> <p>https://forte.delfi.ee/artikkel/81419845/toostusrevolutsiooni-algul-toitused-linlased-marksa-kehvemini-kui-koige-kaugema-nurga-maainimesed</p> <p>Mis mõtteid ja tundeid artikli päises olev pilt tekitab?</p> <p>Mis on artikli sõnum?</p> <p>Mis faktid toetavad sõnumi edastamist?</p> <p>Tööstusliku pöörde käsitlemine Kärkla kalevivabriku näitel</p> <p>Hiiumaa muuseumi töölehed</p> <p>https://www.muuseum.hiiumaa.ee/uploads/7-9klass.pdf</p> <p>Ülesanded tekstide ja piltidega</p> <p>https://vara.e-koolikott.ee/h5p/embed/7020</p> <p>Tööstusettevõtted Eestis 19. sajandil, ülesanded</p> <p>https://vara.e-koolikott.ee/h5p/embed/1708</p> <p>Sissejuhatuseks</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://learningapps.org/25297765 https://learningapps.org/25297447</p> <p>Kristo Siig, videod: Tööstusrevolutsioon 1 https://www.youtube.com/watch?v=93G94RJT1to</p> <p>Kapitalism või Tööstusrevolutsioon 2 https://www.youtube.com/watch?v=y4O4LZJSvEI</p> <p>Tööstusrevolutsioon 3 https://www.youtube.com/watch?v=rfOI2x6l8CU</p> <p>Uurida ja võrrelda Euroopa ja Ameerika ühendriikide või Eesti linnade arengut 17.-19. sajandil kahe linna näitel. Võrrelda rahvaarvu muutumist, tööstusettevõtteid ja tööstusarhitektuuri, raudteeühendust jms.</p>
<p>Poliitilised õpetused Mõisted, märksõnad: ideoloogia liberalism konservatism sotsialism rahvuslus</p>	<p>iseloostab erinevaid poliitilisi õpetusi ja nende peamisi toetusgruppe ühiskonnas, analüüsib, mis on iseloomulik konservatismile, liberalismile ja sotsiaaldemokraatiale, rahvuselise tänapäeval:</p> <p>Iseloostab ja võrdleb liberalismi, konservatismi, natsionalismi ja sotsialismi</p>	<p>Kristo Siig, video, Uusaegsed ideoloogiad: liberalism, konservatism, sotsialism https://www.youtube.com/watch?v=kLqbtexx92g</p> <p>Keelekümbluse töölehed lk 75-76 https://e-koolikott.ee/rest/uploadedF</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>natsionalism äärmuslus kommunism</p>	<p>etteantud kriteeriumide alusel (nt ideaalid ja eesmärgid, ideoloogid, toetajaskond), kujundab oma arvamuse.</p>	<p>ile/1692/Ajalugu75-90.pdf</p> <p>Siksakrühmatöö</p> <p>Õpilased jagunevad nelja rühma: liberaalid, konservatiivid, rahvuslased, sotsialistid. Iga rühm koostab plakati (stendi) ideaalsest ühiskonnast. Kasutatakse https://sonaveeb.ee/ mõistete defineerimiseks, ideoloogide tsitaate ideede kunstiliseks sõnastamiseks, luuakse visuaalne identiteet, pöörduakse sõnumitega potentsiaalse toetajaskonna poole jne.</p>
<p>Euroopa rahvaste kevad (1848. aasta revolutsioonid) Mõisted, märksõnad: rahvuslus rahvuslik vabadusliikumine rahvusriik kodanlus liberalism vabariik põhiseadus</p>	<p>arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda:</p> <p>arutleb märksõnade või küsimuste toel rahvuseluse, Euroopa rahvaste vabadusliikumise ja 1948. aasta revolutsioonide põhjuste ning tagajärgede üle. Kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda.</p>	<p>Töö pildiga</p> <p>Philip Veit “Germania” https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/cd/Image_Germania_%28painting%29.jpg</p> <p>Sissejuhatav arutelu klassis või kirjalik nn kaheosaline päevik. Mis mõtteid ja tundeid Philip Veiti “Germania” tekitab? Mis sümboloid märkad, mida kunstnik on pildil kasutanud. Mis sõnumit maali autor soovib edastada?</p> <p>Mõistete seletamine õpiku või https://xn--snaveeb-10a.ee/ abil</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Paaristöö kaardiga</p> <p>https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a9/Revolutions_of_1848_in_Europe_%28pasopt_eng%29.svg</p> <p>Õpilased koostavad kaardil kujutatu ja legendi põhal lühikese kokkuvõtte (4-5 lauset) Saksamaa olukorrast 1848.aastal. Võimekamad õpilased võivad kirja panna tähelepanekuid ka teiste riikide kohta.</p> <p>Võrdleva tabeli koostamine valitud riikide kohta (Saksamaa, Prantsusmaa, Austria, Itaalia).</p> <p>Revolutsiooni põhjused Tähtsamad nõudmised Sündmuste käik Tulemused</p> <p>Võrdleva tabeli põhjal sõnastatakse kokkuvõttev järeldus Euroopa rahvaste kevade kohta.</p>
<p>Kolonialism ja imperialismi kujunemine Mõisted, märksõnad: koloonia koloniseerimine kolonialism impeerium</p>	<p>toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist:</p> <p>Toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest Aafrikas, Aasias, Ameerikas, Austraalias</p>	<p>Õppematerjal: Ajalooõpetus ja pildid. Liivimaa avastamise legend (võrdlus Ameerika avastamisega).</p> <p>Video: https://www.eays.edu.ee/%C3%B5p_pematerjalid/ajalugu/audiovisuaal-i</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>imperialism</p>	<p>annab hinnangu eurooplaste kolonisatsioonile kolonistide, põliselanike ja tänapäeva seisukohast.</p> <p>selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega:</p> <p>analüüsib koloniaalvallutuste seost loodusressursside kasvava vajadusega; analüüsib rahvaarvu muutuste ja inimeste heaolu seoseid loodusressursside kasutamisega 19. sajandi näitel; analüüsib imperialismi kujunemise seost loodusressursside hõivamisega.</p>	<p>Tööleht:</p> <p>https://drive.google.com/file/d/131rYgrscv1N0JqykeE4agUfRtKWMtXRa/view</p> <p>Töö pildiga: Prantsusmaa toob Marokosse tsivilisatsiooni, rikkuse ja rahu (Ajakirja Petit Journal kaanepilt 1911)</p> <p>Arutlege või tehke märkmeid Milliseid sümboleid ja kujundikeelt kasutatakse Prantsusmaa ja Maroko põliselanike kujutamiseks? Kuidas põhjendavad eurooplased kolonisatsiooni? Mis võisid olla eurooplaste peamised koloniaalpoliitilised eesmärgid? Kas kolonistidel võis olla kõhklusi oma tegevuse eetiliste külgede osas?</p> <p>National Geographic, artikkel “Mis on kolonialism”</p> <p>https://www.nationalgeographic.com/culture/article/colonialism</p> <p>Dilemmaküsimus:</p> <p>Kas kolonialism on õigustud lääneliku tsivilisatsiooni, demokraatia ja inimõiguste leviku ja laiendamiseks?</p> <p> või</p>
--------------------	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Kas imperialismi kujunemine oli kolonialismi loomulik jätk? või</p> <p>Kas Hollandi kuninga vabandus riigi koloniaalmineviku pärast on õigustatud? (vt ERR artiklid ⇨) Rühmatöö meetod probleemiaken (soovitav on moodustada neli rühma, iga rühm täidab kõik probleemakna ruudud). Akna ruutudesse kirjutada ühe või mitme riigi näitel: kolonialismi ajalugu ja põhjused kolonistide tegevus asumaadel (konkreetsed näited eri piirkondadest) põliselanike olukord tulemused, tagajärjed, mõju</p> <p>Probleemakende esitlemine (iga rühm esitleb üht akna ruutu, teised rühmad täiendavad).</p> <p>Järelduse sõnastamine: Lõpuks sõnastab iga õpilane järelduse individuaalselt, lähtudes püstitatud dilemmaküsimusest (vt õpitulemuste kontroll ja hindamine)</p> <p>Kristo Siig, video: Kolonialism https://www.youtube.com/watch?v=z-0xoPM1sr4&t=4s</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Harri Tiido taustajutud: Segased lood kolonialismi ja selle pärandiga https://www.err.ee/1608951535/harri-tiido-segased-lood-kolonialismi-ja-selle-parandiga</p> <p>ERR uudised Uuring: Kolonialism tõi Hollandi monarhiale sisse miljard eurot https://www.err.ee/1609011728/uuring-kolonialism-toi-hollandi-monarhiale-sisse-miljard-eurot</p> <p>Hollandi kuningas vabandas riigi orjapidamise mineviku pärast https://www.err.ee/1609023029/hollandi-kuningas-vabandas-riigi-orjapidamise-mineviku-parast</p> <p>Imeline Ajalugu, artiklid kolonialismist https://www.imelineajalugu.ee/tag/kolonialism/</p> <p>Juhised ja harjutused Eesti Väitlusseltsi kodulehel, Argumenteerimine: https://oppematerjalid.argument.ee/sissejuhatus/argumenteerimine-ja-umberlukkamine/</p>
Venemaa ja	analüüsib Eesti omariikluse kujunemist	Loeng slaidide põhjal, Venemaa

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul Mõisted, märksõnad: reformid tagurlus dekabristid õigeusk isevalitsus slavofiil venestamine baltisakslane estofiil</p>	<p>ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis:</p> <p>Seostab Eesti omariikluse algust rahvusliku vabadusliikumise ja ärkamisaja sündmustega; nimetab Eesti omariikluse kujunemise majanduslikke, kultuurilisi ja poliitilisi eeldusi; nimetab Eesti omariikluse kujunemisele kaasa aidanud isikuid ja selgitab nende panust.</p> <p>toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist;</p> <p>seostab eestlaste perekonnanime saamist pärisorjuse kaotamisega, toob näiteid perekonnanime saamislugudest; toob näiteid estofiilide tegevusest ja panusest eesti kultuurilukku; toob näiteid ärkamisaja tegelaste ja nende panuse kohta eesti kultuuriloos;</p> <p>märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda;</p> <p>toob näiteid eestikeelse kirjasõna ja hariduselu edenemisest kodukohas ja Eestis, analüüsib hariduse tähtsust ühiskonna arengus; toob näiteid Kalevipoja tegelaskuju</p>	<p>19. sajandil (15 minutit)</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=zV-eG27EpIQ</p> <p>Soovitav on koostada küsimused, millele õpilased võiksid loengu jälgimise käigus vastata. Võib lasta õpilastel kirjutada ka lühikokkuvõtte 19. sajandi Venemaa sise- ja välispoliitika ja eesmärkide kohta.</p> <p>Töö tekstiga püramiidskeemi meetodil:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ehk baastasand: faktide, näidete ja tunnusjoonte nimetamine 2. baastasandi info kategoriseerimine 3. üldistav lühikokkuvõtte kahe esimese tasandi põhjal 4. teema või pealkiri <p>Vene võimu aeg Eestis 19. sajandil ja 20. sajandi alguses</p> <p>http://entsyklopeedia.ee/artikkel/vene_v%C3%B5im_eestis1</p> <p>Iga alateema kohta koostab üks rühm püramiidskeemi ja teeb selle põhjal ettekande. Püramiidskeemid (või fotod neist) laaditakse kõigile kättesaadavasse õpikeskkonda.</p>
---	---	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>koostamine ja mängimine</p> <p>Tähelepanuväärseid baltisakslasi https://et.wikipedia.org/wiki/Baltisakslased#T%C3%A4helepanuv%C3%A4rseid</p> <p>Ekskursioon või giidituur kodukohas 19. sajandi kultuuripärandi teemadel.</p> <p>Vt. Eesti kultuurilooline õppematerjal</p> <p>https://www.eays.edu.ee/%C3%B5p%20peamaterjalid/ajalugu#h.3f41i6c8va5b</p> <p>Rahvuslik ärkamisaeg (poomine) https://learningapps.org/4682343</p> <p>Äratjad. Ärkamisaeg Eestis: tööleht: https://drive.google.com/file/d/1OIApAAgDJoSrCu6jiTeFNrV54Uh_RXO/view</p> <p>video: https://www.eays.edu.ee/%C3%B5p%20peamaterjalid/ajalugu/audiovisuaal-ii</p> <p>Vikerraadio.Eesti lugu. Baltisakslased Eestis ja Lätis. https://vikerraadio.err.ee/868867/eesti-lugu-baltisakslased-eestis-ja-latis</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Artikkel: Baltisakslased tõrkusid Eesti rahvusriigi idee vastu.</p> <p>https://novaator.err.ee/1608820996/nooremteadur-baltisakslased-torkusid-eesti-rahvusriigi-idee-vastu</p> <p>elepanuv%C3%A4rseid_baltisakslasi</p> <p>Vt Baltisaksa Kultuuri Seltsi kodulehte</p> <p>https://baltisaksaselts.ee/kasulikud-lingid/</p> <p>Kalevipoja tegelaskuju tähenduse muutumine kultuuri- ja ajaloo tööleht</p> <p>https://drive.google.com/file/d/13ckL0Er6UjsOxvVY8X94S1QFvSd7VCYy/view</p> <p>video:</p> <p>https://www.eays.edu.ee/%C3%B5p-pematerjalid/ajalugu/audiovisuaal-ii</p> <p>Revolutsionäärid: 1905 tööleht</p> <p>https://drive.google.com/file/d/1GNWGHPEMz9Nr1mvGT3D720Vq_uoJ6Vm7/view</p> <p>video:</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://www.eays.edu.ee/%C3%B5p pmaterjalid/ajalugu/audiovisuaal-ii</p> <p>Vt UNESCO pärandnimekirja: Struve geodeetiline kaar ja laulupidude traditsioon https://www.puhkaeestis.ee/et/puhka -eestis/mis-kuuluvad-unesco-maail maparandisse-eestist</p>
<p>Esimene maailmasõda. Eesti iseseisvumine Mõisted, märksõnad: Antant, Kolmikliit, Keskkriigid atentaat, läänerinne, idarinne, maneöversõda, positsioonisõda, Compiègne'i vaherahu, veebruari- ja oktoobrirevolutsioon Venemaal, Lenin, kommunistid, Nõukogude Venemaa iseseisvusmanifest, 23.-24.02.1918</p>	<p>toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid</p> <p>arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle</p> <p>analüüsib Esimese maailmasõja põhjusti ning sõdivate poolte taotlusi ning Esimese maailmasõja tagajärgi ja mõju maailma arengule.</p> <p>analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile</p> <p>nimetab I maailmasõja käigus kasutusele võetud sõjapidamise uuendusi, kirjeldab nende rolli, toob näiteid sõda käsitlevatest filmidest, raamatutest jms.</p> <p>toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide ja revolutsiooni teel, analüüsib nende protsesside erinevusi;</p>	<p>Töö kaardiga: ajalookaardi abil sõjaliste blokkide nimetamine, kontuurkaardile kandmine, sõja käigu kohta informatsiooni hankimine sõnastamine</p> <p>Töö allikatega: https://eelmine.e-koolikott.ee/kogu mik/18841-Esimene-maailmasoda</p> <p>Esimese maailmasõja tehnilised uuendused: tank, tsepeliin, mürkgaasid, lennuk. Kuidas mõjutas sõjapidamist tehnilised uuendused? Leida tehniliste uuenduste kohta infot internetist.</p> <p>Manööversõja ja positsioonisõja võrdlemine.</p> <p>TTS meetod (aktiivne tekstiga töö). Tekst nt https://diplomaatia.ee/100-aastat-esi</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>kirjeldab Vene revolutsioonide ja novembrirevolutsiooni tagajärgi ja mõju</p> <p>nimetab Esimese maailmasõja aegseid sõjalise liite ning selgitab mis riigid ja miks sinna kuulusid, sõnastab sõja põhjuseid ja tagajärgi</p> <p>selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu; analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis: seostab Eesti omariikluse kujunemist rahvusvaheliste sündmustega (uute rahvusriikide tekkimine esimese maailmasõja käigus, Vene revolutsioonid)</p>	<p>mese-maailmasoja-lopust-2/</p> <p>Esitlus Esimene maailmasõda https://www.slideshare.net/nataljado/vgan/esimene-maailmasda-16451388</p> <p>Ajalugu viie minutiga: Esimese maailmasõja algus https://jupiter.err.ee/1608657496/ajalugu-viie-minutiga</p> <p>Revolutsioonid Venemaal: https://jupiter.err.ee/1608510179/ajalugu-viie-minutiga</p> <p>Lenin: https://jupiter.err.ee/1608861254/ajalugu-viie-minutiga</p> <p>Kristo Siig. 8. klassi ajaloo kursus: Esimene maailmasõda https://www.youtube.com/watch?v=a4aPMWLLIZQ&list=PLH55BK1JEW-qk3BpcfSA_VPdLDjfTu5MJ&index=42</p> <p>Dokumentaalne telelavastus (ERR) “Oma maapäev” https://arhiiv.err.ee/video/vaata/oma-maapaev-177861</p> <p>Patrioodid. Eesti Vabadussõda</p>
--	---	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Tööleht: https://drive.google.com/file/d/1Ic0DZMbrBgJ22vp9H4Yoi1vxnnSZ7VKq/view</p> <p>Film “Nimed marmortahvil” https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/4368</p> <p>Lõike seriaalist “Tuulepealne maa” osadest 1.-4. https://arhiiv.err.ee/video/tuulepealne-maa</p> <p>Hispaania gripp: https://diplomaatia.ee/hispaania-gripp-20-sajandi-kurikuulus-pandeemia/</p> <p>Tsepeliin: https://forte.delfi.ee/artikkel/65064596/esimese-maailmasoja-oudusi-saksa-tsepeliinid-euroopat-pommitamas</p>
<p>Teadus, tehnika ja kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul</p> <p>Mõisted, märksõnad: sisepõlemismootor elekter hõõglamp röntgen</p>	<p>teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel:</p> <p>toob näiteid 19. sajandi meditsiini edusammudest (ravimid, veregruppide avastamine, röntgen, narkoos, rasestumisvastased vahendid jt) ja põhjendab nende tähtsust haigustega võitlemisel, pere planeerimisel,</p>	<p>Artikli ja reklaami koostamine. Teaduse ja tehnika areng uusajal. https://vara.e-koolikott.ee/node/310</p> <p>Rühmatöö või paaritöö. Ühe minuti loengud 19. sajandi teadusest ja kultuurist. Vt näiteid ühe-minuti-loengutest</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

raudtee	rahvastikuprotsessides jne	https://novaator.err.ee/k/uhe-minuti-loeng
raudbetoon	toob näiteid erinevate ajastute	
rahvastik	kultuuripärandist:	Kristo Siig, video: Teaduse ja tehnoloogia areng 19. sajandil:
aspiriin		https://www.youtube.com/watch?v=OZ0vQhSX1V0
narkoos	toob näiteid 19. sajandi teaduse, tehnika,	
süstal	arhitektuuri, kujutava kunsti, moepildi,	
pastöriseerimine	kirjanduse, muusika jms kohta.	
valmistoit		Raamat “1001 leiutist, mis muutsid maailma” (2010)
krinoliin		
tärgeldamine		Linnastumine ja toitumine
frakk		https://forte.delfi.ee/artikkel/81419845/toostusrevolutsiooni-algul-toitused-linlased-marksa-kehvemini-kui-koige-kaugema-nurga-maainimesed
smoking		
silinder		
romantism		
realism		
historitsism		Vt õppematerjali Ajastu, stiil ja mood lk 12-14
impressionism		https://tpl.edu.ee/wp-content/uploads/2023/05/Ajastu-stiil-ja-mood-april-1-2023.pdf
postimpressionism		
juugend		
9. klass	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU, ÕPPETEGEVUSED
LÄHIAJALUGU		
Maailm kahe maailmasõja vahel 1918–1939	ÕPILANE: selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloos	Võrdlev tabel Pariisi rahukonverentsi eesmärkidest ja otsustest suurriikide Suurbritannia,

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>Esimese maailmasõja tagajärjed Mõisted, märksõnad: Compiègne'i vaherahu, Pariisi rahukonverents, Versailles' süsteem, Euroopa poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda, Rahvasteliit, reparatsioonid</p>	<p>teeb allikate põhjal järeltusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis</p> <p>arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda</p> <p>toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid</p> <p>toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi</p> <p>teab, millised olid Esimese maailmasõja tagajärjed;</p> <p>teab, kuidas muutus Euroopa poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda;</p> <p>teab ja selgitab Rahvasteliidu Esimese maailmasõja järgset rolli;</p> <p>kasutab ajalookaarti ja analüüsib teemakohaseid allikaid.</p>	<p>Ameerika Ühendriigid ja Prantsusmaa näitel, peamised eesmärgid, Saksamaa küsimus ja rahulepingu tingimused</p> <p>Esimese maailmasõja tagajärjed: võitja ja kaotaja riigid, edasine mõju riikide arengule. Mis riigid muutuvad maailmas juhtriikideks ja miks?</p> <p>Töö kaardiga: kontuurkaardi täitmine - Euroopa kaart enne ja pärast Esimest maailmasõda. Mis impeeriumid lagunesid ja millised uued riigid tekkisid. Kasutada ajaloo atlast. Kaardile legendi koostamine.</p> <p>Töö allikatega: Pariisi rahukonverentsil tehtud otsused.</p> <p>Töö karikatuuridega: Rahvasteliit.</p> <p>Töö allikaga: Rahvasteliidu loomine.</p> <p>Mõistekaardi koostamine - loomise aeg, eesmärk, osalenud ja mitte osalenud.</p> <p>Pildianalüüs: mis on karikatuur?</p>
---	---	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Mis on poliitiline karikatuur? Kuidas karikatuure ajaloo tõlgendamiseks ja mõistmiseks kasutada saab?</p> <p>Poliitiliste karikatuuride joonistamine.</p> <p>Enne teemadega alustamist on soovitus õpilastega läbi teha 9. klassi lähtetaseme test: Testide andmekogus (EIS) 9. klassi ajaloo lähtetasemetest, ID 9916 (Ajaloo lähtetaseme testid)</p> <p>Rahvasteliidu loomine - kas edu või nurjumine: http://opetaja.edu.ee/euroopa_ja_bal_timaad/html/C2/C2_print.html</p> <p>Esimese maailmasõja kokkuvõte: https://www.youtube.com/watch?v=QwsVJb-ckqM</p> <p>Karikatuuri näited: http://nocumkatcher.pbworks.com/w/page/108324493/Political%20Cartoons</p> <p>Karikatuure otsida näiteks: https://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Artikkel: “100 aastat tagasi jõudis Eesti Vabariik maailma poliitikasse ja liitus Rahvasteliiduga”: https://teadus.postimees.ee/7284701/100-aastat-tagasi-joudis-estti-vabariik-maailmapoliitikasse-ja-liitus-rahvasteliiduga</p> <p>Pariisi rahukonverents: https://www.youtube.com/watch?v=vrYhLNQMRro ja https://www.youtube.com/watch?v=0jycVFL8CNM</p>
<p>Eesti Vabadussõda Mõisted, märksõnad: Vabadussõda, Tartu rahu, Jaan Poska, Võnnu lahing, Julius Kuperjanov, Johan Laidoner, Landeswehri sõda, välisriikide abi</p>	<p>ÕPILANE: analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis teab, kes olid Jaan Poska, Johan Laidoner ja Julius Kuperjanov ning selgitab nende tähtsust; teab, millal toimus vabadussõda; teab vabadussõja põhjuseid ja tagajärgi; kasutab ajalookaarti sõja pöördeliste sündmuste selgitamisel; teab ja selgitab vabadussõja rolli Eesti iseseisvuse kindlustamisel.</p>	<p>Töö kaardiga: sõja algus, pöördelised lahingud, rinde muutumine. Kasutada ajaloo atlast.</p> <p>Pildianalüüs: kes on piltidel ja mille poolest olulised vabadussõja kontekstis: Jaan Poska, Johan Laidoner, Julius Kuperjanov.</p> <p>Tartu rahulepingu tekstiga tutvumine, teatud lepingus olevate punktide üle arutlemine. Miks on 3. jaanuar ja 2. veebruar lipupäevad?: https://riigikantselei.ee/uudised/tana-sest-ja-uutest-lipupaevadest-sel-aastal</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Võrdlev tabel: poliitilis-ühiskondlik olukord Euroopas ja Eestis Esimese maailmasõja lõpust kuni 1920. aastani.</p> <p>Töö piltidega rühmas: fotod vabadussõja ja Tartu rahu kohta. Mis on pildil? Kuidas nähtut tõlgendada.</p> <p>Õppekäik kodukohas vabadussõja monumendi või lahingupaiga kohta.</p> <p>Perekonnaloo uurimine - osalemine Vabadussõjas.</p> <p>Võrdlev tabel: välisriikide roll Eesti vabadussõjas: riigid, kes aitasid, kuidas aitasid?</p> <p>Töö allikatega. Rühmatöö: ajalehe artiklite otsimine vabadussõja kohta. Mida tollastes ajalehtedes sõja kohta kirjutati: https://dea.digar.ee</p> <p>Rühmatöö esitlemine.</p> <p>Ajalugu Oskariga: Eesti vabadussõda kaardil: https://www.youtube.com/watch?v=COyZK9NHgWk</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Kristo Siig 5. klassi ajaloo kursus, video nr 17 Eesti iseseisvumine ja vabadussõda: https://www.youtube.com/watch?v=tpiLS5ygWCw</p> <p>Ajalugu Oskariga. Narva lahing: https://www.youtube.com/watch?v=VWN2F3n0OpA</p> <p>Ajalugu Oskariga. Eesti soomusrongid vabadussõjas: https://www.youtube.com/watch?v=X3MnpQhcqiQ</p> <p>Seriaal “Tuulepealne maa” teemakohaste osade vaatamine: https://jupiter.err.ee/1608311249/tuulepealne-maa</p> <p>Õppematerjali iga maakonna kohta leiab: “Eesti kultuurilooline õppematerjal”: https://www.eays.edu.ee/%C3%B5p-pematerjalid/ajalugu#h.3f41i6c8va5b</p> <p>Kindral Johan Laidoner: https://esm.ee/ekspositsioon/kindral-johan-laidoner</p> <p>Tekst ja video Jaan Poska kohta: https://jaanposka.ee/elu/jaan-poska-elu/</p> <p>Kogu Me Lugu. Vabadussõda: https://www.kogumelugu.ee/et/node</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>/1350</p> <p>Tartu rahuleping: https://www.vm.ee/tartu-rahuleping-1920 ja https://ida.aule.ee/juriidika/Tartu_rahuleping.pdf</p> <p>Raamat “Koolipoisid vabadussõjas” (2017)</p> <p>Lisa: Ideid piltidega töötamiseks: https://www.eays.edu.ee/oppematerjalid/ajalugu/fotis</p> <p>Kogu Me Lugu: https://www.kogumelugu.ee/et</p> <p>Perekonnaloo uurimisel intervjua läbiviimine ja salvestamine keskkonnas https://vocaroo.com</p> <p>Intervjuu ettevalmistamise ja läbiviimise juhend: https://drive.google.com/file/d/1w0USP4v0jHcA_KvqXvd4Zz8l_f6B81L4/view</p>
<p>Demokraatia ja diktatuurid 1920.-1930. Aastatel Mõisted, märksõnad: demokraatia,</p>	<p>ÕPILANE: iseloostab erinevaid poliitilisi õpetusi ja nende peamisi toetusgruppe ühiskonnas; analüüsib, mis on iseloomulik konservatismile, liberalismile ja</p>	<p>TTS-meetod demokraatia ja diktatuuride kohta.</p> <p>Võrdlemine: erinevad riigivalitsemise vormid-tunnused:</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>diktatuur, autoritarism, totalitarism, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism, Adolf Hitler, Benito Mussolini, Jossif Stalin, Franklin D. Roosevelt</p>	<p>sotsiaaldemokraatiale tänapäeval kujundab oma poliitilise eelistuse ja põhjendab seda tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval teab demokraatiale iseloomulikke jooni selle kujunemise ajal ja tänapäeval ja toob näiteid demokraatia arengust antiikajast tänapäevani iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda; seletab ja kasutab kontekstis mõisteid demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism; teab, kes olid Benito Mussolini, Adolf Hitler, Jossif Stalin, Franklin D. Roosevelt ja iseloomustab nende tegevust; võrdleb autoritarismi ja totalitarismi.</p>	<p>demokraatia ja diktatuur.</p> <p>Võrdlev tabel -ism'de (fašism, kommunism, natsionaalsotsialism) kohta: iseloomulikud tunnused.</p> <p>Venni diagramm: erinevused ja sarnasused -isml.</p> <p>Autoritarism ja totalitarism - erinevused ja sarnasused.</p> <p>Võrdlev tabel Saksamaa, Itaalia, NSVL kohta: diktatuuride erinevused ja sarnasused.</p> <p>Võrdlev tabel USA, Suurbritannia ja Prantsusmaa kohta: erinevused ja sarnasused demokraatias.</p> <p>Arutlev vestlus poliitilistest vaadetes: tänapäeva poliitilised parteid Eestis ning nende poliitilised vaates (lühidalt).</p> <p>Töö kaardiga: demokraatlikud riigid ja diktatuuririigid: miks, millal muutus riikide sisepoliitika ning miks jäi osa riike demokraatlikuks, osa mitte?</p> <p>Paaris- või gruppides arutleda:</p>
---	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>diktatuuri tekkimise põhjused.</p> <p>Võrdlemisoscuse arendamine: totalitaarse riigi tunnused, vt “Tagasivaade minevikku - erinevad vaatenurgad”, lk 20.</p> <p>Raamatust “Gulagi arhipelaag” (lk 393-394) katkendi lugemine. Arutletakse suuliselt loetu üle.</p> <p>Töö fotodega ja plakatitega nii demokraatlike kui diktatuuririikide kohta. Mis valdkonna või teema kohta pilt/plakat on? Kellele suunatud? Mis on sõnum? Mida on pildil/plakatil näha?</p> <p>Kõne propagandarelvana. Lõigu analüüsimine raamatust “Mein Kampf” https://www.nommeraadio.ee/meedia/pdf/RRS/Mein%20Kampf%20I.pdf . Mis hinnangu annab Hitler massidele? Mis demagoogia võtteid kasutasid natsid oma eesmärgi saavutamiseks?</p> <p>Töö tekstiliste allikatega, nende võrdlemine ja analüüsimine. Nt: https://e-koolikott.ee/en/oppematerjal/19069-Maailmasodadevaheline-a</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>eg-autoritarism-ja-totalitarism-diktatuuride-iseloomulikud-jooned/222430#222435-Totalitaarne-ja-autoritaarne-ideoloogia-Too-tekstiga ja https://e-koolikott.ee/en/oppematerjal/19069-Maailmasodadevaheline-eg-autoritarism-ja-totalitarism-diktatuuride-iseloomulikud-jooned/222436#222438-Fasistlik-Itaalia-Mussolini-valitsejana</p> <p>Grupitöö: õpetaja jaotab gruppides erinevad demokraatlikud ja totalitaarsed riigid. Koostatakse plakat. Õpetaja annab ette suunavad küsimused. Iga grupp esitleb oma riiki. Kokkuvõtteks täidab iga õpilane võrdleva tabeli.</p> <p>Juhitud kujutus - lugeda teksti mõnest sündmusest, lasa õpilastel see lõpetada ja seejärel lugeda ette õige versioon.</p> <p>Saksamaa roll enne Teist maailmasõda - võrdlemine (võrdlev tabel) - Saksamaa Esimese maailmasõja järel ja enne Teist maailmasõda.</p> <p>E-koolikott: Maailmasõdade vaheline aeg - autoritarism ja totalitarism, diktatuuride iseloomulikud jooned:</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://e-koolikott.ee/en/oppematerjal/19069-Maailmasodadevaheline-ae-autoritarism-ja-totalitarism-diktatuuride-iseloomulikud-jooned</p> <p>Õpetaja valikul jõukohased ülesanded.</p> <p>Raamat “Külalisena Kolmandas Reichis” Olavi Paavolainen (2013)</p> <p>Adolf Hitler:</p> <p>https://www.history.com/topics/world-war-ii/adolf-hitler-1</p> <p>Euroopa valikud: 20. sajandi 20.-30 aastad:</p> <p>https://drive.google.com/file/d/1fsfz29A2u9vTr2TqCgVg1PD3I5IW-mSK/view</p> <p>BBC natsi propaganda materjale:</p> <p>https://www.bbc.co.uk/history/worldwars/wwtwo/nazi_propaganda_gallery.shtml</p> <p>Mõistete kinnistamiseks:</p> <p>https://learningapps.org/display?v=p3fjb0ojj16</p> <p>Ristsõna diktatuuride kohta:</p> <p>https://learningapps.org/display?v=p405htqza16</p> <p>Kristallöö:</p> <p>https://jupiter.err.ee/1608768400/ajalugu-viie-minutiga</p> <p>Jossif Stalin:</p> <p>https://sites.google.com/view/isikul</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>ood/jossif-stalin?authuser=0</p> <p>Benito Mussolini: https://sites.google.com/view/isikulood/benito-mussolini?authuser=0</p> <p>Adolf Hitler: https://sites.google.com/view/isikulood/adolf-hitler?authuser=0</p> <p>Franklin D. Roosevelt: https://sites.google.com/view/isikulood/franklin-delano-roosevelt?authuser=0</p> <p>Winston Churchill: https://jupiter.err.ee/1608861260/ajalugu-viie-minutiga</p>
<p>Demokraatlik ja autoritaarne Eesti</p> <p>Mõisted, märksõnad: maareform, Asutav Kogu parlamentarism, põhiseadus, vaikiv ajastu, meeste ja naiste roll poliitikas ning ühiskonnas (nt. Jaan Tõnisson, Konstantin Päts, Alma Ostra-Oinas, Minni Kurs-Olesk, Marie Reisik)</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide teel ja analüüsib nende mõju</p> <p>nimetab mõjukaid ühiskonnaelu tegelasi ja toob näiteid nende tegevusest;</p> <p>selgitab ja toob näiteid mõistete ideoloogia, reform ja revolutsioon kohta;</p> <p>kirjeldab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikival ajastul.</p>	<p>Rühmatöö: võrdleva tabeli koostamine demokraatliku ja autoritaarse perioodi kohta.</p> <p>Harjutamiseks Demokraatlik ja autoritaarne Eesti (tunnuste äratundmine) https://learningapps.org/display?v=p91am7y6a22</p> <p>Video vaatamine Filmiarhiivist “Eesti Vabariigi 20. aastapäeva tähistamine (paraad ja Pätsi kõne).</p> <p>Maareformi kohta andmepõhiste tabelite analüüsimine ja järelduste tegemine.</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Eesti vabariigi neli põhiseadust - võrdleva tabeli koostamine.</p> <p>Töö piltidega: Jaan Tõnisson ja Konstantin Päts - teab, kes olid ja mis oli nende tähtsus ja roll Eestis kahe maailmasõja vahel.</p> <p>Autoritarismi avaldumine vaikiva ajastu näitel Eestis - tunnused ja näited.</p> <p>Töö allikatega: mida tollased ajalehed kirjutasid näiteks Pätsi riigipöördest või põhiseadustest.</p> <p>Faktipüramiid Konstantin Pätsi ja Jaan Tõnissoni kohta: faktid nende elu kohta, tegevus ja mõju-tähtsus Eesti ajaloo.</p> <p>Töö ajateljega: sündmuste paigutamine ajateljele</p> <p>Kontuurkaart: Eesti haldusjaotus 1920-1940.</p> <p>Saade Ajavaod. "Aatemehe Postimees" : https://jupiter.err.ee/908433/ajavaod</p> <p>Seriaal: "Wikmani poisid" (2005): https://jupiter.err.ee/1038547/wikmani-poisid</p> <p>Maareform: tekst ja video: https://novaator.err.ee/867746/video-minevikuminutid-meenutavad-99-a-asta-tagust-maareformi</p> <p>Maareform:</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://opetaja.edu.ee/harjumaa_moi_sad/ajalugu_syndmused_1919.html</p> <p>Maareformist Vana-Põltsamaa valla näitel:</p> <p>https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/33689/Kadri_%20Tael_2013.pdf?sequence=1 (saab näiteks kasutada faili lõpus olevaid tabeleid ja kaarte võrdlemiseks, analüüsiioskuse arendamiseks).</p> <p>Põhiseadus 100: https://www.pohiseadus100.ee/et/pohiseaduse-kronoloogia</p> <p>Ajaleht "Kaja" (1934): https://et.wikisource.org/wiki/Kaja/1934/03/14/Otsustavad_tunnid</p> <p>Riigikogu ajalugu: https://www.riigikogu.ee/?id=31533</p> <p>Eduard Laamani päevik lähiajaloo allikana: https://www.ra.ee/wp-content/uploads/2017/03/ArumaeHeino_Eduard_Laamani_1_TUNA2000_1.pdf ja https://www.ra.ee/ajakiri/eduard-laamani-paevik-lahiajaloo-allikana-ii/</p> <p>Jaak Valge 12. märtsi 1934 toimunud riigipöördest Eestis: https://objektiiv.ee/valgatused-jaak-valge-12-martsil-1934-toimunud-riigipoordest-eestis/</p> <p>Ajavaod. Artur Sirk ja hõimuvellid: https://arhiiv.err.ee/video/vaata/ajav</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>aod-artur-sirk-ja-hoimuvell</p> <p>Lisa:</p> <p>Eesti artiklite andmebaas: https://dea.digar.ee</p>
<p>Majandus maailmas ja Eestis kahe maailmasõja vahel Mõisted, märksõnad: konveiermeetod, inflatsioon, ülemaailmne majanduskriis, uus kurss, maaseadus, rahareform</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ning negatiivset mõju ühiskonnale</p> <p>arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda</p> <p>selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega</p> <p>arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda</p> <p>toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid</p> <p>kirjeldab ja võrdleb maailma ning Eesti majandusolusid kahe maailmasõja vahel; teab, mis muutused tõi kaasa konveiermeetodi; kasutuselevõtmine</p> <p>teab, mis olid suure majanduskriisi põhjused ja tagajärjed.</p>	<p>Põhjuse-tagajärje seosed majanduskriisi näitel: miks ja millal algas, milline oli tulemus?</p> <p>Empaatia ülesanne: õpetaja näitab suure depressiooni aegseid fotosid USAst, Saksamaast ja Suurbritanniast (sõekaevurid); õpilane valib ühe fotolt ühe isiku ning paneb tema loo kirja.</p> <p>Lünkteksti täitmine etteantud märksõnade alusel, kus kokkuvõtlikult maailma majanduse olukord kahe maailmasõja vahel.</p> <p>Ideekaart: Saksamaa majandus Esimese maailmasõja järel näidete põhjal.</p> <p>Töö pildiga: pildid konveiersüsteemist ja Henry Ford - mis muutus majanduses ja tootmises ning milline oli Henry Fordi roll selles?</p> <p>Suure majanduskriisi eeldused, põhjused, tagajärjed joonistatud skeemi kujul (näiteid https://www.facebook.com/pliatsja_praanik/photos)</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Kujundada oma Eesti kroon. Anda ülevaade rahareformist ja krooni kasutusele võtmisest.</p> <p>Arvutada tööaeg enne konveiermeetodi kasutuselevõttu ja pärast selle kasutuselevõttu.</p> <p>Töö allikatega: graafikute põhjal järelduste tegemine.</p> <p>Räpp “Suur depressioon” (inglise keeles)</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=fFu7us6bNSQ</p> <p>Õppekäik Eesti Panga muuseumisse.</p> <p>Eesti raha ajalugu: https://www.eestipank.ee/muuseum/eesti-raha-ajalugu</p> <p>Bibliograafia. Eesti majandusajalugu 1918-1940: https://www.eestipank.ee/publikatsioonid/varia/2022/bibliograafia-eesti-majandusajalugu-1918-1940</p> <p>1929. aasta must neljapäev: https://jupiter.err.ee/1608861248/ajalugu-viie-minutiga</p> <p>Franklin D. Roosevelt: https://sites.google.com/view/isikulood/franklin-delano-roosevelt?authuser=0</p> <p>Majandusraskused - kas eeldus diktatuuriks?:</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>http://opetaja.edu.ee/euroopa_ja_bal_timaad/html/B1/B1_print.html</p> <p>Taim, Andres. Võrdlev analüüs viie majanduskriisi näitel: https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/28653/Taim_Andres.pdf?sequence=1&isAllowed=y</p> <p>Rahvusvahelise valuutafondi roll XXI sajandi kriisides - eelmise sajandi kogemuste taustal: https://diplomaatia.ee/rahvusvahelise-valuutafondi-roll-xxi-sajandi-kriisides-eelmise-sajandi-kogemuste-taustal/</p> <p>Maailma muutnud majanduskriisid: Vana-Roomast tänapäevani: https://investeeri.geenius.ee/maailma-muutnud-majanduskriisid-vana-roomast-tanapaevani/</p>
<p>Kultuur kahe maailmasõja vahel maailmas ja Eestis Mõisted, märksõnad: uued valdkonnad kultuuris ja saavutused teaduses (tehnika, kino, film, kirjandus, teater, muusika jne), kultuur ja eluolu paikkonnas</p>	<p>ÕPILANE: teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel toob näiteid erinevate ajastute kultuurist analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju</p>	<p>Rühmatöö: uurida kodukohas olevaid hooneid, mälestusmärke, mis on omased kahe maailmasõja vahelisele perioodile. Koostada esitlus või näitus. Millal rajati? Kujunemislugu. Milline on seisukord tänapäeval, kasutusvaldkond. Võrdlev tabel: muusika, kunsti, filmi, teatri, kirjanduse näiteid ja isikuid maailmast ja Eestist. Otsida infot internetist. Võrdlevas tabelis on ees</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda</p> <p>kirjeldab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas;</p> <p>nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi;</p> <p>nimetab mõnda kultuuritegelast maailmas ja Eestis ning selgitab tema olulisust kultuuriloos.</p>	<p>suunised.</p> <p>Info otsimine ja uurimine kodukohaga seotud tuntud ühe või mõne kultuuritegelase kohta.</p> <p>Töö piltidega: ära tunda kultuuriga seotud tegelasi maailmast ja Eestist ning selgitada nende tähtsust.</p> <p>Võrdlemine: periood kahe maailmasõja vahel ja tänapäev: auto, raadio, meelelahutus, lennuk. Mida kaasa tõi kahe maailmasõja vahel ja mis roll on tänapäeval? Mida positiivset-negatiivset on antud tehnika areng kaasa toonud? Kellel on ligipääs?</p> <p>Näituse koostamine: valida paarides nt. raamatust “1001 leiutist, mis muutsid maailma” leiutis või avastus kahe maailmasõja vahelisest perioodist. Tuua välja, kes leiutas, millal ja mis oli/on selle tähtsus ning mõju.</p> <p>Psühhodraamameetodid ajaloo- ja ühiskonnaõpetuses (Tallinn 2016), ülesanne 10.21 Ajaloomõisted kehakeeles ja sümbolite abil: https://drive.google.com/file/d/1mi32Q-PxMZJMxWFO9wldioX6EagqjSC/view. Materjale, näiteid muuta ja vajadusel kohandada või lihtsustada.</p> <p>Raamat “Meditsiini ajalugu” (2017)</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Raamat “1001 leiutist, mis muutsid maailma” (2010)</p> <p>Filmiarhiivist “Tallinn enne ja nüüd” (1939): https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/549/</p> <p>Film “Kullapalavik: https://kultuur.err.ee/1064715/kultuurirportaali-koroonaleevendus-charlie-chaplini-kinoklassika-kullapalavik</p> <p>Telesiooni leiutamine: https://jupiter.err.ee/1608557776/ajalugu-viie-minutiga</p> <p>1936. aasta suve olümpiamängud: https://jupiter.err.ee/1608664567/ajalugu-viie-minutiga</p> <p>Kristjan Palusalu elulugu: https://www.palusalu.ee/k-palusalu-elulugu/</p> <p>Anton Hansen Tammsaare (elulugu ja videod): http://www.kirjanikemuuseumid.ee/kirjanikud/anton-hansen-tammsaare https://kreutzwald.kirmus.ee/et/lisamaterjalid/ajatelje_materjalid?item_id=53&table=Persons</p> <p>Naiste rolli muutus pärast Esimest maailmasõda: https://feministeerium.ee/neli-aastat</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>-elu-naise-seisundi-ja-kuvandi-muutumisest-esimeses-maailmasojas/ Eesti naise roll rahvuslikus narratiivis: https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c21-teadus/eesti-naise-roll-rahvuslikus-narratiivis/</p>
<p>Teine maailmasõda 1939–1945 Rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel Mõisted, märksõnad: anšluss, Müncheni kokkulepe, MRP, Hispaania kodusõda, Etioopia kriis, Mandžuuria kriis, Saksamaa taasrelvastumine, Saksamaa “Kolmas riik”</p>	<p>ÕPILANE: toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel teab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel; teab ja kirjeldab sündmuseid, mis viisid Teise maailmasõjani.</p>	<p>Võrdlev tabel 1930. aastate kriisid kohta: Mandžuuria kriis, Etioopia kriis, Hispaania kodusõda - millal toimus, põhjus, tagajärg. Mis mõju avaldas Teise maailmasõja puhkemisele? Mis roll oli Rahvasteliidul? Kontuurkaardi täitmine 1930. aastate konfliktide kohta. Ideekaardid erinevate sündmustega: MRP, anšluss, Müncheni kokkulepe, Hispaania kodusõda, Etioopia kriis, Mandžuuria kriis: osalised, põhjus-tagajärg, millal toimus, miks oli oluline Teise maailmasõja puhkemise kontekstis? Ajajoone koostamine: erinevate sündmuste paigutamine ajajoonele. Kaart: konfliktid ja kriisikolled kaardil. Nende vaatlemine kaardil või kontuurkaardile kandmine. Allikatekstide põhjal küsimuste</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>esitamine ja neile vastamine. Küsisõnad võib ette anda.</p> <p>Paaris- või rühmatööna arutlemine erinevate sündmuste üle, mis viisid Teise maailmasõja puhkemiseni.</p> <p>Juhitud kujutus - lugeda teksti mõnest sündmusest, lasta õpilastel see lõpetada ja seejärel lugeda ette õige versioon.</p> <p>Rahvasteliidu tegevus enne Teist maailmasõda - allikatekstide analüüs ja arutelu.</p> <p>Uurida tollaegseid ajalehti, mida kirjutati Teisele maailmasõjale eelnevatel aastatel erinevatest sündmustest.</p> <p>Töö karikatuuridega: nt Hispaania kodusõda, Hitleri Saksamaa. Rahvasteliidu loomine - kas edu või nurjumine: http://opetaja.edu.ee/euroopa_ja_bal_timaad/html/C2/C2_print.html</p> <p>Esitus: https://prezi.com/lvux0vz4xydo/rahvusvaheline-olukord-teise-maailmasoja-eel/</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Hispaania kodusõjas osalenud eestlaste arv: https://www.ra.ee/tuna/hispaania-kodusõjas-1936-1939-osalenud-eestlaste-arv/</p> <p>Ajajoone koostamine: www.timetoast.com</p> <p>Rahvusvahelised suhted 1930. aastail ja suuremad relvakonfliktid: http://eõpik.ee/ajalugu/lahiajalugu/3-7-rahvusvahelised-suhted-1930-aastail-ja-suuremad-relvakonfliktid/</p> <p>E-koolikott: maailmasõdadevaheline aeg - rahvusvahelised suhted: https://eelmine.e-koolikott.ee/kogumik/19075-Maailmasõdadevaheline-aeg-rahvusvahelised-suhted</p> <p>Õpetaja valikul õpilasele jõukohased ülesanded. Euroopa enne Teist maailmasõda, kaart: https://geoalliance.asu.edu/sites/default/files/maps/EU_BeforeWW2.pdf</p> <p>Kuidas Euroopa suundus sõtta 1939 (ing. keelne materjal): https://www.iwm.org.uk/history/how-europe-went-to-war-in-1939</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Juutide elu enne Teist maailmasõda (ing. k materjal): https://www.youtube.com/watch?v=kNobaSEckHQ</p> <p>Müncheni kokkulepe: https://jupiter.err.ee/1608716818/ajalugu-viie-minutiga</p> <p>Lisa: Eesti artiklite andmebaas: https://dea.digar.ee</p>
<p>Teine maailmasõda Mõisted, märksõnad: sõjategevus ida- ja läänerindel, Stalingradi lahing, teise rinde avamine (Normandia dessant), Talvesõda, Pearl Harbor, tuumarelva leiutamine ja kasutamine, koostöö liitlastega, ÜRO, Atlandi Harta, inimsusevastased kuriteod (holokaust, genotsiid)</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda;</p> <p>toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjused, sõja tulemused ja tagajärjed; seletab mõisteid MRP, holokaust, ÜRO; kirjeldab ajalookaardile tuginedes Teise maailmasõja sõjategevuse kulgu; analüüsib ja hindab inimõiguste rikkumise põhjuseid ajaloolises kontekstis.</p>	<p>Töö kaardiga: erinevad sõjarinded. Sõjaplaanid.</p> <p>Töö karikatuuridega ja plakatitega sõja kohta.</p> <p>Võrdlev tabel: erinevate sündmuste toimumise aeg, põhjused-tagajärjed, osapooled.</p> <p>Sündmuste kandmine ajajoonele.</p> <p>Töö fotodega: mis konverents, kes osalesid, millised olid tulemused?</p> <p>Propagandaplakati analüüs: nt küsimused: mida kujutatakse plakatil? kes on tegelased? mis meeleolu püütakse plakatiga tekitada? kas pildi põhjal on võimalik öelda, mis riik (või mis poolel võidelnud riik) on, selle autor ja mis riigi sõdureid seal kujutatakse?</p> <p>Mõistekaartide koostamine: ühel</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>pool mõiste, aastaarv ja/või sündmus, isik ning teisel pool selgitus.</p> <p>Mõiste- või ideekaardid mõistete kohta: genotsiid, holokaust, inimsusevastane kuritegu, mõistete tähendus tänapäeval.</p> <p>Võrdlev tabel: Teise maailmasõja tulemused: võitja ja kaotaja riigid, tulemused?</p> <p>Rühmatöö: plakati koostamine (nt www.linot.com) erinevate Teise maailmasõja sündmustega. Võib anda ka igale rühmale konkreetse sündmuse, sõja perioodi või piirkonna, mille kohta ülevaade teha. Ette võiks anda suunavad märksõnad või küsimused.</p> <p>Arutelu klassis: alguses väiksemad rühmad, seejärel üle klassi. Võib kasutada ka märkmetahvli ja/või -lehti, et saada ühiselt märksõnad kirja: mis muutus Teise maailmasõja tulemusel sõjapidamises?</p> <p>Reili Reintali magistratöö “Mängufilm ajaloo õppevahendina kolmandas kooliastmes” (2013). Tööleht “Tuumaenergia”</p> <p>Holokaust: https://drive.google.com/file/d/1Wsbd6t4mD62CUuksh937pTRHZTOZGaQg/view</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Holokausti õpetamisest https://www.humanrightsestonia.ee/tugevus/oppematerjalid_naitus/oppematerjalid/</p> <p>Film “Sauli poeg” (2015): https://kultuur.err.ee/681592/kultuuriportaal-soovitab-sauli-poeg-etv2-s</p> <p>Valikud II maailmasõjas: https://drive.google.com/file/d/15yYrOCgtFCFibJTG4loAKmx5JDFOw9fh/view</p> <p>Yad Vashem. Vabastajad ja ellujääjad: esimesed hetked (ing. keele materjal): https://www.youtube.com/watch?v=kOIHRQIQwU</p> <p>Karikatuuride näiteid: https://magazine.punch.co.uk/search?I_DSC=World%20War%202&_ACT=search&I_DSC_AND=t</p> <p>Film “Reamees Ryani päästmine” (1998) - filmi alguse vaatamine, Normandia dessant.</p> <p>Teherani konverents: https://jupiter.err.ee/1608802756/ajalugu-viie-minutiga</p> <p>Teine maailmasõda, ajajoon: https://learningapps.org/1910204</p> <p>Lisa: Reili Reintali magistritöö “Mängufilm ajaloo õppevahendina kolmandas kooliastmes” (2013).</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Miks kasutada filmi ajalooõpetuses? https://drive.google.com/file/d/1r2uWmA1Ruid-TEa-yY-mh5SGO7D_nqPw/view</p>
<p>Eesti Teises maailmasõjas Mõisted, märksõnad: baaside leping, baaside ajastu, annekteerimine, Konstantin Päts, küüditamine, suur põgenemine, nõukogude okupatsioon, Saksa okupatsioon</p>	<p>ÕPILANE: toob näiteid rahvastikurännetest, selgitades nende põhjusi ja tagajärg analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos; selgitab Eesti iseseisvumise kaotamise põhjuseid, tagajärgi, sündmuste käiku ja seoseid tänapäevaga; selgitab mõisteid MRP, küüditamine, baaside leping, okupatsioon; analüüsib eestlaste valikuid Teises maailmasõjas.</p>	<p>Töö allikatega: eestlaste valikud Teises maailmasõjas. Töö lugudega küüditamise kohta: millised olid/on inimeste mälestused 1941. ja 1944. a suur küüditamistest. Allikanäiteid: https://www.kogumelugu.ee/et/otsing?keys=Eesti+Teises+maailmas%C3%B5jas (valida eakohased ja sobilikud lood). Erinevaid lugusid võiks kuulata rühmades, neid võrrelda: sarnasused ja erinevused. Õppekäik kodukohas asuvasse Teise maailmasõjaga seotud paika. Millised on ajaloolised muutused? Uurida perekonnalugu: kas on perekonnas liiget/liikmeid, kes on küüditatud või põgenenud Teise maailmasõja ajal Eestist? Uurida mälestusi. Neid jagada klassis. Johan Laidoneri kõne: https://arhiiv.err.ee/audio/vaata/johann-laidoner Psühhodraamameetodid ajaloo- ja ühiskonnaõpetuses (Tallinna 2016), nt ül. 6.1. Eesti Teises maailmasõjas;</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>ül ül 10.16 Eesti ja eestlased Teises maailmasõjas. Kiri kodustele aastal 1944;</p> <p>ül 12.5. Küüditamine. Eesti Teises maailmasõjas;</p> <p>13.3. Suur põgenemine 1944. Eesti Teises maailmasõjas</p> <p>https://www.psyhhodraama.ee/kooli_tuskalender/projektid/psuhhodraama_meetodid-ajaloo-ja-uhiskonnaopetus_es (materjale vajadusel kohandada ja/või lihtsustada).</p> <p>Kommunistlike režiimide kuritegudest:</p> <p>https://drive.google.com/file/d/1B-Qv7vPhYja2uD-iIdwLcqjanj_lLyKz/view</p> <p>Valikud Teises maailmasõjas:</p> <p>https://drive.google.com/file/d/15yYrOCgtFCFibJTG4loAKmx5JDFOW9fh/view</p> <p>Inimsusevastased kuriteod Eestis - kuidas oli see võimalik?:</p> <p>https://drive.google.com/file/d/1FiJKpItMTLogpDwDISxQngEomd913lRI/view</p> <p>Film “1944” (2015):</p> <p>https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/16404/filmi-yldinfo</p> <p>Artikkel “Eesti meeste valikud 1941-1944”:</p> <p>https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c9-so</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>tsiaalia/eesti-meeste-valikud-1941-1944/ Vabamu muuseum: https://vabamu.ee KGB kongid Tallinn: https://www.visittallinn.ee/est/kulasta/aja/mida-teha/kulasta/muuseumid-vaatamisvaarsused/179524/kgb-vangi-kongid Õppematerjali iga maakonna kohta leiab: “Eesti kultuurilooline õppematerjal”: https://www.eays.edu.ee/%C3%B5p-pematerjalid/ajalugu#h.3f41i6c8va5b Kogu Me lugu. Eesti Teises maailmasõjas: https://www.kogumelugu.ee/et/otsing?keys=Eesti+Teises+maailmas%C3%B5jas Ajaloo raskus. Ajaloo õpetus ja pildid II: https://www.eays.edu.ee/%C3%B5p-pematerjalid/ajalugu/audiovisuaal-ii</p>
<p>Maailm pärast Teist maailmasõda Külm sõda Mõisted, märksõnad: külm sõda, Trumani doktriin, Marshalli plaan,</p>	<p>ÕPILANE: arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloo</p>	<p>Kaart: konfliktid ja kriisikoldded kaardil. Nende vaatlemine kaardil või kontuurkaardile kandmine. Probleemiaken külma sõja kriiside kohta. Jagada rühmade vahel külma sõja kriisid. Rühmad täidavad</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>raudne eesriie, külma sõja kriisikolde (nt Berliini kriis, Korea sõda, Suessi kriis, Kariibi ehk Kuuba kriis, Ungari ülestõus, Vietnami sõda, Praha kevad, Afganistani sõda)</p>	<p>iseloomustab külma sõja kujunemist ja olemust, toob esile selle avaldumise valdkonnad ja vormid; seletab ja kasutab kontekstis mõisteid külma sõda, kriisikolle, raudne eesriie.</p>	<p>tekstide ja videomaterjali põhjal probleemiakna (põhjused, osalevad pooled, olulisemad sündmused, isikud, probleemi, tagajärjed) ja esitlevad seda kas plakati või esitluse näol.</p> <p>Töö ajajoonega - külma sõja kriiside järjestamine</p> <p>Töö allikatega - õpetaja valib sobivad allikad, nt https://eelmine.e-koolikott.ee/kogumik/19129-Kulma-soja-puhkemine-Kahepooluseline-maailm</p> <p>Mõistete harjutamiseks ristsõna https://learningapps.org/display?v=pv92ohckj21</p> <p>Esitlus: https://www.slideshare.net/nataljado/vgan/klm-sda-26647515</p> <p>Esimesed tuumakatsetused 1946: https://jupiter.err.ee/1608631987/ajalugu-viie-minutiga</p> <p>Ajalugu viie minutiga: Berliini blokaad https://jupiter.err.ee/1608625243/ajalugu-viie-minutiga</p> <p>Raudne eesriie: https://jupiter.err.ee/1608535438/ajalugu-viie-minutiga</p> <p>Ungari ülestõus: https://jupiter.err.ee/1608749857/ajalugu-viie-minutiga</p>
---	---	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Berliini müüri ehitamine: https://jupiter.err.ee/1608292686/ajalugu-viie-minutiga Kuuba raketikriis https://jupiter.err.ee/1608370350/ajalugu-viie-minutiga Vietnami sõja algus: https://jupiter.err.ee/1608861230/ajalugu-viie-minutiga Afganistani sõda: https://jupiter.err.ee/1608413927/ajalugu-viie-minutiga Berliini müüri langemine 1989: https://jupiter.err.ee/1608377972/ajalugu-viie-minutiga</p>
<p>Demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda</p> <p>Mõisted, märksõnad: heaoluühiskond, mustanahaliste ja naiste õigused, jagatud Saksamaa, noorteliikumised, hipide liikumine, globaliseerumine, NATO, Euroopa Liit, võtmeisikud (nt. Margaret Thatcher, Ronald Reagan, Martin L. King, Elisabeth II, Rosa Parks, Rachel Carson, Madeleine</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloo arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ja põhjendab seda</p> <p>kirjeldab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel teab, kes olid Martin Luther King, Margaret Thatcher ja Ronald Reagan ning iseloomustab nende tegevust iseloomustab erinevaid sotsiaalseid liikumisi ja toob näiteid kirjeldab Saksamaa poliitilist olukorda</p>	<p>Vastastikune õpetamine e siksak meetod: ette anda allikad, küsimuste esitamine ja neile vastamine.</p> <p>Juhtumi analüüs: kuidas näiteks liiguti mustanahaliste õiguste suunas - ette anda olnud juhtum(id) ja kuidas olukord lahendada.</p> <p>Kaarditöö: jagatud Saksamaa. Poliitilised tingimused erinevates Saksamaa piirkondades.</p> <p>Pilditöö: pildid isikute ja sündmustega - märkida, sündmus isik pildil ning panna juurde tähtsus.</p> <p>Avastades humanitaarõigust (2002) - teema "Üksinda pingil"</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>Albright, Hanna Arendt, Indira Ghandi, Ruth Bader Ginsburg, John F. Kennedy, Richard Nixon, Mahatma Gandhi</p>	<p>ajaloo kaardi toel.</p>	<p>https://www.icrc.org/en/doc/what-we-do/building-respect-ihl/education-outreach/ehl/ehl-other-language-versions/ehl-estonian-modules.pdf NATO asutamine 1949: https://jupiter.err.ee/1608542866/ajalugu-viie-minutiga Dr Martin Luther Kingi kõne: https://jupiter.err.ee/1608682303/ajalugu-viie-minutiga John F. Kennedy tapmine: https://jupiter.err.ee/1608861245/ajalugu-viie-minutiga Richard Nixon: https://jupiter.err.ee/1608826570/ajalugu-viie-minutiga Martin Luther King: https://jupiter.err.ee/1608834475/ajalugu-viie-minutiga Mahatma Gandhi: https://jupiter.err.ee/1608724891/ajalugu-viie-minutiga Terje Toomistu. Nõukogude hipide passiivne protest: https://kultuur.err.ee/879838/terje-toomistu-noukogude-hipide-passiivne-protest Allikatekste: Noorsooliikumine: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19097-Uhiskondlikud-liikumised-ja-ideoloogiad-elulu-ja-kultuur-20-sajandil/222690#222693-Noorsooliik</p>
---	----------------------------	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>umine (vajadusel kohandada)</p> <p>Ühiskondlikud liikumised 20. sajandi:</p> <p>https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19097-Uhiskondlikud-liikumised-ja-ideoloogiad-eluolu-ja-kultuur-20-sajandil/222690 (ülesandeid lihtsustada ja kohandada ea- ja võimete kohaseks)</p> <p>Artikkel jagatud Saksamaa kohta: https://teadus.postimees.ee/4276187/asjad-mida-sa-sotsialistliku-ida-saksamaa-kohta-voib-olla-varem-ei-teadnud</p> <p>Kes oli Margareth Thatcher? (ing. k materjal): https://www.margareththatcher.org/essential/kids</p> <p>Film “Raudne leedi” (2011)</p> <p>Ronald Reagan (ing. k materjal): https://www.britannica.com/biography/Ronald-Reagan/Presidency</p> <p>Ronald Reagan (videod): https://www.reaganlibrary.gov/reagans/ronald-reagan</p> <p>Margareth Thatcher (video): https://www.youtube.com/watch?v=kzmnNsTIqZk</p> <p>NATO (ing. k materjal):</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://www.nato.int/nato-welcome/ Euroopa Liidu ajalugu (video, ingl. keelne materjal):</p> <p>https://www.britannica.com/video/191091/overview-history-European-Union</p> <p>Avastades humanitaarõigust: https://www.icrc.org/en/doc/what-we-do/building-respect-ihl/education-outreach/ehl/ehl-other-language-versions/ehl-estonian-modules.pdf</p> <p>Heaoluühiskonna kujunemine pärast Teist maailmasõda: https://www.slideshare.net/katrisilla/heaoluhiskonna-kujunemine-peale-ii-maailmasda</p>
<p>Kommunistlikud riigid ja Eesti NSV Mõisted, märksõnad: NSV Liit, stalinism, sula, stagnatsioon, poliitiline juhtimine, kommunistliku partei liidrid Stalinist kuni Gorbatsšovini, metsavendlus, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, plaanimajandus, massirepressioonid, küüditamine, dissident, võtmeisikud (nt.</p>	<p>ÕPILANE: analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode</p> <p>nimetab NSVL liidreid (Stalin, Hruštšov, Brežnev, Gorbatsšov) ning iseloomustab nende võimuperioodi;</p> <p>võrdleb eri perioode arutluse käigus;</p> <p>toob esile kommunistlikule ühiskonnale iseloomulikke jooni (võimu koondumine, vastandumine läänele, propaganda jne);</p> <p>selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;</p> <p>kirjeldab nõukogude võimu mõju Eesti</p>	<p>Õppimine dokumentaalsate abil, lõigud valitud - juhitud vaatamine.</p> <p>Ajavaod: Sula või “sula”? (Stalini surm, Hruštsovi võimuletulek ja välispoliitika, Kuuba kriis Berliini müüri ehitamine), etteantud küsimustele vastuste leidmine saatest.</p> <p>https://arhiiv.err.ee/video/vaata/ajavaod-sula-voi-sula</p> <p>Töö allikatega: õppematerjal “Tagasivaade minevikku - erinevad vaatenurgad”, Aeg ilma valikuteta: Läti ja Eesti NSV Liidu koosseisus</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>Leida Laius, Johannes Käbin, Karl Vaino, Vaino Väljas)</p>	<p>ajaloole pärast Teist maailmasõda, toob välja iseloomulikud jooned näidete abil, kasutab mõisteid õiges kontekstis.</p>	<p>https://drive.google.com/file/d/1TBen499pwS8fkI3IgSmPkM5Ous-1wLSU/view</p> <p>Õppematerjal “Ajaloõpetus ja pildid” koos töölehtedega: Ajaloo raskus - sõja ja totalitarismi kogemus”</p> <p>https://www.eays.edu.ee/%C3%B5pempmaterjalid/ajalugu/audiovisuaal-ii</p> <p>Saatelõigust info leidmine ning analüüsimine: “Teisitimõtletajatega tegelemine” (lk 81-82)</p> <p>https://www.etera.ee/zoom/9877/view?page=82&p=separate&search=aimar%20siliv%C3%A4lja&tool=search&view=0,0,2480,2126</p> <p>Ajas orienteerumine, mõistete kinnistamine:</p> <p>https://eelmine.e-koolikott.ee/kogumik/19135-NSV-liit-valitsejad-majandus-ja-uhiskond</p> <p>ENSV</p> <p>https://eelmine.e-koolikott.ee/kogumik/19137-Eesti-NSV</p> <p>Töö ajajoonega</p> <p>https://ajalugu.haridusekraanil.ee/teoreetiline-osa/lugu-ajas/uhe-loo-elulugu</p>
---	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Mäng: isiku või popkultuuri kultus? Sarnasuste-erinevuste leidmine, arutelu. https://ajalugu.haridusekraanil.ee/teoreetiline-osa/lugu-ajas</p> <p>Töö mõistetega https://ajalugu.haridusekraanil.ee/teoreetiline-osa/aeg-loos/kuidas-kunstitekstid-minevikku-vahendavad</p> <p>Nõukogudeaegsete nähtuste seletamine pildikeele abil. Saatesari Ajavaod: Sula või “sula”? https://arhiiv.err.ee/video/vaata/ajavaod-sula-voi-sula</p> <p>David Vseviov: Kuidas kujunes välja Stalini isikukultus? https://ajalugu.haridusekraanil.ee/teoreetiline-osa/lugu-ajas</p> <p>Saatesari Ajavaod: ohtlikud võimule. https://arhiiv.err.ee/video/vaata/ajavaod-ohtlikud-voimule</p> <p>Mõistete kinnistamiseks ristsõna: NSVL 1945-1985 https://learningapps.org/display?v=pinuao61c20</p> <p>Mõistete, daatumite, kriiside</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>kinnistamiseks https://quizlet.com/569989465/ajalugu-kulm-soda-flash-cards/</p> <p>Õppematerjal “Kommunismi kuriteod” https://drive.google.com/file/d/1B-Qv7vPhYja2uD-ildwLcqjanj_lLyKz/view</p> <p>1945-1991 IV Nõukogude okupatsioon - ajajoon https://militaryheritagetourism.info/et/history/timeline/ST#t1-44</p> <p>Valik ülesandeid Eesti NSV kohta https://eelmine.e-koolikott.ee/kogumik/19137-Eesti-NSV</p> <p>Tšernobõli tuumakatastroof: https://multimedia.europarl.europa.eu/et/video/history-chernobyl-nuclear-disaster_V001-0020</p> <p>Film “Seltsimees laps” https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/18426</p> <p>Ajalugu ekraanil https://ajalugu.haridusekraanil.ee/</p> <p>Aimar Silivälja magistritöö TLÜ -</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>“Eesti Rahvusarhiivi digitaalse arhiivi saated õppematerjalina ajalootunnis” (lk 81-82) https://www.etera.ee/zoom/9877/view?page=82&p=separate&search=aimar%20siliv%C3%A4lja&tool=search&view=0,0,2480,2126</p>
<p>Kultuur ja eluolu 20. sajandi teises pooles maailmas ja Eesti NSV-s</p> <p>Mõisted, märksõnad: infotehnoloogia areng, massikultuur ja kõrgkultuuri valitud näidete põhjal</p>	<p>ÕPILANE: kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid hariduse, tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest</p> <p>toob näiteid hariduse, tervishoiu, sotsiaals- ja igapäevaelu valdkonnast eri ajastutel märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutudaanalüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist</p> <p>iseloomustab kultuuri ja eluolu muutumist 20. sajandi teisel poolel; teab mõnda maailma ja Eesti tuntud kultuuritegelast ja selgitab nende tähtsust.</p>	<p>Vestlus/intervjuu: õpilased uurivad kodus vanematelt, vanavanematelt ja/või perekonna tuttavatelt, missugune oli eluolu nõukogude ajal (kool, poes käimine, elamud, kultuur, meelelahutus jne). Kirjalikult või salvestada vestluse/intervjuu. Eelnevalt ette valmistada küsimused intervjuuks/vestluseks.</p> <p>Nõukogudeaegne ese: õpilased toovad võimaluse korral kooli kaasa ühe eseme, mis on pärit nõukogude ajast. Teavad eseme lugu.</p> <p>Rühmatöö: õpilased esitlevad eset ning teevad kokkuvõtva plakati esemetest ja kodus räägitud lugudest. Esitluse võib teha ka digitaalselt.</p> <p>Ajajoon rühmatööna. Õpilased kannavad esemed ajajoonele.</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Õppekäik kodukohas või selle läheduses olevasse paika, mis seostub ENSV ajaga. Miks oluline? Mis on tänapäeval roll või tähtsus? Kuidas säilinud? Mis lugusid paiga kohta teatakse? Näiteid õppematerjali iga maakonna kohta leiab: “Eesti kultuurilooline õppematerjal”: https://www.eays.edu.ee/%C3%B5p p materjalid/ajalugu#h.3f41i6c8va5 b</p> <p>Perekonnaloos uurida metsavendluse kohta.</p> <p>Teha lühiettekandeid nõukogude aja Eesti muusikute, sportlaste, kirjanike, näitlejate, teadlaste jt kohta (õpetaja võib anda valiku ette, võimalusel esitleda kodukandiga seotud isikuid, organisatsioone): nt Georg Ots, Paul Keres, spordiselts “Kalev”, Jaak Uudmäe, Ants Antson, Jaan Kross, Ellen Niit, Uno Naissoo, Gustav Ernesaks, ansambel “Laine”, Eve Kivi, Lia Laats, Ervin Abel jne. Võib ka teha segamini läänemaailma kultuuritegelaste kohta (näitlejad, muusikud, kirjanikud, sportlased): nt Aretha Franklin, Rolling Stones, Elvis Presley, Marilyn Monroe,</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Andy Warhol, Albert Camus, the Beatles”, Queen” jne.</p> <p>Tunne oma ajalugu: https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/6653-Tunne-oma-ajalugu</p> <p>Nõukogude-aegsed korterelamud EVM: https://evm.ee/haridus</p> <p>Tallinnas asuvad nõukogude-aegsed objektid: https://www.puhkaeestis.ee/et/omalkael-noukogude-ajastu-ja-militaartuur-tallinnas</p> <p>Õppekäik kodukohaga seotud ajaloolisesse paika. Õppematerjali iga maakonna kohta leiab: “Eesti kultuurilooline õppematerjal”: https://www.eays.edu.ee/%C3%B5ppematerjalid/ajalugu#h.3f41i6c8va5b</p> <p>Veebipõhine helisalvestus: https://vocaroo.com/</p> <p>Kodukohaga seotud videosid: https://arkaader.ee/landing/br/rHczO7kKnl</p> <p>Vaadata lõike seriaalist “ENSV”: https://etv.err.ee/ensv</p> <p>Pildimaterjali ajastu kohta: https://ajapaik.ee/?page=1</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Metsavenna talu: https://www.metsavennatalu.ee Kodukohas metsavendade lood ja punkrid, nt Ennuksmäe metsavendade punker Viljandimaal: https://www.viljandivald.ee/ennukse-mae-metsavendade-punker</p> <p>“Pealtnägija”: legendaarsed Kaubamaja müüjad rääkisid nõukogude defitsiidist: https://menu.err.ee/316150/pealtnagi-ja-legendaarsed-kaubamaja-muujad-raakisid-noukogude-defitsiidist</p> <p>Filmi “Seltsimees laps” sobilike teemakohaste lõikude vaatamine olustiku kohta (riietus jne): https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/18426</p> <p>Film “Vehkleja” teatud lõikude vaatamine kultuuri ja keskkonna visualiseerimiseks: https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/17081</p> <p>Film “Elavad pildid” - osad, mis illustreerivad nõukogude aja eluolu: https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/11719/sisukokkuvote</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Film “Disko ja tuumasõda” https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/11534 ja https://www.youtube.com/watch?v=Kmy1pR82Yu0</p> <p>Raamat “Nõukogude kool ja õpilane” (Tammeraamat 2006): https://www.ester.ee/record=b2113130*est</p> <p>Kogu Me Lugu: https://www.kogumelugu.ee (õpetaja valib eakohase ja sobiliku videoloo või lõigu videost).</p> <p>Saade Ajavaod. “Reality show - Tallinn 80”: https://jupiter.err.ee/1092642/ajavaod</p> <p>Artikkel “Kuidas rääkida nõukogude aja kunstist, kultuurist, Ida-Lääne suhetest?”: https://kultuur.err.ee/591007/kuidas-raakida-noukogude-aja-kunstist-kultuurist-ida-laane-suhetest</p> <p>Ajastutruu film olustikust “Kalev”: https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/20520</p> <p>Esimene inimene kuul: https://jupiter.err.ee/1608271623/aja</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>lugu-viie-minutiga</p> <p>Interneti ajalugu: http://www.cs.tlu.ee/~rinde/materjal/internet/internet_1_ajalugu.pdf</p> <p>Lisa: Intervjuu ettevalmistamise ja läbiviimise juhend: https://drive.google.com/file/d/1w0USP4v0jHcA_KvqXvd4Zz8l_f6B81L4/view</p> <p>Postimees. Teadus. "Täna ajaloos" rubriik: https://teadus.postimees.ee/section/3115</p>
<p>Eesti iseseisvuse taastamine Mõisted, märksõnad: laulev revolutsioon, Balti kett, fosforiidikampaania, IME, Rahvarinne, suveräänsusdeklaratsioon, MRP-AEG, perestroika, glasnost, rahareform Eestis, võtmeisikud (nt Lennart Meri, Mart Laar, Edgar Savisaar Marju Lauristin, Lagle</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis selgitab, kuidas igal inimesel on võimalik olla traditsioonide hoidmise kaudu kultuuripärandi kandja selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu</p> <p>kirjeldab Eesti iseseisvuse taastamist ja Eesti Vabariigi arengut;</p> <p>seletab ja kasutab kontekstis mõisteid perestroika, glasnost, Balti kett, laulev revolutsioon;</p> <p>nimetab võtmeisikuid Eesti iseseisvuse</p>	<p>Pildianalüüs: vaadatakse Tallinna lennujaama pilti. Kelle nimega lennuväli seostub?</p> <p>Ideekaart: loetakse teabeteksti Lennart Meri kohta (valju häälega). Koostatakse ideekaart Lennart Meri kohta. Sama meetodit võib kasutada ka teiste võtmeisikute kohta.</p> <p>Visuaalne materjal: iseseisvuse taastamise kohta vaadatakse filmi. Küsimuste esitamine ja neile vastamine (küsimuste algused ette anda).</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>Parek, Mihhail Gorbatošov, Boris Jeltsin).</p>	<p>taastamise protsessis ja annab hinnangu nende tegevusele ajaloolises kontekstis.</p>	<p>Mälestused: uuritakse vanematelt ja/või vanavanematelt, mida nad mäletavad iseseisvuse taastamisest. Võimaluse korral tuuakse kodust kaasa pilte, esemeid vms. Õpilane jutustab (nt paaristõona), mis talle kodus selle pildi või eseme kohta räägiti ning kuidas see on perekonnaga seotud. Mis on emotsionaalne väärtus? Miks on seda pilti või eset alles hoitud?</p> <p>Kontuurkaart: Balti kett kandmine kontuurkaardile ning selgitamine, miks see toimus, kus ja millal.</p> <p>Mälestuste kogumine: kas on peres kedagi, kes Balti ketis osales? Uurida perekonnalugu ja pilte antud sündmusega seoses.</p> <p>Isamaaliste laulude kuulamine. Näiteks “Ei ole üksi üksi maa” - õpetaja selgitus, miks see laul ja kuidas on seotud fosforiidisõjaga; arutleda klassis, kuidas seostub iseseisvuse taastamisega. Miks on olulised iseseisvuse taastamise kontekstis nt öölaulupeod või 20. augusti muusikalised rahvaüritused?</p> <p>Lünkteksti täitmine iseseisvuse</p>
---	---	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>taastamise kohta, märksõnad on etteantud.</p> <p>Tutvuda näiteks Balti keti kajastanud toleaege ajalehe artikliga (“Ühistöö”: Rapla maakonna leht, nr. 102, 31 august 1989):</p> <p>https://dea.digar.ee/?a=d&d=uhistoo19890831.2.5&srpos=12&e=-----et-25--1--txt-txTI-Balti+tee-----</p> <p>Lünktekst: ette on antud märksõnad ja tuleb paigutada sõnad, mõisted õigesse lünka.</p> <p>Õpetaja lühike ülevaade krooni kasutusele võtmise kohta - milline oli kroon? tuua kroone näha kooli, kui on. Millal kroon asendus euroga? Mis on krooni väärtus tänapäeval?</p> <p>Mõiste kaartide koostamine: ühel pool mõiste, nimi, aastaarv ja/või teisel pool selgitus.</p> <p>Digitaalne ajarännak</p> <p>https://digirannak.erm.ee/lehed/juhead/</p> <p>Õppekäik kodukohaga seotud ajaloolisesse paika. Õppematerjali iga maakonna kohta leiab: “Eesti</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>kultuurilooline õppematerjal”: https://www.eays.edu.ee/%C3%B5p pematerjalid/ajalugu#h.3f41i6c8va5 b</p> <p>Kodukohaga seotud videosid ajastu ja teema kohta: https://arkaader.ee/landing/br/rHczO 7kKnl</p> <p>Lennart Meri: https://www.youtube.com/watch?v=CvtofTk5tDs ja http://www.filmi.arhiiv.ee/fis/ (märksõna: Lennart Meri)</p> <p>Balti kett: https://www.youtube.com/watch?v=D3EfVRywaa4</p> <p>Vaadata lõike filmist „Laulev revolutsioon“: https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/11689/</p> <p>Vaadata lõike filmist “Rodeo”: https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/19110</p> <p>Veebipõhine helisalvestus: https://vocaroo.com/ (kasutada nt mälestuste kogumiseks ja esitlemiseks).</p> <p>Vaadata lõike seriaalist “ENSV”: https://etv.err.ee/ensv (osad, mis seotud iseseisvuse taastamisega)</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>Film “Fosforiidisõda”: https://www.kogumelugu.ee/et/videoteek/fosforiidisoda</p> <p>1987: https://meieparlamentjaaeg.nlib.ee/1941-1991/1987/</p> <p>Film “Kuidas elad, Virumaa?: https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/3405</p> <p>Laul “Ei ole üksi ükski maa”: https://www.youtube.com/watch?v=LKpk601H0ss</p> <p>Iseseisvuse taastamine 30: https://www.youtube.com/@iseseisvusetastamine3097/video</p> <p>Ajavaod. Maareform - 20: https://arhiiv.err.ee/video/vaata/ajavaod-maareform-20</p> <p>Video “Rahavahetus 1992”: https://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/11016/filmi-ylldinfo</p> <p>Intervjuu sari “Mõtestame rahareformi: https://www.eestipank.ee/et/rahareformi-30-aastapaev/intervjuusari-motestame-rahareformi</p> <p>Ajapaik.ee - vana ja uus pilt. Leida</p>
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>üles koht, objekt vana fotona ja teha ise samast kohast uus foto: https://linnamuuseum.ee/cat-fotomuuseum/ajapaik/</p> <p>Valimised 1992: https://www.youtube.com/watch?v=0NBgrw0RKzA</p> <p>Viktoriin: https://learningapps.org/1284736</p>
<p>Maailm 1990. aastatest alates</p> <p>Mõisted, märksõnad: NSVL lagunemine, Saksamaa taasühinemine, rahvusvahelised organisatsioonid (NATO, EL laienemine, ÜRO), rahu ja konfliktide lahendamine, identiteet ja mitmekesisus, energiamajandus, globaalprobleemid (nt epideemiad, demograafiline olukord, kliimaküsimused, terrorism).</p>	<p>ÕPILANE:</p> <p>iseloomustab nüüdisaja demokraatlikku ühiskonda mõne riigi näitel</p> <p>selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega</p> <p>märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile,</p> <p>mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga</p> <p>toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed;</p> <p>teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastatel;</p> <p>teab ja toob näiteid globaalprobleemide kohta;</p> <p>analüüsib kriitiliselt mineviku tõlgendusi ja nende mõju iseenda ning kogukonna</p>	<p>Töö kaardiga: märgib, mis riigid tekivad NSVL lagunemisel, Tšehhoslovakkia ja Jugoslaavia lagunemisel.</p> <p>Ajajoon: Euroopa Liidu ja NATO laienemine: millal ühines Eesti EL ja NATO-ga? Mis ajal võttis Eesti kasutusele euro?</p> <p>Paaris- või grupitöö: erinevad globaalprobleemid (epideemiad, terrorism jne): selgitatakse põhjuseid, tuuakseid näiteid.</p> <p>Probleemiaken: gruppides anda ette probleemküsimus, mis tuleb lahendada: probleemi põhjused, tagajärjed, näiteid ning võimalikud lahendused.</p> <p>Internetist info otsimine ja esitlemine ette antud teemal.</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>olevikule ja tulevikule.</p>	<p>Tutvuda ja otsida ajakirjandusest artikleid valitud teemade kohta: https://dea.digar.ee/?a=p&p=home&e=-----et-25--1--txt-txTI-Balti+tee- -----</p> <p>Tekstide analüüs: (õpilane valib ühe artikli lugemiseks):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. https://diplomaatia.ee/kollektiivne-putin-ja-kollektiivne-laas/ 2. https://diplomaatia.ee/soda-rahu-ja-veto-vaikeriigil-on-uro-julgeolekun-oukogus-oma-koht/ 3. https://diplomaatia.ee/ameerika-juhtroll-natos-konarlik-naasmine-ent-kindel-tulevik/ 4. https://diplomaatia.ee/nato-ja-vene-maa-vastasseis-musta-mere-piirkonnas/ <p>Berliini müüri lagunemine: https://jupiter.err.ee/1608377972/ajalugu-viie-minutiga</p> <p>Euroopa ajaloo maja: https://historia-europa.ep.eu/et/pusinaitus/muurid-langevad</p> <p>Eesti kunst 1990. aastatel: https://kumu.ekm.ee/syndmus/pusiekspositsioon-tulevik-on-tunni-aja-pa-rast-est-ki-kunst-1990-aastatel/</p> <p>DIGAR. Eesti artiklid: https://dea.digar.ee/?a=p&p=home&e=-----et-25--1--txt-txTI-Balti+tee- -----</p>
--	---------------------------------	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>25 aastat Saksamaa taasühinemisest: https://www.europarl.europa.eu/news/et/headlines/eu-affairs/20151001STO95135/25-aastat-saksamaa-taasu-hinemisest-parlamendi-roll</p> <p>Kloonitud lammas Dolly: https://novaator.err.ee/253222/5-juulil-1996-sundis-kloonitud-lammas-dolly</p> <p>20. ja 21. sajandi viirused: https://et.wikipedia.org/wiki/Viirused_inimkonna_ajaloos#20._ja_21._sajand</p> <p>Käime läbi kõik Eesti ajaloo suured epideemiad: https://forte.delfi.ee/artikkel/89284997/forte-intervjuu-kaime-labi-koik-esti-ajaloo-suured-epideemiad</p> <p>Raamat “1001 leiutist, mis muutsid maailma” (2010)</p> <p>Kultuur ja meelelahutus 1990ndatel: https://www.delfi.ee/artikkel/13632055/kultuur-ja-meelelahutus-1990ndatel-meenuatame</p> <p>Mondo: https://mondo.org.ee/programmid/</p> <p>Mondo. Keskkond: https://mondo.org.ee/programmid/#keskkond</p> <p>Mondo filmikogu: https://maailmakool.ee/filmikogu/</p> <p>Mondo. Kliima:</p>
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		<p>https://mondo.org.ee/kliima/ Maailmakool. Õppematerjalid - Rändekool: https://maailmakool.ee/randekool/oppematerjalid/ Mondo maailmakooli õppematerjalid: https://maailmakool.ee/materjalid/ Kriitline ajalugu: https://euroclio.eu/download/critical-history-study-guide-estonian/ Lisa: EuroClio materjalid ajaloo õpetamiseks: https://euroclio.eu/resources/</p>
--	--	---

HINDAMINE

Praktilised tööd: Hinnatakse õpilase oskust rakendada teoreetilisi teadmisi praktikas, tööprotsessi korrektsust, tulemuse kvaliteeti ja esitlusoskust. Hindamisel pööratakse tähelepanu nii töö planeerimisele, teostamisele kui ka analüüsile.

Loovülesanded: Hinnatakse õpilase loovust, originaalsust, ideede genereerimise oskust, probleemilahendusvõimet ja eneseväljendusoskust.

Tunnitöö: Hinnatakse õpilase aktiivsust tunnis, osalemist aruteludes, ülesannete lahendamise kiirust ja täpsust ning suutlikkust seostada õpitut varasemate teadmistega. Oluline on ka õpilase panus rühmatöösse ja koostöö teiste õpilastega.

Töövihiku harjutused: Hinnatakse õpilase arusaamist õpitust, oskust iseseisvalt ülesandeid lahendada ning korrektsust ja täpsust.

Teoreetilised teadmised: Hinnatakse õpilase faktiteadmisi, arusaamist mõistetest ja seostest ning oskust neid teadmisi rakendada. Hindamine võib toimuda suuliste vastuste, kirjalike tööde, testide või muude meetodite abil.

Ühiskonnaõpetuse ainekavad

Õppeaine kirjeldus

Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste sotsiaalse kompetentsuse kujunemises. Ühiskonnaõpetus aitab õpilasel arendada ettevõtlikkust ning kujuneda ennast teostavaks, kaasinimesi arvestavaks, sotsiaalselt pädevaks ja toimetulevaks ühiskonnaliikmeks.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Ühiskonnaõpetuse tunnis omandatud teadmised, oskused ja hoiakud seostuvad tihedalt teistes õppeainetes (ajaloos, geograafias, inimeseõpetuses jt) õpituga, olles aluseks elukestvatele õppele.

Põhikooli ühiskonnaõpetus käsitleb kõige üldisemal kujul ühiskonna toimimist, kodaniku seoseid ühiskonna põhivaldkondadega (majanduse, poliitika ja õigusega), ent ka suhteid erinevate sotsiaalsete rühmadega. Kodanikuna mõistetakse demokraatliku ühiskonna liiget, kes suhtleb ühiskonna institutsioonidega, lähtudes oma huvidest ja võimalustest.

Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemises, sh ettevõtlikkus, seaduste austamine, töökus, sooline võrdõiguslikkus, vabadus, kodanikualgatus, sotsiaalne õiglus ja kodanike võrdne kohtlemine, inimõiguste austamine, mõistev suhtumine erinevustesse, tauniv suhtumine eelarvamustesse, säästlik suhtumine keskkonda, lugupidav suhtumine teiste rahvaste ja maade kultuuritraditsioonidesse ning soov neid tundma õppida; oma maa kultuuripärandi väärtustamine; teadvustamine, et kõikide maailma riikide elatustase ei ole võrdne ja maailmas on palju vaesust ning paljude inimeste materiaalne heaolu on võimalikuks saanud looduse ja tuleviku arvelt jne.

Ühiskonnaõpetuse eesmärk on praktiliste ülesannete, probleemide analüüsimise ja ainealaste põhimõistete omandamise kaudu saada tervikpilt ühiskonna toimimisest. Tähtsal kohal on igapäevaeluga seonduvate probleemide lahendamine ning asjatundlike otsuste tegemise oskuste kujunemine, mis aitab õpilasel ühiskonnas toime tulla. Nii kujuneb õpilasel tervikpilt ühiskonnast, kus teadvustatakse inimtegevuse ja looduse vastastikust mõju ning väärtustatakse jätkusuutlikku eluviisi.

I kooliastmes on ühiskonnaõpetuse teemad lõimitud inimeseõpetuse ainekavva. II ja III kooliastmes õpitakse ühiskonnaõpetust eraldi aiena.

II kooliastmes tutvub õpilane oma lähiümbruse sotsiaalsete suhete süsteemiga, keskendudes sotsiaalselt erinevate isiksuste ja rühmade koosseksisteerimisele. Käsitelu keskmes on inimesed meie ümber, kool ning õpilase kodukoht.

III kooliastmes käsitletakse riiklike institutsioonide funktsioone ja toimimispõhimõtteid. Riigivalitsemisega tutvudes käsitletakse põhiseaduslikke institutsioone. Oluline on pöörata tähelepanu kodanikuõigustele ning poliitika avaldumisele igapäevaelus. Majandusteemade käsitlemine III kooliastmes keskendub isiklikule majandamisele, ettevõtlusele, riigi majanduse reguleerimisele ja turumajanduse sotsiaalsetele mõjudele. Ainet käsitletakse võimalikult igapäevaeluga seostatult.

Õppeprotsessis on oluline koht uurimuslikel õpivõtetel, mille toel omandavad õpilased probleemide seadmise, hüpoteeside sõnastamise, töö kavandamise ja korraldamise, kriitilise mõtlemise ning tulemuste tõlgendamise ja esitamise oskused, esitades materjale nii suuliselt kui ka kirjalikult ning kasutades näitlikustamiseks mitmesuguseid visuaalseid vorme ja võimaluse korral rakendatakse seda praktikas, nt demokraatia koolis, kodanikualgatus, vabatahtlik tegevus kodukohas jm.

Aktiivseks kodanikuks olemine tähendab kodanike kaasatust laiemalt, mitte ainult hääletamist valimistel. See avardab ka ühiskonnaõpetuse praktilise õppe võimalusi noorte jaoks, kes pole veel hääleõiguslikud (nt õpilaste võimekuse piires koolielu korraldamises, tarbijahariduses, kodanikualgatuses).

Õppes kasutatakse tehnoloogilisi vahendeid, sh IKT võimalusi.

II KOOLIASTME LÕPUKS TAOTLETATAVAD TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

1. tunneb kodukoha kodanikuühendusi ja -algatusi;

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

2. teab lapse õigusi ja olulisemaid inimõigusi;
3. mõistab seaduse ees võrdsuse põhimõtet ja järgib seadusi;
4. rakendab demokraatia põhimõtteid koolielus ning toetab koolidemokraatiat oma käitumisega;
5. tunneb Eesti riigi põhiseaduslikke institutsioone ja olulisemaid ametikohti;
6. eristab fakti arvamusest ja hindab allikate usaldusväärsust;
7. viitab korrektselt kasutatud allikatele ja järgib autoriõigusi;
8. väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning oskab märgata ja taunida diskrimineerimist;
9. mõistab oma rolli kultuuri kandja ja loojana;
10. tunneb tervise- ja turvariske ning oskab vajadusel abi otsida;
11. planeerib teadlikult oma aega ja raha;
12. teeb vastutustundlikke tarbimisotsuseid.

III KOOLIASTME LÕPUKS TAOTLETATAVAD TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

1. Teab, et Eesti peab arvestama rahvusvahelise olukorra ja rahvusvaheliste suhetega.
2. Teab, kuidas kujunes ja kuidas toimib tänapäeva demokraatlik ühiskond.
3. Tunneb ära ja toob näiteid demokraatiakesksete tunnuste ja nende rikkumise kohta; toob näiteid, milliseid tagajärgi üksikisikule toob endaga demokraatia hävimine.
4. Märkab, mis võib ohustada demokraatiat tänapäeval, selgitab, tuginedes minevikunäidetele.
5. Teab Eesti riigi juhtimisega seotud põhiseaduslike institutsioonide ülesandeid.
6. Mõistab ühiskonnasektorite spetsiifikat ja rolli ühiskonnas.
7. Teab majanduse toimimise põhijooni, teab oma õigusi ja kohustusi tarbijana, oskab oma õigusi kaitsta.
8. Analüüsib oma võimalusi tulevase töötajana ja ettevõtjana ning kavandab edasist haridusteed lähtuvalt oma huvidest ja võimetest ning ühiskondlikest teguritest.
9. Seostab demokraatiat inimõiguste kaitsega.
10. Analüüsib õiguste ja kohustuste, vabaduse ja vastutuse seost.
11. Teab, et Eesti Vabariigi põhiseadus on kõrgeim õigusakt ja oskab sealt leida vajalikku infot.
12. Teab ja väärtustab kodanikuühiskonna võimalusi korraldada elu kodukohas, piirkonnas,

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

riigis ja rahvusvaheliselt.

13. Teab Eesti riigi ja selle kodanike õigusi, võimalusi ja kohustusi, mis tulenevad Euroopa

Liidu liikmesusest.

14. Hindab infoallikaid kriitiliselt ja kujundab oma arvamuse, järgib autoriõiguse ja intellektuaalse omandi kaitse põhimõtteid.

15. Märkab kultuuride ja sotsiaalsete rühmade mitmekesisust, diskrimineerimist, sekkub oma võimaluste kohaselt.

16. Analüüsib tervise- ja turvariske, oskab vältida ohtusid ja teab, kust vajaduse korral otsida.

6. klass	ÕPPETULEMUSED	MÕISTED, MÄRKSONAD	ÕPPESISU, ÕPPETEGEVUSED
Demokraatia põhimõtted ja selle toimimine			
	<p>Teab kodukohas tegutsevaid kodanikuühendusi ja -algatusi.</p> <p>Loetleb kodukohas lahendamist vajavaid probleeme ja pakub neile lahendusi.</p> <p>Leiab eakohaseid võimalusi eneseostuseks kogukonna liikmena.</p> <p>Osaleb oma klassi otsustusprotsessides demokraatia põhimõtteid arvestades.</p> <p>Teab lapse õigusi ja olulisemaid inimõigusi ning selgitab nende olulisust.</p> <p>Teab, et kõik inimesed</p>	<p>Kohalik omavalitsus, seadus, lapse õigused,</p> <p>peamised inimõigused, sõnavabadus ja selle põhimõtted,</p> <p>demokraatia, vabatahtlik tegevus, kodanikuühendus . Peamised põhiseaduslikud institutsioonid ja nende funktsioonid, õpilasmavalitsus , õpilaste osalemine koolielu korraldamises ja õpilasesinduses.</p> <p>Kooli sisekord</p>	<p>Õpilasmavalitsuse esindaja ja/või huvijuht teevad külalistunni ning tutvustavad juba tehtut ja ka plaanitavat. Õpilased saavad teha ettepanekuid koolielu parandamiseks.</p> <p>KOV esindajaga kohtumine ja/või KOV külustus. Õpilased saavad teha ettepanekuid kodukohas vajalikest muudatustest või algatustest.</p> <p>Loovülesanne "Unistuste kool". Mida unistuste koolis õpetatakse, kes õpetavad, kes õpivad, milline on koolipäev?</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>on seaduse ees võrdsed ja peavad seadusi täitma.</p> <p>Kirjeldab, kuidas demokraatia põhimõtted saavad toimida koolis; toetab oma käitumise ja osalemisega koolidemokraatiat.</p> <p>Teab Eesti riigi juhtimisega seotud põhiseaduslikke institutsioone ja olulisemaid ametikohti.</p>	<p>(kodukord).</p> <p>Õiguste, kohustuste ja vastutuse tasakaal.</p>	
Allikad ja autoriõigused			
	<p>Eristab fakti arvamusest, teab, mis tunnuste alusel hinnata allikate usaldusväärsust.</p> <p>Teab, et autoriõigused on kaitstud seadusega ja autorile tuleb viidata.</p>	<p>Fakt, arvamus, allikas, argumenteerimine, autoriõigused, viitamine.</p>	<p>Arvamusloo või referaadi kirjutamine/koostamine kasutades usaldusväärseid allikaid ja korrektset viitamist.</p>
Kultuurilised erinevused ja nende aktsepteerimine			
	<p>Teab, et inimesed on erineva kultuuritaustaga, saab aru, kui kedagi kultuurilise erinevuse tõttu diskrimineeritakse ja otsib vajaduse korral abi.</p> <p>Teab, et iga inimene</p>	<p>Kultuur, religioon, võrdõiguslikkus ja sallivus;</p> <p>Eestis ja õpilase klassis, koolis ja kodukohas elavad rahvarühmad (sotsiaalsed,</p>	<p>Rollimängud, kohtumised erinevate kultuurikandjatega enda kogukonnast ja kaugemalt.</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	on käitumise, hoiakute ja panusega kultuurikandja ja -looja.	rahvuslikud, religioossed jm), sooline võrdõiguslikkus. pere ja suguvõsa, kogukond.	
Planeerimine ja tarbimine			
	<p>Tunneb tervise- ja turvariske, oskab vältida ohtusid ja teab, kust abi otsida, kasutab turvaliselt dokumente ja pangakaarti.</p> <p>Oskab oma aega ja raha planeerida, võimeid ja võimalusi arvestada.</p> <p>Käitub teadliku tarbijana.</p> <p>Toob näiteid erinevatest seaduslikest rahateenimise võimalustest.</p> <p>Koostab eelarve etteantud piirides;</p> <p>Kirjeldab säästmise võimalusi igapäevaelus, toob näiteid</p>	<p>Risk, turvalisus, aja- ja kulutuste planeerimine, tarbimine ja tarbija, raha kogumine, säästmine ja laenamine, tarbimisotsuste mõju keskkonnale ja kogukonnale, elukutsed ja ettevõtted kodukohas.</p>	<p>Kohaliku õpilasmaleva, omavalitsuse poolt pakutavate suvetööde jms tutvumine</p>
9. klass	ÕPPETULEMUSED	MÕISTED, MÄRKSONAD	ÕPPESISU, ÕPPETEGEVUSED
Ühiskond ja sotsiaalsed suhted: kuidas			

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>ühiskond toimib ja kellest koosneb</p>			
<p>Teema: Ühiskonna institutsiooniline struktuur</p>	<p>Teeb vahet riigi-, era- ja kodanikusektoril, toob näiteid nende tegevusest ja koostööst ühiskonnas ja üksikisikute kokkupuudetest ja/või võimalusest osaleda riigi-, era- ja kodanikusektoris;</p> <p>Mõistab ühiskonnasektorite spetsiifikat ja rolli ühiskonnas.</p>	<p>ühiskond, avalik sektor, riigiasutus, avalik-õiguslik asutus, era-(äri)sektor, eraettevõtte, kolmas sektor, mittetulundus organisatsioon, vabakond.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Arutlev vestlus kasutades eelistatud – arvatava tuleviku metoodikat. Kirjutage kasti sisse oluline teema nt “Eesti elu murekohad”, (vm teema, milles näete probleemi, mis on ühiskonnas hetkel aktuaalne vms). Seejärel joonistage paremale suunduv ajaliin ja lisage kaks uut kasti. Esimesse kasti kirjutage tulevik, mille hetkeolukord tõenäoliselt kaasa toob, ning teise kasti kirjutage, millist tulevikku selle probleemiga seoses näha sooviksite. Arutlege õpilastega saadud tulemuste üle. 2. Pildivaatlus - pilt põgenikest (nt täiskasvanu ja laps). Arutelu, millised on nende inimeste kokkupuuted erinevate sektoritega? Arutelu võib toetada ka improjutu koostamisega rühmas. Jutu alguspunktiks on nt lõik ajalehe artiklist, mis kajastab põgenike saabumist Eestisse. Improjutule võib ette anda ka pidepunktid nt (elukoha, töö leidmine, arsti või psühholoogilise abi saamine; haridustee jätkamine jms). 3. Töö allikatega - meediast näidete otsimine erinevates sektorites tegutsevate inimeste ja organisatsioonide tegemiste kohta. Allikate põhjal saab kokku panna ka kas interaktiivse/füüsilise postri, kus on esitatud nii sektori iseloomustus kui ka elulised

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

			<p>näited.</p> <p>4. Mini-ettekande koostamine kaaslastele - intervjuu lähedasega, et välja selgitada, millises sektoris intervjuueeritav on tegev ning mis on tema tööülesanded ja mis on selle organisatsioone eesmärgid.</p>
<p>Teema: Ühiskonna sotsiaalne struktuur: mõistmine, et ühiskond on mitmekesine, sh ebavõrdne. Põhifookus A: sotsiaalsete rühmade määratlemine.</p>	<p>teab võimalusi, kuidas nii kodanikud kui ka mittekodanikud saavad mõjutada ühiskonna toimimist;</p> <p>oskab kasutada allikaid õppetöös, viitab ja tsiteerib nõuetekohaselt;</p> <p>toob näiteid oma õigustest ja kohustustest ühiskonnas, selgitades õiguste ja kohustuste omavahelisi seoseid;</p> <p>loetleb demokraatliku ühiskonna tunnuseid, selgitab, mille poolest erinevad demokraatlik ühiskond ja diktatuur;</p> <p>Märkab kultuuride ja sotsiaalsete rühmade mitmekesisust, diskrimineerimist, sekkub oma võimaluste kohaselt.</p>	<p>ühiskonnarühmad rahvastikunäitaja, demograafia, migratsioon, immigrant/sisserändaja, kodanik, topeltkodakondsus varjupaigataotleja</p>	<p>1. Lauamäng Teemantsaar - mille käigus mängijad peavad analüüsima mitmesuguseid väljakutseid, millega rände- ja pagulastaustaga inimesed uues riigis silmitsi seisavad.</p> <p>2. Fotoülesanne - Elu Kakuma pagulaslaagris: https://maailmakool.ee/materjalid/10231/fotoulesanne-elu-kakuma-pagulaslaagris/</p> <p>3. Töö rahvastikuandmetega: Statistikaameti lehelt tutvuda:</p> <ol style="list-style-type: none"> rahvaloendus 2021 andmetega ning lasta koostada rühmadel esitlus, mis tutvustaks Eesti rahvastikku ja ühiskonda läbi paari aspekti ; ja/või rahvastikupüramiidiga ning lasta koostada andmeanalüüs, mis võrdleks aastaid 20.saj I poolest ja II poolest ning 21. sajandi alust. <ul style="list-style-type: none"> Arutlev vestlus kasutades eelistatud – arvatava tuleviku meetodikat. Kirjutage kasti sisse oluline teema nt “Eesti rahvastik”, (vmt teema, milles näete hetkel probleemi). Seejärel joonistage paremale suunduv ajaliin ja lisage kaks uut kasti. Esimesse kasti kirjutage tulevik, mille hetkeolukord tõenäoliselt kaasa toob, ning teise kasti kirjutage, millist tulevikku selle

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

			<p>probleemiga seoses näha sooviksite. Arutlege õpilastega saadud tulemuste üle.</p> <p>4. Mondo Rändekooli materjalide toel tutvustada rände mõju üksik isikule, sihtriigile ja lähteriigile. Nt lasta õpilastel täita ideekaart rände põhjuste ja mõjude kohta, edasi vaadata ühiselt mõni teemakohane video sarjast Rändekool või Jagatud teekonnad</p> <p>5. Töö põhiseadusega: kodaniku kohustused ja õigused versus igäihe õigused ja kohustused</p> <p>6. Ajurünnak paarides: kas EV kodanikuks on lihtne või raske saada? Õpilased pakuvad oma teadmiste alusel põhjendusi mõlema väite kasuks. Arvamuste toesuse kontrolliks tööleht: EV kodanikuks saamine. Õpilased tutvuvad kodakondsuse saamise tingimustega PPA kodulehelt ning püüavad põhjendada iga nõude vajalikkust. Arutlev vestlus, kas nende arvamused ühtisid tegelikkusega, mis neid mõtlema pani selle teema juures.</p> <p>7. Ideekaart kordamiseks: kodakondsus (meenutatakse nii õiguseid/kohustusi; kodanikuks olemise tähendust; kodanikuks saamise eripära).</p> <p>8.. Töö tekstiga: head kodanikud (Kodanikupäeva aumärgi saajate tutvustused). Arutlev vestlus, mis ühendab väljapaistvaid kodanikke. Vaba kirjutamine: Kes on hea kodanik?Projektõpe: Kodanikupäeva korraldamine koolis. Valida õpilastega teemad ja tegevused kodanikupäeva tähistamiseks.</p>
<p>Teema Ühiskonna sotsiaalne struktuur: mõistmine, et</p>	<p>oskab läbi näidete toomise selgitada soorollide ja soostereotüüpsete hoiakute mõju</p>	<p>ühiskondlik ebavõrdsus (ja võrdõiguslikkus vs võrdväarsus) sotsiaalne</p>	<p>1. Projektõpe: Meie klassi juured. Iga õpilane uurib oma perekonna lugu ja koostab lühireferaadi leitud rahva (või ka piirkondliku murde)</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>ühiskond on mitmekesine, sh ebavõrdne. Põhifookus B: erinevate sotsiaalsete rühmade siduskooseksisteerimine.</p>	<p>inimese valikutele ja võimalustele;</p> <p>võrdleb tõekspidamisi, tavasid ja praktikaid erinevate kultuuride ja subkultuuride näitel;</p> <p>mõistab koostöövõimaluste otsimise vajalikkust kultuuriliste erimeelsuste puhul;</p> <p>märkab diskrimineerimist ja oskab analüüsida konkreetset juhtumit ning pakkuda välja lahendusi;</p> <p>selgitab, miks on oluline tunda kultuuripärandit;</p> <p>toob näiteid kultuurilaenude ja -mõjutuste kohta eesti kultuuris</p> <p>mõistab identiteedi määratlust, selgitab näidete varal, mis on sotsiaalne, kultuuriline- ja rahvuslik identiteet ning mitmikidentiteet;</p> <p>Märkab kultuuride ja sotsiaalsete rühmade mitmekesisust, diskrimineerimist, sekkub oma võimaluste kohaselt.</p>	<p>sidusus, sotsiaalne tõrjutus, sotsiaalne õiglus, identiteet, mitmekultuurilisus, subkultuurid.</p>	<p>kultuuritraditsioonides ning tutvustab seda kokku lepitud viisil (esitlus, fotokollaaž, plakat, video vm) kaaslastele. Külla võib kutsuda ka vanemaid, kes tutvustaksid mõne rahva kombeid; tutvustada rahvuskööke vms.</p> <p>2. Esitluse loomine: subkultuuridest ja nende tutvustamine klassile. Rollimäng, kus iga õpilased loosivad endale subkultuuri esindaja rolli ja püüavad neid jäljendada kokku lepitud olukordades nt laadal, bussipeatuses, meeleavaldusel.</p> <p>3. Tööleht: üleilmastumise ohud ja võimalused, iga õpilane leiab esmalt ise näiteid mõlema väite juurde. Edasi arutatakse väiksemates rühmades ja lõpuks klassis ühiselt teema läbi.</p> <p>4. Paaritöö: Õpilane saab sedelid väidetega identeedi, religioosete traditsioonide ja rahvukultuuride jms kohta ühiskonnas ning peab otsustama, mis kasti ta sedeli paneb, st kas väide kehtib alati, enamasti või ainult mõnel juhul (mänguvälja meetodika). Paarilised arutavad, miks nad otsustasid nii nagu otsustasid. Antud meetodit saab teha ka liikumismänguna, kus astutakse samm edasi või tagasi või seistakse paigal.</p> <p>5. Lugemisülesanne: vaidlen autoriteediga meetodil nt kasutades teksti: Subkultuuridest on tänapäeval kadunud stiilikohustus - tuleb leida argumente, kas autori arvamuse poolt või vastu.</p> <p>6. Tegevusülesanne. Sildistava suhtumise ja eelarvamuste märkamise erinevate</p>
--	--	---	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

			<p>religioosete rühmade kogemuse näitel. Vaata ülesande kirjeldust usundiõpetuse III kooliastme ainekava sisukirjeldusest</p>
<p>Ühiskonnaliikmete õigused vs kohustused ning vastutus on omavahelises seoses. Põhifookus A: inimeste õiguste ja kohustuste tundmine (perekonnaliikme rollist lähtuvalt).</p>	<p>toob näiteid erinevatest võimalustest, kuidas käituda demokraatia põhimõtteid järgides;</p> <p>toob näiteid oma õigustest ja kohustustest koolis, perekonnas ja ühiskonnas, selgitades õiguste ja kohustuste omavahelisi seoseid;</p> <p>märkab diskrimineerimist ja oskab analüüsida konkreetset juhtumit ning pakkuda välja lahendusi;</p> <p>toob näiteid stereotüüpide, vaenukõne ja sallimatuse kohta ning mõistab nende ohtu ühiskonnale;</p> <p>Seostab demokraatiat inimõiguste kaitsega.</p>	<p>põhiõigused, inimõigused, kodanikuõigused, universaalsed õigused, lapse õigused, kohustused, privileegid, vastutus, diskrimineerimine, inimkaubandus</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uurimuslik õpe: Paaristöö: õpilased arutavad, millistest kohustustest peavad täiskasvanud kinni pidama seoses lapse kasvatamisega. Valivad välja enda hinnangul 3 kõige olulisemat kohustust ning panevad need kirja. Lisavad juurde selgituse - <i>sellist kohustust on vaja, kuna....</i> Info kogumiseks kasuta õiguskantsleri kui lasteombudsmani kodulehte. Sama lehekülje abil on võimalus noortel ka uurida, milliste küsimustega lasteombudsmani poole pöörduetakse (vt Olulised küsimused). Teha lühitutvustus klassikaaslastele, milline on lasteombudsmani seisukoht. 2. Kasutada Mondo Maailmakooli materjale laste õiguste teemal nt virtuaalloeng: Miks me ikka veel räägime lapse õigustest? või "Õigus olla laps" jt 3. Mõistekaardi koostamine: Mõiste <i>privileeg</i> tähenduse uurimine. Mõistekaardi koostamise järel võiks toimuda arutlev vestlus, mille järel saab koostada definitsioonikaardi, mille sõnastab õpilane ise – <i>minu definitsioon mõistele privileeg...</i> 4. Juhitud kujutlus meetodika toel tutvustada inimkaubanduse ohte. Vaadata klassis ühiselt videod Meie maailm: 18 Kaasaegne orjus ning seejärel valitud videoklipp(id) sotsiaalkampaaniast "Kui

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

			<p>välismaale, siis targalt" kuni 0.30 min ning paluge õpilastel kirjutada võimalik realistlik lõpp tegelaste tegevusele. Klassis lugeda võimalikke tsenaariumeid ette ning arutada ühiselt, mida tuleks teha, et sellist olukorda vältida, selleks võib kasutada ka teksti inimkaubandusest.</p> <p>5. Vabakirjutamine/ vabajoonistamine teemal: Inimõigused - pannakse kirja kõik seosed, näited ja mõtted, mis haakuvad uue teemaga.</p> <p>6. Lugemisülesanne: tutvuda mõiste <i>inimõigused</i> selgitusega Inimõigusteinstituudi lehelt. Kasutada TTS (tean, tahan teada, sain teada) meetodit, et selgitada välja õpilaste küsimused teema kohta. Arutleda nende üle.</p> <p>7. Klassiarutelu või arvamusefestivali formaadis väitlus (väited on argumenteeritud; üksteist kuulatakse sisuliselt) jrg teemadel: Kuidas peaks toimima pere, kus üks vanem on ühte usku ja teine teist usku? Kuidas tuleks toimida, kui ühele vanemale on usk väga tähtis ja teine vanem ei ole usklik? Millised elukutsed peavad arvestama inimese religioossusega? Miks küsitakse Eesti kaitseväes inimese usulise kuuluvuse kohta ning saadud info pannakse koos nime, veregrupi ja teiste oluliste andmetega kaelas kantavale metallplaadile?</p>
<p>Ühiskonnaliikmete õigused vs kohustused</p>	<p>toob näiteid erinevatest võimalustest, kuidas</p>	<p>põhiõigused, inimõigused, kodanikuõigused,</p>	<p>1. Töö põhiseadusega: Tabeliharjutus: Otsusta, kas põhiseadus paragrahvides</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>ning vastutus on omavahelises seoses. Põhifookus B: Mina õiguste ja kohustuste teostajana, märkajana, sekkujana</p>	<p>käituda demokraatia põhimõtteid järgides;</p> <p>toob näiteid oma õigustest ja kohustustest koolis, perekonnas ja ühiskonnas, selgitades õiguste ja kohustuste omavahelisi seoseid;</p> <p>oskab läbi näidete toomise selgitada soorollide ja soostereotüüpsete hoiakute mõju inimese valikutele ja võimalustele;</p> <p>märkab diskrimineerimist ja oskab analüüsida konkreetset juhtumit ning pakkuda välja lahendusi;</p> <p>toob näiteid stereotüüpide, vaenukõne ja sallimatuse kohta ning mõistab nende ohtu ühiskonnale;</p> <p>analüüsib riske, teeb ettepanekuid nende maandamiseks, demonstreerib õpitu olukorra asjakohast lahendamist, selgitades oma käitumist.</p> <p>Seostab demokraatiat inimõiguste kaitsega.</p> <p>Märkab kultuuride ja sotsiaalsete rühmade mitmekesisust, diskrimineerimist,</p>	<p>universaalsed õigused, lapse õigused, diskrimineerimine, kohustused, privileegid, vastutus, hädaolukord, eriolukord, kriisiõppus</p>	<p>toodud õigused kuuluvad põhiõiguste, kodanikuõiguste, sotsiaalõiguste, majanduslike õiguste või kultuuriliste õiguste kategooriasse. Märki tabelisse õigesse kohta vastav paragrahvi number.</p> <p>§45 §49 §29 §16 §37 §20 §28 §39</p> <p>2. Klassiruumi on paigutatud kolm posterialust, igaüks neist esindab üht põhiõigust: sotsiaal-majanduslikud, poliitilised, kultuurilised. Klass jagatakse kolmeks (kuueks) rühmaks. Iga rühm peab kujundama posterit näidetega vastava õiguse rikkumise kohta kaasaegses maailmas, kasutades infot viimase aja ajalehtede, digiplatvormide või sotsiaalmeedia postituste kuvatõmmiseid. Rühmad esitlevad oma posterit suures ringis.</p> <p>3. Lugemise-loomise ülesanne: Õpilased tutvuvad virtuaalnäitus: Inimõiguste kujunemislugu: https://naitused.humanrightsonia.ee/inimõiguste-kujunemislugu/old-home.html Õpilane valib endale huvipakkuva loo ning koostab kaaslastele selle teemalise miniettekande.</p> <p>4. Vaidlen autoriteediga: “Paar aastat tagasi ilmus tänu eelmisele presidendile (Kersti Kaljulaid) meie avalikku ruumi loosung “sõna on vaba”. Ilus ajakirjandust kaitsev loosung, kuid “sõna on vaba” reegel töötab ainult siis, kui sellel on jätk “sõna on tegu” ja “tegu on vastutus”. Ainult nii. ” Link tsitaadile. Õpilased teevad harjutuse, kus</p> <p>a)Tõlgenda - kuidas sina öeldut mõistad?</p>
---	--	---	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>sekkub oma võimaluste kohaselt. Analüüsib tervise- ja turvariske, oskab vältida ohtusid ja teab, kust vajaduse korral otsida abi.</p>		<p>b) Nõustu/Vaidle tsitaadi keskse mõttega c) Täienda tsitaadi keskset mõtet omalt poolt</p> <p>5. Töö tekstiga: Sissejuhatuseks lasta õpilastel tutvuda leheküljega Lasteabi.ee - arutlev vestlus, kas ja miks vajab ühiskond sellist keskust? Töö tekstiga Noortr silmis süütuna näiva.... Kasutada kolmeastmeline intervjuu metoodikat: I etapp – teksti lugemine; II etapp –õpilane koostab loetud teksti põhjal intervjuuküsimused, mille vastused annavad edasi teksti peamise mõtte/sisu; III etapp – õpilane usutleb küsimustega kaaslast, kaaslane teda. Üks paariline esitab küsimusi ja paneb vastused kirja ning vastupidi; IV etapp – vahetatakse paarilisi ja räägitakse edasi, mida eelmine paariline kõneles, toetudes seejuures kirjapandud märksõnadele või vastustele. Kokkuvõtteks sõnastada ühiselt probleemi olemus ja võimalikud lahendused.</p> <p>6. Töö videoga: Klassis vaadata ühiselt video Suurim julgus https://youtu.be/SdAZX_FZmN I Video järgselt püüda ühiselt teha probleemisõnastamist nt koolikiusamine on levinud nähtus. Probleemiakna meetod: aknal on erinevad ruudud: põhjused, probleemi olemus, tagajärjed ja ületamise võimalused. Aknaid võib täita üksinda, paaris või väikstes rühmades. Ideedeks anda võimalus tutvuda leheküljega suurimjulgus.ee.</p> <p>7. Rühmatöö: Tegutsemine kriisides. Rühmad otsivad vastuseid küsimustele: Tuletage</p>
--	--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

			<p>meelde, milliseid ohutuskampaaniaid tead? Millised ohutuskoolituse oled Sina läbinud? Millisel telefoninumbril pead helistama, kui oled sattunud ohtu või märkad, et keegi teine vajab abi? Arutage rühmas, kas sul või su kaaslastel on vaja olnud kutsuda abi? Mis on juhtunud? Pane kirja näiteid. Helistad hädaabi numbril.</p> <p>Päästekorraldaja vajab täpset ja selget ülevaadet sellest mis on juhtunud. Pane kirja, millist infot peaksid talle kindlasti andma ja kuidas edasi tegutsema? Lõpuks kontrollida vastuseid Häirekeskuse kodulehelt</p> <p>8. Projektöpe: Õpilased viivad kodus läbi uuring, kui valmis on minu kodu ja lähedased kriisiolukordadeks. Täida saada info põhjal tabel: <i>hästi on ...; parandamist vajaks...</i> Arutada tunnis ühiselt saadud tulemuste üle.</p> <p>9. Töö põhiseadusega: Arutleda põhiseaduse § 130-st lähtuvalt, milles seisnevad need õigused ja vabadused, mida ei tohi mingil juhul (ka eriolukorras) piirata. Miks?</p> <p>10. Rühmatöö: Vaimsetervise vitamiinid Vaadake klassis video Tiidust https://youtu.be/auNUAp5ZArA?feature=shared Videos tuuakse välja paar head vaimse tervise vitamiini. Mis võiksid olla veel sellisteks vaimse tervise vitamiinideks, mis aitaksid üle rasketest hetkedest? Tutvuge ühiselt lehega Peaasi.ee - arutlev vestlus, kas ja miks vajab ühiskond sellist keskust; millist endale kasulikku infot leidis?</p>
--	--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>Meedia ja teave: kuidas toimida infopaljususe kontekstis</p>			
<p>Teema: Meedia ja teave: kuidas toimida infopaljususe kontekstis. Põhifookus A: professionaalsed ajakirjanduse eristamine muust meediast.</p>	<p>oskab allikatest leida asjakohast infot oma arvamuse kujundamiseks;</p> <p>tunneb ära valeuudise ja propaganda ja teab, miks need võivad olla ohtlikud;</p> <p>mõistab koostöövõimaluste otsimise vajalikkust erimeelsuste puhul;</p> <p>märkab diskrimineerimist ja oskab analüüsida konkreetset juhtumit ning pakkuda välja lahendusi;</p> <p>toob näiteid stereotüüpide, vaenukõne ja sallimatuse kohta ning mõistab nende ohtu ühiskonnale;</p> <p>Hindab infoallikaid kriitiliselt ja kujundab oma arvamuse</p>	<p>avalik-õiguslik meedia, erameedia, ajakirjandus, massikommunikatsioon, meedia, arvamusiidid, meediavabadus, propaganda, polariseerumine, kollane ajakirjandus</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uurimis ülesanne: Võrdle mõne Eesti erameediakanali ja Eesti Rahvusringhäälingu saatekavasid (TV; raadio). Õpilased leiavad näiteid erinevustest ja sarnasustest. 2. Vaidlen autoriteediga: Avalik-õiguslikku meediat rahastatakse maksudest, mida inimesed ja ettevõtted riigile tasuvad. Aeg-ajal võib poliitikute suust kuulda mõtteid, et rahvusringhääling võiks tegutseda oluliselt väiksemas mahus. Õpilased leiavad argumente järgmiste väidete kasuks/kahjuks <ol style="list-style-type: none"> a) Kas sinu meelest on avalik-õiguslik meedia ühiskonnas vajalik? b) Mida võidab/ kaotab kodanik, kui rahvusringhäälingut sellisel kujul poleks? Esita konkreetseid näiteid. 3. Töö meediaga: positiivsete näidete otsimine meediast, näiteks kuidas on aidatud erivajadusega inimesi; negatiivsete näidete otsimine, keda ja mis põhjustel on meedias kujutatud sildistavalt, naeruvääristavalt, stereotüüpselt? 4. Uurimis ülesanne rühmades meedia sisu: Esmalt tutvuda Eesti väitlusseltsi allikakriitika õppematerjaliga see järel

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

			<p>võrrelda delfi.ee/ postimees.ee/ err.ee sisu kesknadal.ee/ uueduudised.ee või sisuturundus lehekülgedega ja nende sisuga - arutleda, milles seisnevad erinevused/ sarnasused.</p> <p>5. Uurimis ülesanne: Leida mitmes on Eesti käesoleval hetkel maailma ajakirjandusvabaduse indeksi pingereas. Kas koht on tõusnud või langenud võrreldes varasemate aastatega? Mida räägib antud koht pingereas meie ühiskonna kohta?</p> <p>6. Distsantsõppe võimalus: Tutvuda õppekeskkonnaga IREX Veryverified ning teha sobivaid harjutusi meediakirjaoskuse veebikursusest. Sobib kasutamiseks ka tunnis, näiteks klassis ühiselt vaadata video Mis on meedia? https://youtu.be/82R-jnYi6b0 seejärel saavad õpilase lahendada keskkonnas olevaid virtuaalülesandeid.</p>
<p>Teema: Meedia ja teave: kuidas toimida infopaljususe kontekstis. Põhifookus B: informatsiooni kaudu mõjutamise märkamine.</p>	<p>oskab allikatest leida asjakohast infot oma arvamuse kujundamiseks;</p> <p>tunneb ära valeuudise ja propaganda ja teab, miks need võivad olla ohtlikud;</p> <p>mõistab koostöövõimaluste otsimise vajalikkust erimeelsuste puhul;</p> <p>märkab diskrimineerimist ja oskab analüüsida konkreetset juhtumit</p>	<p>valeuudised, vandenõuteooriad infosõda, infomull/ kajakamber, tehisintellekt (AI), süvavõltsing, kommertsreklaam, sotsiaalreklaam, poliitreklaam, vaenukõne, sõnavabadus</p>	<p>1. Arutlev vestlus: mõtteharjutus: mis on mõjutamine ja mis eesmärgil seda kasutatakse? Kas mõjutamine on ainult halb? Ideekaardi koostamine sel teemal.</p> <p>2. Töö meedia-allikatega: iga õpilane otsib kolm näidet sotsiaalmeediast, uudistest (võib olla ka veebiuudised) ja tänavapildist, kuidas inimesi mõjutatakse. Kirjeldab lühidalt, mis võib olla video/postituse/pildi/artikli eesmärk ja milliseid meetodeid kasutatakse ning millised tajuvead (järelused/eeldused) võivad tekkida. Töö vormistada</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>ning pakkuda välja lahendusi;</p> <p>toob näiteid stereotüüpide, vaenukõne ja sallimatuse kohta ning mõistab nende ohtu ühiskonnale;</p> <p>Hindab infoallikaid kriitiliselt ja kujundab oma arvamuse, järgib autoriõiguse ja intellektuaalse omandi kaitse põhimõtteid</p>		<p>kirjalikult. Iga näite juures peab olema pilt ja selgitus minimaalselt viie lausega.</p> <p>3. Rühmatöö: Miks-miks-miks ahela koostamine (metoodika) teemal infomullis/kajakambris elamine on ohtlik. Mikside leidmise järel arutada ka lahenduste üle, kuidas aidata inimest, kes on jäänud infomulli.</p> <p>4. Digiõpe mõiste omandamiseks: Siksakmeetod/mosaiikmeetod (meetodi kirjeldus lk 60-61)mõistest <i>demagoogia</i> aru saamiseks - õpilased jagunevad 5 rühmadeks, iga ekspertrühm saab tutvumiseks kaks demagoogiavõtet tutvustavat Väitlusseltsi video ja teksti. Ekspertrühmas tutvustab iga õpilane uutele rühmakaaslastele oma kodurühmas käsitletud teemat. Teised teevad märkmeid. Kui kõik õpilased on oma teemad tutvustanud, minnakse kodurühmqqqqqqqadesse tagasi. Kui ekspertrühmad on oma töö lõpetanud, pöördub iga ekspert tagasi oma kodurühma ja õpetab materjali vastavat osa teistele kodurühma liikmetele.</p> <p>5. Süvavõltsing märkamine: Leida meediast pilte, mille ehtsust võiks üle kontrollida. Google'i pildiootsingus Google Image piltide guugeldamise harjutamine.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Suurenda pilt võimalikult suureks ja otsi ebakorrapärasusi. Pildid mis esmapilgul tunduvad ehedad, sisaldavad väikeseid vigasid mis tekivad pildi genereerimisel; ● Otsi pildi allikas (reverse image search);
--	--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

			<ul style="list-style-type: none"> ● Võrdle kehaosade ja riiete proportsioone. AI genereeritud piltidel on tihtipeale ebakorrapärad sellistes proportsioonides. Levinumad ebakorrapärad on: hammaste arv, prilliraamid, käed on liiga väikesed, sõrmed on liiga pikad või on neid puudu, pea ja jalad on liiga suured või väikesed võrreldes üksteisega või kehaga, kõrvade proportsioonid. ● Kui pildil on mitu inimest, siis tasub neid omavahel võrrelda. Tõenäoliselt leiab ebakorrapärasid mitme inimese vahel kergemini kui ühe inimese puhul. ● Kas pilt tundub tehislik või liiga sile? Kui pilt tundub liiga terav, värvid liiga täiuslikud või pildil oleva inimese nahk on täiesti sile, siis on ilmselt tegu AI genereeritud pildiga; ● Jälgi tausta. Kui see tundub olema tehislikult hägustatud, siis on ilmselt tegu AI genereeritud pildiga. <p>6.</p>
<p>Demokraatlik riik ja valitsemine - kuidas demokraatlikud väärtused aitavad tagada kodanike</p>			

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>heaolu ning õigusriigi toimimist.</p>			
<p>Teema: Demokraatia toimimine igapäevases elus. Põhifookus A: demokraatlik otsustusprotsess kogukonnas ja selles osalemine.</p>	<p>loetleb demokraatliku ühiskonna tunnuseid, selgitab, mille poolest erinevad demokraatlik ühiskond ja diktatuur;</p> <p>toob näiteid erinevatest võimalustest, kuidas käituda demokraatia põhimõtteid järgides;</p> <p>teab, mis on õigusriik, ja selgitab selle toimimise põhimõtteid;</p> <p>analüüsib enda võimalusi kooli ja kogukonna elu ning kohaliku omavalitsuse poliitika kujundamisel;</p>	<p>osalusdemokraatia, otsedemokraatia, esindusdemokraatia, referendum, vabad valmised, üldised valimised, ühetaolised valimised, valimisüsteem, hääleõigus, hääletamine, eelhääletamine, valimiskünnis, boikoteerimine; streikimine; ühiskonnakriitika avaldamine; osalemine erakonna tegevuses;</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uurimuslik õpe. Tutvuda, millised vabaühendused tegutsevad kodukandis. Milliseid ühiskondlikke probleeme nimetatud kodanikuorganisatsioonid leevendada aitavad? Millised esimese sektori institutsioonid nendesamade probleemidega kokku puutuvad? Kui märgatavad on nimetatud organisatsioonid kogukonna? 2. Töö piltidega: Tahvlile panna erinevate Eesti erakondade logod ilma nimedeta. Arutlev vestlus: mida võib logode pealt nende maailmavaate kohta välja lugeda? millistele erakondadele need logod kuuluvad? Kuidas logo (sümbolid, värvid jms) võiks peegeldada erakonna maailmavaadet? Meenutada ajaloo tunnist, millised maailmavaateid ollakse õppinud. Kirjalik harjutus: koostada iga meenuva maailmvaate kohta mõistekaart (nt mida väärtustab? kelle huve esindab? millal tekis? jms). Arutlev vestlus: Milliste ideede alusel on erakondasid jagatud parem- ja vasakpoolseteks? Õpilastel võib lasta tahvil olevaid logosid teljele jaotada lastes neil oma valikuid põhjendada. Kui erakondade poliitiliste lubaduste hulgas on üheaegselt nii vasak- kui ka parempoolseid ideid, siis mille järgi otsustada, kas erakond on parem- või vasakpoolse maailmavaate esindaja? Kas seda on üldse vaja teha? Selgita

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

			<p>oma seisukohta.</p> <p>3. Projektõpe: (valimis)debati korraldamine koolis. Kui on tegemist perioodiga vahetult enne valimisi, siis esmalt koos õpilastega tutvuda erakondade peamiste (valimis)lubadustega. Valida koos õpilastega välja 2-3 olulist valdkonda, mis õpilasi huvitaks ning milles tuleks välja erakondade erinevad suhtumised teemasse. Kutsuda kooli erinevate erakondade/valimisliitude esindajad nende teemade üle debateerima. Valimiste vahelisel ajal võib debatt toimuda hetkel kogukonnas/ühiskonnas olulistel teemadel. Anda õpilastele erinevad rollid (moderaatorid, kes debatti juhivad; faktikontrollid, kes jälgivad, et ei kasutataks valeväiteid ja ilmset demagoogiat; tehniline tugi, ajakirjanikud/fotograafid, kes sündmust jäädvustavad; kommunikatsiooni spetsialistid, kes sündmust koolis reklaamivad). Debati järel teha ühine analüüs kogu protsesist.</p> <p>4. Projektõpe: Koolidemokraatia edendamine - nt kooli kaasava eelarve projekti käivitamine koolis; koostöö õpilasesindusega nt mingile õpilaste jaoks olulisele koolielu küsimusele lahenduste otsimine kasutades maailmakohviku meetodit, küsitluse korraldamise, allkirjade kogumise vm meetodit. Jagada projekti osalistele kindlad rollid.</p> <p>5. Töö piltidega: Diktatuurne ühiskond- otsida pilte, kus ilmnevad diktatuursele võimule iseloomulikud valitsemise</p>
--	--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

			<p>jooned. Kasutada kadreerimise; mis jääb akna taha?; pilti sisenemine; juttumullid metoodikat.</p> <p>6. Arutluse kirjutamine: Üheks globaalseks probleemiks on pagulastega seotud ränne, mida kliimakriis lähiaastatel ilmselt veelgi suurendab. Ühe probleemi lahendusena on välja pakutud müüri ehitamist Euroopa piirdele. Kas oskad nimetada veel mõnda keerulist probleemi, millele on pakutud välja pealtnäha lihtne lahendus? Arutle, kas sellised lahendused saavad ka päriselus toimida.</p> <p>7. Töö meediaga: Valimistekampaania jälgimine kasutades Väitluseltsi metoodikat suslikujaht ja/või valimis-bingo</p> <p>8. Liftikõne demokraatlikule ühiskonnale. Tavapärases tähenduses on nn liftikõne on hästi läbimõeldud, sisutihe ja korduvalt läbi harjutatud lühike (kuni 1 minut pikk - kuna liftiga jua reeglina kauem ei sõida) ülevaade inimese enda kohta, rõhuasetusega sellel, mis on sinus head ja mil viisil sinust kasu saaks olla. Aga liftikõne vormi võib kasutada ka mitte ainult enda vaid ka mõne idee n-ö mahamüümiseks. Ülesanne: Kujutle, et sõidad liftis ühe kõikvõimsa olendiga, kelle määrata on inimühiskonna edasine saatus. Ülesanne on talle maha müüa idee demokraatiast kui parimast võimalikust valitsemisviisist. Kasuta liftikõne skeem.pdf</p>
<p>Teema: Demokraatia toimimine</p>	<p>selgitab avaliku konkursi tähtsust;</p>	<p>õigusriik, korruptsioon</p>	<p>1. Ideekaardi koostamine: Mõisted korruptsioon avamine toetudes eelnevalt loetud</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>igapäevases elus. Põhifookus B: demokraatia ohud - korrupsioon demokraatliku ühiskonna õõnestajana.</p>	<p>toob näiteid erinevatest võimalustest, kuidas käituda demokraatia põhimõtteid järgides;</p> <p>märkab ohtu demokraatiale enda ümbruskonnas ja ühiskonnas ning on valmis sellele oma võimaluste piires vastu seisma;</p> <p>toob näiteid oma õigustest ja kohustustest koolis, perekonnas ja ühiskonnas, selgitades õiguste ja kohustuste omavahelisi seoseid;</p>		<p>tekstile näiteks: "Mis on korrupsioon". Arutlev vestlus, kumba korrupsiooni põhjustest esineb tänapäeva ühiskonnas rohkem, kas tegutsemist omakasu huvides (materiaalne, rahaline kasu) või onupojapoliitikat (näiteks sugulase või hõimlase eelistamist mõnele ametikohale). Too mõne juhtumi kohta ka näide.</p> <p>2. Argumenteerimise õppimine: Kasutades Eesti Väitlusseltsi argumenteerimise metoodikat koostada klassis argumendi ülesehituse skeemi järgiv argumente järgmistel teemadel: a) korrupsioon suurendab ebavõrdsust ühiskonnas b) korrupsioon suurendab poliitilist ja majanduslikku ebastabiilsust ühiskonnas c) korrupsioon suurendab ühiskonnas üleüldist vaesust.</p> <p>3. Töö videoga: Vaadata ühiselt video Sõidueksam kuni minut 3.30; arutlev vestlus, milles on probleemi olemus; miks on korrupsiooni olemasolu olu kogukonnale halb - võib teha ideekaardi. Kuidas vältida selliseid olukordi?</p> <p>4. Töö meediaga: õpilased otsivad meediast näiteid demokraatlike reeglite eiramisest kogukonna/riigi juhtimises - arutletakse, kes ja mille vastu eksis, kuidas olukorda oleks saanud lahendada teisiti.</p>
<p>Teema: Eesti valitsemiskord : kuidas rakendub võimude lahususe ja tasakaalu</p>	<p>selgitab näidete abil võimude lahususe põhimõtet;</p> <p>teab, mis on õigusriik, ja selgitab selle toimimise</p>	<p>õigusriik, võimude lahusus, seadusandlik võim, täidesaatev võim, kohtuvõim, põhiseaduslik instiitsioon,</p>	<p>1. Skeemi koostamine: õpiku teksti toel koostada võimude lahususe skeem.pdf</p> <p>2. Juhtumiuuring (rühmatöö): Õpilased otsivad meediast näiteid (võib lisada ajalise piirangu – nt vimase 3 aasta</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>põhimõtte ellu ning millised on kodaniku võimalused poliitika kujundamisel osaleda. Põhifookus A: demokraatliku riigi toimimine (sh EL kontekstis)</p>	<p>põhimõtteid;</p> <p>nimetab põhiseaduse abil Vabariigi Valitsuse, Riigikogu, Vabariigi Presidendi ja kohaliku omavalitsuse peamisi ülesandeid;</p> <p>teab Euroopa Liidu liikmesriike ja mõistab, miks Euroopa Liidu liikmesriik peab liikmesusest tulenevaid kohustusi täitma;</p> <p>teab Eesti riigi juhtimisega seotud põhiseaduslike institutsioonide ülesandeid.</p>	<p>Riigikogu, Vabariigi Valitsus, President, õiguskantsler, riigikontroll, kohalikomavalitsus, kohus, EL Parlament, EL Komisjon, EL Ülemkogu, ministereium, riigiamet, põhiseadus, menetlus</p>	<p>näited või õpetaja jagab gruppidele konkreetsed näited , kus võimude lahususe põhimõtet on mõnes riigis rikutud. Õpilased analüüsivad gruppides probleemi (probleemi kirjeldus; faktid, mis tõestavad probleemi olemasolu; probleemiga kaasnevad ohud demokraatia toimimisele; võimalikud lahendused) ning jagavad teiste gruppidega oma tulemusi.</p> <p>3. Töölehed: Vabariigi Valitsuse töö - kasutada tööraamat: Riigiportaali kasutamine ühiskonnaõpetuses https://drive.google.com/file/d/13ADEwBKCOXPP-7V4f8pAQqTW_GjdVtZR/view lk 20-29</p> <p>4. Töö põhiseadusega: Õpilased otsivad põhiseaduse VII peatüki abil, kuidas sünnivad riigis seadused? (kasuta kindlasti §102, §103, §104 § 107, §108); Millised peatükid selgitavad (kirjuta sobivate peatükkide nimed): A) seadusandliku võimu toimimist B) täidesaatva võimu toimimist C) kohtuvõimu toimimist</p> <p>5. Töö videoga: klassis vaadata video preisidendi institutsionist . Väite tõestamine, kas nõustud väitega, et presidendi näol on tegemist riigi elava sümboliga. Selgita oma nõustumise/mittenõustumise põhjuseid.</p> <p>6. Rühmatöö: valitsuskabineti istung - Siksakmeetod/mosaiikmeetod (meetodi kirjeldus lk 60-61) klass jagada viieliikmelisteks rühmadeks (iga rühm on valitsuskabinet). Iga rühm saadab oma esindaja ühte</p>
--	---	---	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

			<p>ekspertrühma. Iga ekspert rühm töötab läbi õpiku abiga ühe teema; (nt tarbijakaitse, autoriõigused, õiguskord; inimõigused, riigieelarve vms). Ühiselt arutatakse läbi, mis ministeeriumi valdkonda võiks teema kuuluda; mis olukord on hetkel sel teemal; mis on hästi; mis vajaks parandamist. Oma kodurühma tagasi pöördunult tutvustatakse nn valitsuses, mida ekspertrühmas tead saadi. Ühiselt arutatakse kõik teemad läbu ja sõnastatakse valitsuse otsu, mis tuleb läbi töötatud valdkondades ette võtta.</p> <p>7. Töö tekstiga: õpikule ja teistele materjalidele nt(EL ja mina) toetudes võrrelda Eesti parlamendi töökorraldust EL parlamendi omaga - leida sarnasusi ja erinevuseid.</p>
<p>Teema: Eesti valitsemiskord : kuidas rakendub võimude lahususe ja tasakaalu põhimõtte ellu ning millised on kodaniku võimalused poliitika kujundamisel osaleda. Põhifookus B: demokraatliku võimu toimimine minu kodukohas (ja minu võimalus otsustusprotse ssidesse kaasatud olla)</p>	<p>selgitab näidete abil võimude lahususe põhimõtet;</p> <p>loetleb demokraatliku ühiskonna tunnuseid, selgitab, mille poolest erinevad demokraatlik ühiskond ja diktatuur;</p> <p>toob näiteid erinevatest võimalustest, kuidas käituda demokraatia põhimõtteid järgides;</p> <p>teab, mis on õigusriik, ja selgitab selle toimimise põhimõtteid;</p> <p>nimetab põhiseaduse abil kohaliku omavalitsuse peamisi ülesandeid;</p>	<p>kohalikomavalitsus, volikogu, linnapea, vallavanem, linna-/vallvalitsus eelarve, kohalikud maksud, kaasav eelarve, noortevolikogu, osalusdemokraatia, rahvaalgatus</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Töö seadusega: tutvuge Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus § 6 , mis nimetab KOV ülesandeid. leidke ühiselt näiteid, mida k kohalik võim nimetatud valdkondades on teinud, abiks KOV kodulehekülj. 2. Paaristöö: Diskussioonivõrgu (ämblik) meetodil arutada noorte valimisõiguse teemal. 2016. aastal muudeti põhiseadust ning KOV-i valmistel anti valimisõigus 16-aastastele noortele. Mis võis olla selle muudatuse põhjuseks? Kas see samm oli õigustatud? Põhjendada 3. Töö allikatega: rühmatöö: tutvuge oma KOV eelarvega ning võrrelge seda mõne teise KOV eelarvega Võrdle, mille poolest sarnanevad ja mille poolest erinevad kahe valla

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>teab võimalusi, kuidas nii kodanikud kui mittekodanikud saavad mõjutada ühiskonna toimimist;</p> <p>analüüsib enda võimalusi kogukonna elu ning kohaliku omavalitsuse poliitika kujundamisel</p>		<p>tulud. Millised maksud laekuvad kohalikku eelarvesse? Kui suure osa tuludest moodustavad maksud? Kuidas on omavahel seotud valla elanike arv ja eelarve suurus?</p> <p>4. Loovkirjutamine: esmalt tutvuge klassis ühiselt Rahvaalgatuse kodulehega. Õpilased kirjutavad arvamust, kus arutlevad milliseid ettepanekuid nemad oma kohalikule omavalitsusele esitaksid.</p> <p>5. Projektõpe:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. fotonäituse "Vaatan ja märkan" korraldamine oma kodukoha aktuaalsetel teemadel. Õpilased püüavad leida kodukohast teemasid, mis neid kõnetavad ning millele peaks kohalik võim enam tähelepanu pöörama. Klassis ühiselt parimate fotode välja valimine ning näituse korraldamine. b. Kogukonnas olulise probleemi märkamine, defineerimine ning lahenduste pakkumine kasutades probleemiakna formaati. Ülesannet on võimalik edasi arendada ka projektõppe vormis, kus õpilased saaksid õppida läbi tegevuse. Külla kutsuda KOV esimdaja leitud küsimusi kommenteerima. <p>6. Projektõpe: koostöös kohaliku noortevolikogu, kooli ja/või KOV võimuga korraldada ühiselt mõni üritus, mis aitaks parandada noorte jaoks kohalikel kitsaskohtadel ühistööpäev, millegi</p>
--	---	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

			<p>korrastamiseks; meelelahutuslik/heategevuslik spordiüritus “Vähem pulli, rohkem palli!” vms</p>
<p>Kodanikuühis kond - mida annab vabakonnas osalemine ning kuidas rahva tahet maksta panna.</p>			
<p>Teema: Kodanikuühis kond - mida annab vabakonnas osalemine ning kuidas rahva tahet maksta panna. Põhifookus: osalemise tahte tekitamine.</p>	<p>analüüsib enda võimalusi kooli ja kogukonna elu ning kohaliku omavalitsuse poliitika kujundamisel;</p> <p>toob näiteid erinevatest võimalustest, kuidas käituda demokraatia põhimõtteid järgides;</p> <p>Teab ja väärtustab kodanikuühiskonna võimalusi korraldada elu kodukohas, piirkonnas, riigis ja rahvusvaheliselt.</p>	<p>kodanikuühiskon d, vabakond, huvirühmad, erakond/partei, arengu-/humanita arabi; rahvaalgatus, streik, boikott, märgukiri, miiting, ühiskonnakriitika polariseerumine.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Projektõpe: osalemine kogukonnapraktika raames mõne vabaihenduse tegevuses. Praktika järgselt korraldada koolis/klassis praktika festival, kus kõik saavad jagada oma kogemusi ning analüüsitakse õpitut. 2. Projektõpe: koostöös mõne kohaliku vabaihenduse, sotsiaal- või haridusasutusega heateo päeva korraldamine. Päev võib hõlmata, nt kas vanuritele/lastele jm esinemist, nendega ühist ajaveetmist; millegi korrastamist vms- variante on palju. Projekt eeldab klassis ajurünnakut teemafookuse leidmiseks; rollide jagamist ja vastutusala kokku leppimist ning õpilaste eneserefleksiooni ja tulemuste analüüsi. 3. Külalistund: mõne kohaliku noorteorganisatsiooni (noortevolikogu vms) esindaja külla kutsumine. Tunnis mõeldakse esmalt küsimused, millele soovitakse vastust. 4. Arutluse kirjutamine teemal: “Aktiivne kodanik muudab kodukohta/maailma” 5. Koolidemokraatia edendamine

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

			<p>- nt kooli kaasava eelarve projekti käivitamine koolis; õpilasesinduse tegevusele kaasaaitamine vms</p> <p>6. Projektõpe: osalusvõimaluste tutvustamine koolikaaslastele läbi tähelepanu juhtimise mingile ühiskonna probleemile (kasutada võib: allkirjade kogumist; valjuhäälsel vaidlust avalikus kohas, sõnumi levitamist vm meetodikat)</p>
<p>Ärisektori toimimine - milline on riigi roll majanduse reguleerimisel, kuidas olla ise ettevõtlik, saada hakkama (töö)turu kontekstis ning olla rahatark.</p>			
<p>Teema: Turumajanduse olemus ja riigi roll selles. Põhifookus: kuidas tekib ühiskonnas tulu ning mõistab, kuidas toimib healuriik. Teab, mille alusel riik tulu ümber jagab.</p>	<p>kirjeldab erinevate majandussüsteemide iseloomulikke tunnuseid ja toimimist;</p> <p>teab maksude vajalikkust ühiskonna toimimisel, eristab otseseid ja kaudseid makse;</p> <p>teab, mis on sotsiaalne ettevõtlus, ja toob näiteid selle võimalustest;</p> <p>järgib autoriõiguse ja intellektuaalse omandi kaitse põhimõtteid.</p>	<p>ressurss, majandussüsteem, vaba turg, momopol, osaühing, äriplaan, kasum, kahjum, teaduspõhine majandus, healuriik, riigieelarve, otsesed maksud, kaudsed maksud, tuludeklaratsioon, sotsiaalne ettevõtlus, õiglase kaubandus, eksport, import.</p>	<p>1. Arutlev vestlus: Ennustame, millised on sinu meelest tulevikutooted ja teenused, mida igapäevaselt kasutama hakkame? Milliseid teadmisi nende loomine eeldab? Võib kasutada eelistatud – arvatava tuleviku meetodikat.</p> <p>2. Rühmatöö: äriplaani koostamine - Esmalt vaadatakse ära e-külastund Karl Oskar Haak - Kuidas koostada äriplaani? https://etunnid.tagasikooli.ee/etund/kuidas-koostada-ariplaani-2/ Edasi valitakse valdkond, kus soovitakse hakata tulu teenima. Edasi mõeldakse küsimustele: A) Millist probleemi aitab teie</p>

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

			<p>toode/teenus lahendada ehk kes on võimalikud tarbijad ehk kes hakkavad kaupu või teenuseid kasutama? B) Milliseid kaupu/teenuseid toota ja millises mahus tuleks seda teha? C) Kuidas toota või pakkuda teenust nii, et see oleks kõige tõhusam? D) milliseid ressursse selleks vajate? E) Kui kerge on minu poolt pakutavat toodet või teenust järele teha? F) Kui suur on konkurents ning millised on minu eelised? G) Kas mul on häid tutvusi ja kontakte, mis soodustavad projekti elluviimist jms? H) Milliseid oskusi äriidee elluviimine minult nõuab? Lõptulemust tutvustavad kõik rühmad klassile. Kuulavad rühmad peavad sõnastama hea nõuande, kuidas võiks esitletavat äriplaani teha veelgi paremaks.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Vaadeke koos video Kuidas leida äriidee. Arutluse kirjutamine teemal: “ Kui Sul oleks miljon eurot...” 4. Töölehed: lahendada sobivaid harjutusi e-koolikotist " Edu ja tegu" 5. Esitluse loomine: Esmalt tutvuda sotsiaalsete ettevõtete koduleheküljega kasutades Genially, Canva vms keskkonda loovad õpilased infograafika sotsiaalse ettevõtluse kohta. Lisainfo saamiseks kasutada AI tehisintellekti abi 6. Tööleht: Vaadake e-tundi „Kuhu kulub riigi raha?“ Arutlev vestlus: tuua välja kolm valdkonda, millele kulub riigil kõige enam raha. Selgitada, miks just need valdkonnad neelavad enamiku riigi rahast. Täita tunni juurde kuuluv
--	--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

			<p>tööleht.</p> <p>7. Loominguline ülesanne: Õpime kasutama autoriõiguseid: Esmalt vaadake ühiselt video PS100: Autoril on võõrandamatu õigus oma loomingle Edasi tutvuvad õpilased CC avatud litsentsiga lähemalt ning märgistavad mõni enda tehtud foto vm teose sobiva litsentsiga.</p> <p>8. Uute mõistete õppimine läbi arvamusekirjutamise: õpilased kirjutavad arvamuse teemal „Mida riik saab teha selleks, et soodustada vaba ettevõtlust?“ kasutades uusi mõisteid õpikust</p>
<p>Teema: Tööturg. Põhifookus: noored ja täiskasvanud tööturul</p>	<p>analüüsib valitud erialal tegutsemise võimalusi, lähtudes eriala spetsiifikast ja tuues esile palgatöötajana ja ettevõtjana tegutsemise erisused;</p> <p>analüüsib oma võimalusi tulevase töötajana ja ettevõtjana ning kavandab edasist haridusteed lähtuvalt oma huvidest ja võimetest ning ühiskondlikest teguritest.</p>	<p>tööturg, tööandja, töövõtja, brutopalk, netopalk, tööleping, ümbrikupalk, CV</p>	<ol style="list-style-type: none"> Noorte tööturu andmetega tutvumine Statistikaameti kodulehelt. Arutlev vestlus: Miks on kriiside ajal just noortel suurem oht jääda töötuks? Mis võiksid olla need põhjused, et osa noori ei õpi ega tööta? Probleemipuu koostamine neil teemadel. Metoodika Paaristöö: CV/ töölepingu koostamine väljamõeldud tegelase profiilist lähtuvalt Tööintervjuu simulatsioon AI-tehnoloogiat kasutades - paluda AI koostada küsimused inimesele, kes on tulnud tööintervjuule. Vastata neile online. Tulemuste analüüs paarilistega - mis oli intervjuu ajal keeruline Memo koostamine sõpradele “Noore töötaja meelepea” teksti kasutades. Külalistunni korraldamine koostöös lapsevanemate/vilistlastega teemal “Minu töö”. Mõelda esmalt klassis välja küsimused, millele sooviks

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

			vastust.
<p>Teema: Isiklik toimetulek ja arukas tarbimine. Põhifookus: oma kulude ja tulude teadlik planeerimine</p>	<p>analüüsib vabalt valitud näidete põhjal inimeste tarbimiskäitumist;</p> <p>selgitab liigtarbimise põhjusi ja mõju üksikisikule, ühiskonnale ja keskkonnale;</p>	<p>inflatsioon, intress, investering, krediidi kulukuse määr, eelarve, ostubuum, tarbijakaitse, tootemärgised, ostujõud</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Paaristöö: Ostujõu kalkulaatoriga tutvumine. Iga paar valib endale võrdlusaastad (nt vahemiku 2,5,10 aastat) ning analüüsib, mis on muutunud ja millest need muutused võisid olla tingitud 2. Videode vaatamine (5 sammu korras rahaasjadeni) teemal, kuidas planeerida rahaasju ja kuidas koostada isiklikku eelarvet. Isiklik eelarve koostamine. Arutlev vestlus klassiga, mis on eelarve koostamise juures keeruline. Kuu aja pärast analüüs, kuidas õnnestus eelarvest kinnipidamine. Vt ka TLU Rahatarkuse teema käsitlemise juhendmaterja Tunnikava 2 Pere eelarve koostamine 3. Pildi analüüs: Banksy teos „Shop Until You Drop“. Klassi arutelu, milles seisneb autori ühiskonna kriitika? Tagajärgede ahela koostamine. Kirjutage ringi sisse probleem või küsimus, mida soovite uurida. Seejärel analüüsige tagajärgi ja neist tulenevaid uusi asjaolusid. Metoodika https://maailmakool.ee/wp-content/uploads/2015/10/ResourcePack_Estonian.pdf 4. Finantspeetustega toimetulemise virtuaalmäng. Mängu järel klassiarutelu, miks on lihtne inimesi petta? Juhendi koostamine lähedasele, kuidas end ohtude eest kaitsta. 5. Remondi eelarve koostamine. Vaata TLU Rahatarkuse teema käsitlemise juhendmaterja Tunnikava 3. Remondieelarve koostamine 6. Töölehed: E-külalistund

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

			<p>Rasmus Heinla - Kuidas raha planeerimine mulle kasuks tuleb?</p> <p>https://etunnid.tagasikooli.ee/e-tund/kuidas-raha-planeerimine-mulle-kasuks-tuleb-2/ täita tööleht.</p> <p>7. Rühmatöö investeerimisest. Abistavaks taustaks võib soovitada enne kuulata taskuhäälingut Investeerimisraadio: saade varaklassid:</p> <p>a. Õpilased valivad vabalt ühe ettevõtte, mille aktsiatesse mõtteliselt investeerida. Nad analüüsivad ettevõtte tegevust, tooteid/teenuseid, turupositsiooni, kasumlikkust ja jätkusuutlikkust aga ka seda milline mõju võib nende valikul olla nii üksikisikule, ühiskonnale aga ka keskkonnale.</p> <p>b. Õpilased valivad ühe varaklassi (kinnisvara, väärtpaberid, väärisesemed, intellektuaalne omand (õigused, patendid, litsentsid jne.) vms) ning analüüsivad, millised on antud varaklassi investeerimise tugevused- nõrkused; riskid-võimalused.</p> <p>c. Õpilased reflekteerivad ennast, kas nad eelistavad pigem lühiajalist investeringut (enamasti kuni 1 aasta) või pigem pikaajalist investeringut? Mõlema võimaluse puhul peab</p>
--	--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

			olema esitatud argumenteeritult valitud inveteerimisvõimaluse tugevused ja nõrkused.
Eesti ja maailm: kuidas rahvusvaheline olukord Eestit mõjutab ning kuidas väikeriik saab oma huve rahvusvahelistes suhtluses teostada.			
Teema: Eesti ja maailm: kuidas rahvusvaheline olukord Eestit mõjutab ning kuidas väikeriik saab oma huve rahvusvahelistes suhtluses teostada. Põhifookus: kuidas Eesti oma huve rahvusvahelises suhtluses realiseerib.	<p>analüüsib näidete põhjal suur- ja väikeriikide, naaberriikide, demokraatlike ja mittedemokraatlike riikide vastastikuseid suhteid;</p> <p>selgitab riikide koostööd rahvusvahelistes organisatsioonides, toob näiteid;</p> <p>teab Euroopa Liidu liikmesriike ja mõistab, miks Euroopa Liidu liikmesriik peab liikmesusest tulenevaid kohustusi täitma;</p> <p>toob näiteid Euroopa Liidu kodanike õigustest ja võimalustest, seostades neid enda eluga;</p> <p>teab, et Eesti peab</p>	<p>Euroopa Liit, EL Parlament, EL Komisjon, Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioon (NATO), ÜRO, euro, diplomaatia, humanitaarabi organisatsioonid, hargmaised ettevõtted</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kaardiülesanne "Maailm – kuhu ja miks tahan minna". Metoodika näide https://maailmakool.ee/materjalid/9926/kaardiulesanne-maailm-kuhu-ja-miks-tahan-minna/, edasi teha töölehed teemal Välisministeerium: reisi- ja konsulaarinfo https://drive.google.com/file/d/13ADEwBKCOXPP-7V4f8pAQqTW_GjdVtZR/view lk 79-81. 2. Rühmatöö – „Eesti osalus rahvusvaheliste organisatsioonide töös“, kus õpetaja saab rakendada ka diferentseerimise põhimõtteid jagades õpilased ise rühmadesse. Rühmatööde tulemusi esitab iga grupp posterettekandena. I rühm uurib Eesti liikmesust rahvusvahelistes organisatsioonides: Alustuseks tuleb selgitada, millistes rahvusvahelistes organisatsioonides Eesti osaleb. Õpilasi suunatakse külastama välisministeeriumi või vastava

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<p>arvestama rahvusvahelise olukorra ja rahvusvaheliste suhetega.</p>		<p>ametiasutuse veebisaiti, et leida teavet Eesti liikmesuse kohta erinevates organisatsioonides. Seejärel tutvutakse nende organisatsioonide põhikirjade, statuutide ja põhimõtetega, et mõista, kuidas nad tegutsevad ja millised on nende peamised eesmärgid ning luuakse vastav poster.</p> <p>II rühm uurib Eesti osalemist ja panustamist: Uurige, millised on Eesti ametlikud seisukohad ja tegevused nendes organisatsioonides. See hõlmab nii Eesti delegaatide osalemist organisatsioonide koosolekutel kui ka Eesti seisukohtade väljendamist ja hääletamist erinevatel teemadel. Samuti saab jälgida, milliseid projekte või algatusi Eesti organisatsioonides edendab ning luuakse vastav poster.</p> <p>III rühm uurib meediakajastust ja ekspertide arvamusi: Rahvusvaheliste organisatsioonide tegevuse kohta kirjutatakse tihti meedias ja ekspertide poolt. Õpilased otsivad uudiseid, et saada erinevaid vaatenurki Eesti osalemisele ja tegevusele rahvusvahelistes organisatsioonides ning luuakse vastav poster.</p> <p>Selle lähenemisviisi abil saavad õpilased sügavamalt mõista, kuidas Eesti riik end rahvusvahelistes organisatsioonides teostab ja milline on tema panus rahvusvahelisse koostöösse. Samuti aitab see neil paremini mõista, kuidas rahvusvaheline diplomaatia toimib.</p> <p>3. Argumenteerimise õppimine: Kasutades Eesti Väitlusseltsi argumenteerimise metoodikat</p>
--	---	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

			<p>koostada klassis argumendi ülesehituse skeemi järgiv argumente järgmistel teemal: Eesti jaoks on olulisim (rahv.organisatsiooni nimetus) liikmelisus.</p> <p>4. Töö piltidega: Tööleht rahv.organisatsioonide lippudega (EL, NATO, ÜRO). Milliste rahvusvaheliste organisatsioonide lippudega on tegemist? Lisa lühidalt ka nende organisatsioonide peamised tegevus eesmärgid.</p> <p>5. Töölehed: EL toimimine - kasutada tööraamat: Riigiportaalide kasutamine ühiskonnaõpetuses https://drive.google.com/file/d/13ADEwBKCOXPP-7V4f8pAQqTW_GjdVtZR/view lk 71-79</p> <p>6. Töö tekstidega+töölehed: EL toimimist õppida kasutades tööraamatut "EL ja mina"</p>
--	--	--	--

HINDAMINE

Praktilised tööd: Hinnatakse õpilase oskust rakendada teoreetilisi teadmisi praktikas, tööprotsessi korrektsust, tulemuse kvaliteeti ja esitlusoskust. Hindamisel pööratakse tähelepanu nii töö planeerimisele, teostamisele kui ka analüüsile.

Loovülesanded: Hinnatakse õpilase loovust, originaalsust, ideede genereerimise oskust, probleemilahendusvõimet ja eneseväljendusoskust.

Tunnitöö: Hinnatakse õpilase aktiivsust tunnis, osalemist aruteludes, ülesannete lahendamise kiirust ja täpsust ning suutlikkust seostada õpitud varasemate teadmistega. Oluline on ka õpilase panus rühmatöösse ja koostöö teiste õpilastega.

Töövihiku harjutused: Hinnatakse õpilase arusaamist õpitud, oskust iseseisvalt ülesandeid lahendada ning korrektsust ja täpsust.

Teoreetilised teadmised: Hinnatakse õpilase faktiteadmisi, arusaamist mõistetest ja seostest ning oskust neid teadmisi rakendada. Hindamine võib toimuda suuliste vastuste, kirjalike tööde, testide või muude meetodite abil.